

GOVERNMENT OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA

ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

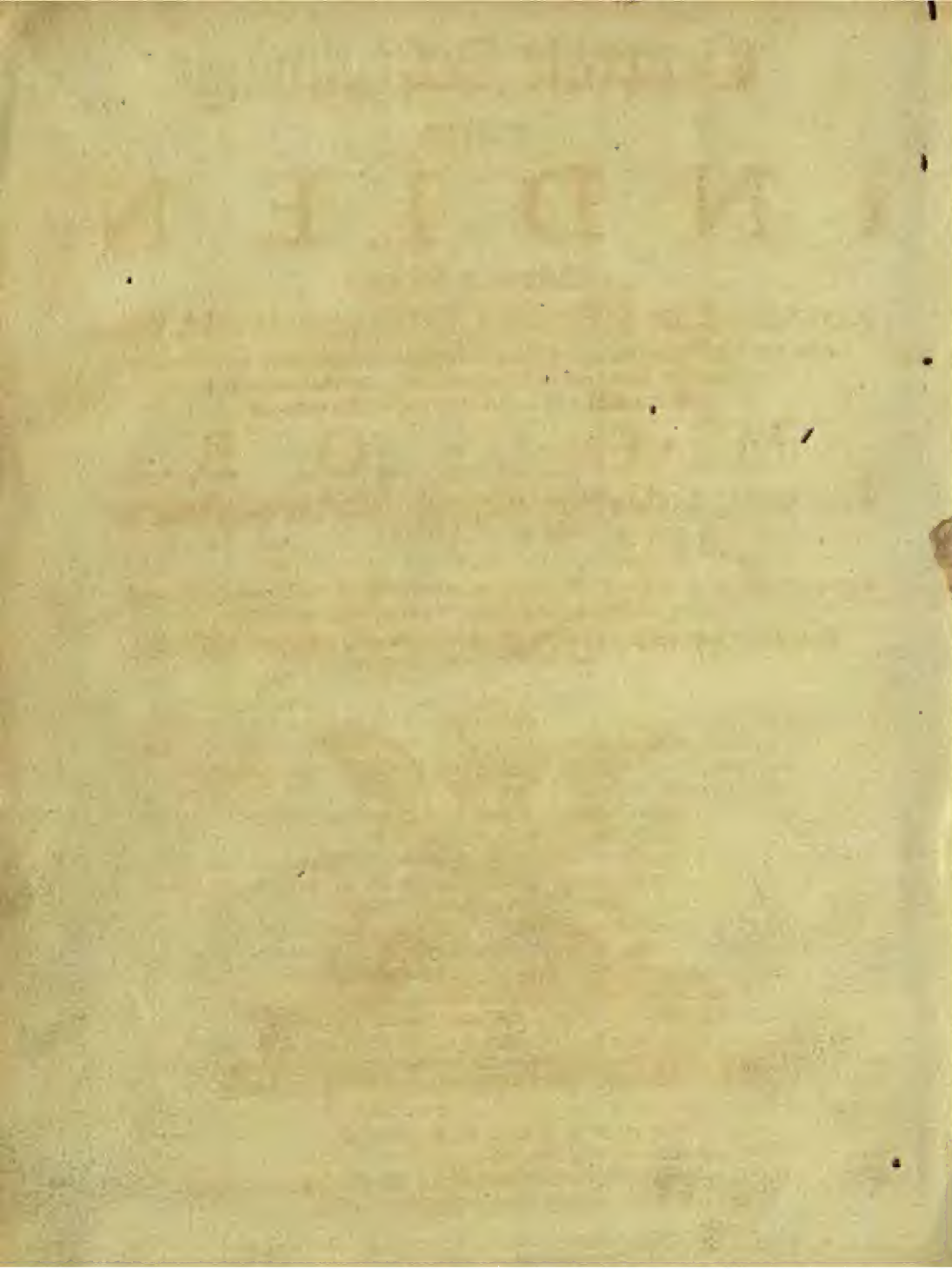
ACCESSION NO. 13138

CALL No. 915.4 / Twi

D.G.A. 79.

26
18
44

Generale Beschrijvinge

Van

I N D I E N.

NOT TO BE ISSUED

Ende in 't besonder

Kort verhael van de Regering, Ceremonien, Handel, Vruchten en Geleghentheyde van 't Koninckrijk van Gufuratten, staende onder de beheerschinghe van den Groot-Machtighen Koninck CAJAHAN: anders genaemt den grooten

M O G O R.

Dyt Derscheijden Auteurs ende eyghen onder-bindinge vergaert ende by een gheselt:

13138

Door

JOHAN van TWIST, Gewesen Overhoofd van de Nederlantische Comptoren, Amadabat, Cambaya, Brodera, ende Brochia.

Hier achter is by-geboecht de aentwysinge van meest alle stusken/ wyoghten ende steden/ om door gantsch Indien te seplen,

915.4

Twist

D6380

Ref. 954.0235

Twist

D6280

AMSTELREDAM,

* Door: Joost Hartgers, Boeck-verkooper in de Gasthuys-Steegh/ bezijden het Stadt-Huys / in de Boeck-winkel. 1648.

1648

FEDERAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. 13138

Date 22.5.1940

Call No. 915-4

Two

Generale Beschrijvinge

Van

I N D I E N.

Vyt de Oude Schrijvers, ende de huydendaeghsche benaminge.

Het eerste Capittel.

Ndien binnen ende buypen de Kiebiere Ganges is oock <sup>Beschrij-
vinge
van In-
dien uyt
de Oude
ben.</sup> by den ouden bekent geweest/ insonderhepdt in den tij-
den van Alexander de groote / ghelijck ons de Historien
verseeckeren / die van treffelijcke mannen / aengaende
dese materie geschreven zijn; Plinius die het meeste ge-
sien heeft dat nu vergaen is / schryft in 't 6. Boeck in
het 17. Capittel / dat het volck van Indien begint van
den Brugh van Ermod, ende dat sy niet alleen legghen by
de Zee die naer 't naeste siet/ maer oock naer de Zuydt/
welcke Zee sy de Indische noemt; de welcke alle be-
den noch hedendaeghs soo van ons ghenaeamt werden:

Den meesten hoop rekenen dat de lenghte van Indien in 40 daghen ende nachten
met een bezept vaertuygh kan afghedaen worden; maer onse boozmerninghe is
niet de beschrijvinghe van de Ouden byder hant te nemen/ dewijle de Oude na-
men van Lantschappen / Steden ende volckeren / behalven eenighe wepni-
ghe schier t' eenemael zijn vergaen / ende tegenwoordigh in een heel ande-
ren staet: Maer alleen in 't hoft te beschrijven het gebiet van den grooten Mogor
ende de gelegentheyt van 't Koninck van Gufuratte ghelijck het hedendaeghs is/
naer het schryben/ 't welck die van Europa, als Portugelsen, Hollanders ende En-
gelschen hebben naer-gelaten/ ende door eygen bebindinge selver aengetekent.

India dat noemen de Persianen ende Arabiers tegenwoordigh Indostan; het neemt
sijn beginsel naer het westen / van de Kiebiere Indus, aen wiens Oever het Ko-
ninckrijck van Sindo leyt/ diens inwoonders Abint genaemt werden; ofte van
de palen van het Koninckrijck van Maecon, 't welcke van anderen Getliche Mac-
querona geheeten wort/ wiens inwoonders zijn Baloches ofte Baluches, over wien
in 't jaer 1613 regeerden Meleck Myrfa, de welcke hoe-wel sy te booren de Per-
sianen erkentnisse dede/ hadde nu het jock van den hals ghesmeten. Dit is het
Lantschap dat de Ouden Carmania noemden/ haer haben liet Guader, leggende
op 25 graden benoorden de Linie; Sindo wordt nu teghenwoordigh ghenaemt
het Koninckrijck van Diul, soo wel van de Persianen als Arabiers; de Kiebiere van
de Ouden Indus, wort van de Persianen ende Magollen gheheeten Pang-ab, dat
is vijf waters / om dat hem tseffens met 5 Kiebieren in de Zee lost/ van de wel-
ke een (ghelijck Texira, wilt) Bagal is / die haren oorspronck neemen ontrent
Kabul; de tweede is Chanab, de welcke van Querminier (dat andere Cassamier
noemen) afloopt / zijnde een Lantschap 15 daghen reysens van Lahor naer het
Noorden; de derde is Ravy anders genaemt Ravee, die tseffens Lahor loopt / en
de wordt vertelt ver boven de Stadt haren oorspronck te hebben; de andere

Hedendaeghsche benaminge.

twee Via ende Olvid ofte Sind, komen upt de Lantschappen by wat verder gelegen/ welke laetste den anderen/ als in haer bloept / den naem beneemt; alle dese Kiebieren boegen haer te samen by Bakar, ontrent soo verre van Lahor, als bande Indische zee. Ich bebinde dat van onse Hollanders is waer-genomen/ dat Ravee, Begat ende Sind spruypen upt het geberghte van Cassime, ende worden ontrent Multan te samen geboeght: Multan is een Stadt / die ontrent 40. Cos van Lahor leyt / welke twee Cos soo veel als een Hollantsche mijl is: het is wonder dat de Lant-schijvers altemael / die booz eenige jaren haerten hebben laten upt-gaen/ in het stellen bande Kiebier Indus soo ghemist hebben / gelijk het nu ghenoech blycht dewijle die meest gestelt wort op 24. graden benoorden Equinoctiael, aen welke mont de Stadt Diul (niet Divee, op dat niemant en mist) gelegen is / ontrent 9. duptsche mijlen om hoogh van de Zee; maer wat aengaet de mont ende legentheyt van de Kiebiere / daer van sullen wy achter / inde Beschrijvinghe van Gufuratten meer seggen.

2 Cos
doen een
Hollants-
che mijl.
Mislagh
van de
Lant-
schijvers
in 't stel-
len van
de Kiebier
Indus.

Doortz het rijk van den grooten Mogor strecht hem seer wijt / alsoo dat het (gelijk sommige seggen) in geen 2 Jaren met een Cerravaen ofte Caffel van dooz reys werden. Mr. Eduart Terrijs schrijft / dat dit Lantschap op deser maniere bepaelt is; naer het Oosten is het Koninkrijk Mavy, naer het Westen heeft het eenf-deels Perlien, eenf-deels de Zuyd-Zee naer het Noorden heeft het den bergh Caucasus, ende Tartarien; naer het Zupden Decan, ende den bocht van Bengalen; hy vertelt dat het ghedeelt wert in 17. groote probintien / de welken in booz tijden altemael Koninkrijken zijn geweest; wiens namen / steden / ende Kiebiere dese navolgende zijn / ons begin genomen hebbende van het Westen.

1 Candahar.

Candahar, wiens Hoofst-stadt oock de selve naem boert / leyt tegens 't westen ende deelt haer paelen met het Persiaensche Rijk; wiens deel het eertijts ende noch tegenwoordigh is; naer dat het Xa-bas den grooten Mogor wederomme ontnomen heeft.

2 Cabul.

Cabul, so genaemt van sijn Principaelste Hoofst-stad / is de beste probintie van dit Rijk / naer het Noorden boeght het sijn paelen aen Tartarien; hier komt de Kiebier Nibab van daen / de welke naer het zupden toe loopt / tot dat sy haer verboecht by de Kiebier Indus; ich twijffle of dit de epgenste is / die flus Begat ghe-noemt hebben / welke naer het segghen van Texeira ontrent Kabiell van daen komt / ende dat is een bande byde die inde Kiebieren Indus loopt / ende boozsecher of Loa ofte Suafus, naer het seggen van Ptolomeus.

3 Multan.

Multan heeft de naem van haer Hoofst-stadt / leyt naer het Westen van Perlien ofte Candasar; teghens 't Zupden aen Buckar, ende strecht hem langhens de Kiebier Indus.

4 Haca-Chan.

Haca-Chan ofte Hangi-Chan, strecht sich nae 't Oosten / ende de Kiebier Indus naer 't Westen aen een Probintie van Perlien, heeft gheen steden van namen; het wort mede ghenoeemt het Koninkrijk Balochy; van wiens inwoonders / ende Natien wy op een ander plaetse sullen spreken Buckor ofte Buckar, wiens Hoofst-stadt genaemt wort Buckar-Suckor, leggende aen de Kiebier Indus, van welke dit Lantschap gedeelt wert / ende wonder byachtbaer maecht; het leyt van Tatta doortz doortz Oost / naer 't Westen paeltet aen de Bolaches, een wyet ende srijdtbaer volck.

5 Tatta.

Tatta van sijn Principaelste stad soo gheheeten / wort doortz-loopen van de Kiebiere Indus, begriipende in sich wel Eplandekens / die vermaechelijcken ende seer byachtbaer zijn / tot dat sy wederom upt komt by Sindo, eel

een stad seer vermaert dooz de verscheppenheyt van vrade werck-luyden.

Soret, wiens Hoofd-stadt is ghenaeint Janagaer, is wel een kleene Provintie / 7 Soret, maer rijck van volck; naer het Oosten paelt het aen Gufuratte, ende naer't Westen aen de Zee.

Isemer, alsoo is de stad gheheeten/paelt aen de Soret, Buckor ende Tatta, van de 1 Isemer, welken het leyt naer het Oosten.

Attach, is soo ghenaeint van weghen haeren Hoofd-stadt / leyt aen de Rivier 9 Attach, Nibab, de welcke van't Westen af-loopende/komt inde Rivier Indus, die dit Lantschap schept van Haca-Chan.

Pang-ab wiens boornaemste Stadt Lahor, is een treffelijke ende vruchtbare 10 Pang-ab, Provintie / van het wort van de vijf Rivieren daer wy vooren af gheseydt hebben/bebochticht; van welken het Landt oock sijnen naem voert; Ptolomeus beschrijft ons oock den loop van de Riviere Coa-oste Suastus, want dese twee Rivieren loopen een wepnigh dit Lantschap in malhanderen/Indus, Bidalpe, Ruadus ende Taradius.

ChKneer, Quexmeer ofte/dat met onse tael best ober een steint/Cassemeer, wiens 11 ChKneer, Hoofd-stad genaemt wert Syranakar, is een Provintie waer dooz dat loopt de Rivier Bafar ofte Padt, ende streckt hem met wonderlijke krollen om de Eplanden tot sp inde Rivier Indus komt / ofte soo anderen waer-ghenomen hebben inde Ganges, 't welck ich minst waerschijnlijck achte; het is een berghachtigh Landt / paelende aen Kabul, ende is seer houdt/ hoe-wel ten aensien van 't Koninkrijck Tibet, dat naer 't Oosten daer aen-paelt/ het gemaeticht mach geseyt werden; acht Cos bande boornaemste stad leyt een Poel/bij Cos grost/in wiens midden een Eplandt is / daereen Koninkrijck paleps ofte Lust-hof op staet / bequaem om Ganzen (die daer in groote oberbloedt zijn) te vangen; onttrent de Rivier / die midden dooz dese poel loopt/ naer het Westen/ worden boomen ghesien / van upnemende grootte / wiens lof schier is / ghelijck bande Castanie Boomen / maer de materie is de selfe niet : want als de Boomen aen plancken gesaecht zijn / soo zijn met baerren gemarmelt / ende is treffelijck om kasteelen / huysen ende kercken af te bouwen.

Bankisch, wiens Hoofd-stadt ghenoeint wort Beihar ofte Beishur, leyt van 12 Bankisch, Cassemeer naer het Oosten.

Jengapar ofte Jemipar, soo genaemt van weghen sijnen Hoofd-stadt / leyt lan- 13 Jengapar, gens de Rivier Kaliul, tusschen Lahor ende Agra.

Jenba ofte Janba, wiens boornaemste Hoofd-stadt de epgenste naem heeft / leyd 14 Jenba van Pang-ab naer het Oosten/ende is seer Berghachtigh.

Delly, boerende de epgenste naem met sijnen Hoofd-stadt / leyt tusschen Jenba 15 Delly, ende Agra: hier neemt de Rivier Jemeni of ghelijck anderen willen Semena haer oorsprongh / de welcke dooz Agra af-loopende haer in den Ganges begeeft: Delly is een seer Oude stad / eertijds gheweest het hof bande Koningen van Indien, wiens gedenck-teekenen daer noch veel ghesien worden.

Bando heeft de epgenste naem van sijn Hoofd-stadt / leyt van Agra naer het O. 16 Bando

Malway ofte Malva, is een seer vruchtbare Provintie / wiens Hoofd-stadt Rati- 17 Malway, pore genaemt wert/andere noemen haer principaelste stad Ugen; de welcke Thomas Rous Engelsche Ridder/de Hoofd-stadt van Malva hiet; een Cos bande Stadt loopt de Riviere Cepra, waer nevens dat leyd Callead, eertijds het hof gheweest zijnde bande Koninghen van Mandoa; dese Rivier werdt gheseyt in den Inham van Cambayen te loopen.

1 Chitor, Chitor, wiens Hooft-stad oock so hiet/ is een groot ende seer out Koninckrijk : maer haer Hooft-stad/ diens vesten ontrent 20. engelsche Mijlen om-grijpen/ is t' eenemaal verballen/ soo datter nu alleen de puppen van treffelijke kercken ende huysen oberich zijn: dese Stadt heeft den Koninck Achabar de nakomelingen van Rana ontnomen ende verbestrueert/ haer prins bluchende naer het sekerpste gebergte/ heeft synen sit plaats in Odipore genomen; ende is eerst in 't Jaer 1614. gedwongen geweest / het rijk van den grooten Mogol onderdanig te wesen; dit rijk is gelegen aen het lantschap Chandus, naer het Westen/ van Gufuratten naer het Noorden.

20 Gufuratte. Gufuratte, dat de Portugezen van wegen haere Coop-stadt daer so dichtmaels op handelen komen/ Cambaya heeten; is een schoon ende rijk machtig Koninckrijk / haer Hooft-stad leyt in 't midden van 't lant ende wert genaemt Hamed-Ewar; dat is de Stadt van den Koninck Hamed, diese gebout heeft; huydendaegs woztse geheeten Amadavar, ofte Amadabat, dit seer treffelijke Koninckrijk / heeft seer schoone kiebieren ende den gantschen Inham van Cambaya, in welcken de oude Lantschijvers te vergeefs gemeent hebben/ dat de Indus haren oorspronck nam.

20 Candisch. Candisch, wiens Hooft-stad is genaemt Brampour ofte Bursampour, pleech eers tijts het Hof te wesen bande Koningen van Decan, al eer het haer handen Mogor was ontnomen/ het is een groot ende volck-rijk Lantschap; 't welke geschepten wort door de Kiebiere Tabet ofte Tapre, loopende naer den Inham van Cambayen, aen dit Koninckrijk paelt Partapha, een matelijken Prins/ ende onderdaen van den grooten Mogor; dit gebiet strecht hem meest naer 't zuiden.

21 Berar. Berar, wiens Hooft-stad Shapore ofte Shalspour geheeten wort/ is oock een Probieintie hem naer 't Zuiden streckende / paelt aen 't Gufuratsche ende het ghebergte van Rana,

22 Narvar. Narvar, wiens Hooft-stad is Gehud, het wort van een treffelijke Kiebiere bebochtigt/ die inde Ganges loopt.

23 Gualor. Gualor ofte Gualiar, wiens Hooft-stad met de eygenste naem beteekent wort/ heeft een seer sterck kasteel waer op de gebangenen ende edelen van den Koninck bewaert werden / nebens de meesten hoop van des Koninck schatten / ende een groot hoop Gout ende silber/ so gemaecht als ongemeent.

24 Agra. Agra, is een Lantschap so genaemt van haer principaelste Hooft-stad/ die niet seer out is; sy schijnt van anderen Purrop ofte Purber genaemt te wesen / is seer groot ende leyt in 't midden van dit lantschap tusschen Agra ende Lahor, 't welke de voornaemste Steden zijn van het Mogolsche ghebiet/ dat men rekent te zijn 400. Engelsche Mijlen.

25 Sambel. Sambel ofte Sanbel, is oock de naem bande Hooft-stad/ het Lantschap wort gedeelt by de Narvar bande Kiebiere Jemeni, de welke by de Stadt Haleballi inde Kiebiere Ganges haer verbergt/ alwaer dese t' samen-loopende/ dese Probieintie haer na 't Westen strecht/ dit Lantschap schijnt van anderen Do-ab, (dat is tusschen Kiebiereich) genaemt te worden.

26 Bakor. Bakor, wiens Hooft-stad ghenaeemt is Bikameer, leyt aen de West-zijde banden oever/ bande Kiebiere Ganges.

27 Nagrakut. Nagrakut ofte Nakarkut, is een Bergachtig Lant/ ende 't uiterste van dit ghebiet/ sich streckende naer het Noorden/ haer Hooft-stad heeft de eygenste naem/ alwaer een kostelijke kapel gesien wort/ wiens vloer ende solder met goude platen ingelept zijn; hier inne wort een beest gesien/ dat sy Mata heeten/ om het welke

he te eeren / veel duysenden Indianen alle Jaren komen / ende Offeren aen dit beest sturkens/ die van haer tonge gesneden hebben: In dit lant leyt oock Kalamaka, naer welcke oock vele loopen/ van wegen eenig Gods-dienst/ alwaer upt de houde Fonteynen ende harde Kilippen/ alle daegs blammen byers schijnen te komen ; dooz het welck dit Barbarische volck haer neder-werpen om aen te bidden.

Siba, wiens Hooft-stadt is Hardwari, waer van daen dat geloost wort / de Ganges haer oorspronck te hebben upt een Korse / die dit Superstitieus Volck haer in-beelden een hoepen Hooft te hebben; welcke dier sp boben alle groote Cere gen doen/ ende daerom wassen sp alle dagen hare lichamen inde baeren van dese Kiebiere het is Berghachtigh Landt / van Nakarkut legghende naer het Zuyden.

Kakares, wiens Principaelste Steden zijn Dankaler ende Binsola, is een groot ende Berghachtigh Lantschap van Tartarien, met den Bergh Cucasus af-ghe-schapden/ het meestendeel van dit Rijk leyt naer het Noorden / gelijck als oock doen Calimeere.

Gor, van sijn Hooft-stad soo genaemt / is oock een Berghachtigh lant/ in het welcke de Kiebiere Perseleij's groept/ ende inde Ganges loopt.

Pitan ofte Partan, wiens Hooft-stadt de eygen naem heeft/ wert van de Kiebiere Kanda bedout/ die in 't eynde hem met de Kiebiere Ganges vermenght / het is een berghachtigh Lantschap/ van Jamba hem streckende naer 't Oosten.

Kanduan, deses Hooft-stads is Krach, Katene, het wert van Pitau verdeelt dooz de Kiebiere Iderelij's, dit Lantschap ende Jor slupten de paelen van dit rijk naer het Noorden.

Potena, soo genaemt van haer Hooft-stad/ is een seer vuchtbaer rijk/ tusschen 4. Kiebiere legghende / van de welcken de Ganges die slupt naer 't Westen/ ende Percelij's naer het Oosten/ de andere 2. zijn Jemenij ende Candach.

Jewal, wiens Hooft-stadt is Rajapore ofte Reyapor.

Mevat, diens Hooft-stad Narnol genaemt wort/ is een scherp bergachtig Lant. bande Ganges keerende naer 't Oosten.

Udessa ofte Udeza, wiens Hooft-stad gesept wort Jakanat te zijn/ is 't laetste lant van dit gebiet naer 't Oosten; palende aen het Koninckrijck Mavy, dies Inwoonders seer wreet ende Babaris zijn.

Bengale is een seer groot ende vuchtbaer rijk / van de bocht Bengale naer het Zuyden geslooten/ in het welcken de Kiebiere Ganges met 4. monden ofte spruyten haer lost ; de Principaelste Steden zijn Raymehel ende Kaka ofte Daceck; Choramandel leyt daer aen naer het Z. Westen / hebbende havens die bande Portuge-sen ende Nederlanders wozen bebaren ; Philipatan ende Satigan, &c. Heeft veel Probintien / onder welcken upt-munten Puncx ende Patan, van wien de mach-tigste Koningen haer Naem geboert hebben.

P. Texera in sijn beschrijvinge van 't Koninckrijck van Persien, tellende eenige Probintien van Indien al hoe wel veel wepniger/ als wy nu genoemt hebben; verhaelt van een Probintie Utrat, wiens Hooft-stadt oock de eygenste naem boert/ maer seyt niet waer 't leyt; deselve schrijft oock dat in 't Koninckrijck Chaeche de beste Paerden vallen; die van wegens de plaetse Chaechis genaemt zijn; dit landt schap seyt hy gelegen te zijn ontrent Cambaja, naer het Noorden/ ofte most het selve zijn dat wy boben Candisch gheheeten hebben ; ghelijck ich sulcx hebbe onder-vonden.

Generale Beschrijvinge

Een andere bekenf/ dat wyt de Boecken van de Koninghen/ de naemen van de Landfchappen ghenomen heeft/ telt oock soo veel Probintien / ende geeft haer fchiet de eyghen naemen/ behalven dat geen gewach en doet van Ielmeere; maer op dat hy het ghefal van 37 fonde vol-maken/ fo doet hy de Probintie Roch daer by/ leggende ontrent Bengale; de welcke niet een Stadi van naem heeft.

De lengte
ende breedte
van des Mo-
goz
Rijck.

Wat aengaet de lenghte van dese rijcken/ van het Oosten tot het Westen/ is ten minsten 1000 Cos, welcker by 500 groot zijn / als 2. ofte 2½ Engelsche Mijlen; van onse Ratie wert twee Cos 500 een Hollandsche Mijl gherekent: tusschen 't Zupden ende Noorden begriyft het 400 Engelsche Mijlen; want dat deel dat meest Zupdelijchs is / leyt op 20 graden; ende dat meest Noordelijchs is op 43 graden; de breedte tusschen 't Noorden ende Zupden 1500 mijlen.

De Jesuitsche Patres segghen dat het Rijck van den Inham van Cambaya naer 't Noorden begriyft 400 leucen; ende van 't Oosten tot het Westen/ van Bengale tot Sindins (dat is Indus) 600 Mijlen ofte leucens.

Wit is so veel als aengaet de groote van Indien in 't gemeen; nu sullen wy ons bereyden tot onse booz-ghestelde materie/ namentlijke de beschrijvinghe van Gufuratte in 't gemeen/ ons begin nemende met de Generale opmerkinghe van dit treffelijch Koninckrijck/ ende daer naer van peder plaetse in 't bysonder.

Het II. Capittel.

Van 't Koninckrijcke ende 't Landt Gufuratte in 't ghemeen.

Stree-
kinge
van Gu-
furatteen.

Gufuratte, dat de Portugezen verkeerdelijck noemen 't Koninckrijck van Cambayen, is een Probintie van Indien leggende aen de Zee/ wiens deel ten naesten by als een Epland in de Indische Zee upstrecht / hebbende aen beyde zyde eenen grooten Inham/ van de welcke d' eene / die naer 't Zupden leyt in de eerste aen-komste 18 mijlen breedt is/ ende wort allenghsens nauwer/ hem streckende op de cours van N. O. en N. O. ten Noorden/ de distantie van ontrent 40 Mijlen; het eynde van dit Land strecht naer het Westen aen de Indische Zee/ na 't Noorde heeft het een breede hant/ ende ober die/ de Probintien van Sorer ende Ielmeere ofte Bando; naer 't Oosten Chitor, ende Candilch, ende naer 't Zupden 't Koninckrijcke van Decan: Eertydts hebben haer de vaelen van dit Rijck wat wijder upgebeyt/ want sy strechten haer van de Indische Zee/ tot Gualer, acht dagen reysen van Amadabat, ende naer het Zupden tot Daman.

Dit Rijck is seer groot/ nevens de Zeehant 120. Mijlen lanch; Vol steden/ Doorpen/ Vlecken/ ende Inwoonderen/ waer in 20 dupsent bewoonde plaetsen getelt werden; behalven veelen/ door gheuefene calamiteyten t' eenemael vergaen/ ende regenwooydigh in een anderen staet.

De booz-
naemste
Steden.

De voornaemste Zee-steden aen beyde Inhammen zijn Suratte, Brochia, Gandeer, Goga, Cambaya, Diu, Patepatane, Mangalor, Gondore, Naufary, Gandivi, ende Balsara ofte Bellica; In 't midden van 't landt wort gebonden Hamet-Ewat; dat is de Stadt van den Koninck Hamet diese gebouwt heeft; supden-daeghs wortse geheeten Amadavar ofte Amadabat, zijnde de hoofst-stadt van dese Probintie.

Rebieren
ende Zee-
habritien.

Dit seer treffelijch Koninckrijck heeft seer veel schoone Rebieren/ gelijck Nardabat, die booz-by Brochia looyt Fapta, Waller ende anderen; als mede twee booz-naemste Zee-habenen/ namentlijck de Com van Suhaly, ende den grooten Inham van Cambaya, van welcken in 't verholgende parriculierlijck sal ghesproochen worden.

Het landt van Gufuratta is het vruchtbaerſte in geheel Indien, ende van daer plectimen te pprovideren ende verſien alle de omlegghende plaetſen van alle nootduſt ende lijſtrochten; waeromme daer een grooten handel ghezeben wort/ ſoo wel van de Inwoonders als andere Indianen ende naechteren/ als oock van de Portugelen, Engeliſchen, Nederlanders, Perſianen, Arabieren, Arminers ende meest alle Natien van Aſien, uptghetomen Chineſen ende Japanen, die daer niet ghebonden worden; Edoch gelijck de erbarentheyt van alle tijden heeft gheleert/ dat gheen Koninkrijck ofte Monarchie ſoo vaſt gefondeert is geweest/ ofte ſp heeft ghehad haere veranderinghe; nu van het ene gheslachte op het andere de ſelve komende/ nu groote verwoestinghe/ Peſte/ Oorloghen/ dieren-tijdt/ &c. Daer inne ontfiaende/ ende eyndelycke van allen wech-ghecomen wordende/ gantsch verballende ende ondergaende: Alſoo heeft men weynigh Jaren verleden gheſien/ hoe dat Godt de Heere ontfien in ſijnen Kechbaerdighen Troon/ weghens de ſonden ende grouwelen van deſe verſchepdene Natien ende Volckeren/ heeft ghelieft ſijne plaghen ende ſtraſſende-handt deſes Gufurattiſche landen merckelijcken te doen gheboelen; d' ſelve inden eerſten/ Anno 1630. toeſendende een ober-groote drooghte/ waer dooz het gezaepde verdorzen/ ende de beesten op de Weiden verſmaachten; daer naer/ Anno 1631. Soo een obermaten harden ende duyten gewoonte continuierende Keghen/ dat de Kiebieren van't opper-water ober-liepen/ de landen bedechten/ heele landen/ Steden/ende menighe van Dorpen ter neber-ſtozten/ende het gezaepde/dat hem ſeer ſchoon vertoonde/inde aerde bergingh; t welcke cauſerden een grooten dieren tijdt ende Abominable ſterfte/ beyde onder menſchen ende Bee/ t welch top noodelijck achten/hier koztelijcke te verhalen/ om dat het tot onſe Hiſtorie dient.

Het III. Capittel.

Befchrijvinge van den dieren tijdt in't Lant van Gufuratten.

O van tot de Particuliere beſchrijvinge/ ende den oorzpronck van deſen dieren tijdt in de Landen van Gufuratten te komen/ ſoo dient aangemerckt dat deſe Landen hebben haren ſeecheren Regen-tijt/ te weten 4. maanden in't Jaer/ die beginnen met de Maent van Junius/ wanneer de Son naer de Tropinis Cancri gaet/ ende eyndende met de Maent September; ende ſoo't buyten dien tijt Regen/ is t extraordinaris/ ende wort dooz een aenſtaende vruchtbaer Jaer ghehouden; want in de andere 8. Maenden is het hier ſoo ſraepen ende heideren weder/ dat daer qualijcken een Volck gheſien wort; inden voorszeyden Regen-tijt wort het lant beartbeyt ende t Koozn gezaept/ t welcke dooz den Keghen behorchtigt wordende/ ſoodanighen oberbloedt van granen placht dooz te byngen/ dat alle omlegghende Landen daer van gheſpijst warden; deſen grooten ſeghen van Godt/ hebben vele van de Inwoonders miſbrypcht/ ende zijn daer dooz in ſoodanighe bermeynde ſeeckerheyt gheballen/ dat ſp des daeghs ſoo veel ghetwonnen hebbende/ daer op konden leven/ niet meer ſouden gheartbeyt hebben/ om pedis ober te winnen/ om in boozraedt te vergaderen teghens den Ouden dagh eenighe ſieckte/ ofte dieren tijdt haer overballende/ ende ſchoon eenighe pedis overgegaert hadden/ ſoo verteeden ende verſlempen ſp dat op haer dupvelſche Feest-daghen oock veel des anderen dagh: Welcke overdaet ende alderhande ſoorten van grouwelen die konnen bedacht worden/ welken onder die verſchepde Natien ende

Particuliere beſchrijvinge van de dieren tijdt ende calamiteiten in Gufuratten ontfien.

volckeren van dese landen in swangh gaet / Godt den Alderhooghsten Rechter in sijnen rechtbaerdighen Toorn ontfcecken / dese Landen seer jammerlycke besocht ende ghesiraft heeft ; sendende in den Jare Christi 1630. Een alsulcken drooghte / dat inden tijdt van 12. Maenden niet en regenden / ofte immers soo wepnigh dat het koozn 't welcke alreede ghesaeyt was / tot perfectie ofte volcomen wasdom konde geraecken / ofte eenigh gras op-ghekomen is; waer upt sulcken grooten ende lastighen dieren tijdt sproot / dat niet alle de Beesten als Ossen / Koeppen ende Buffels (die hier in groote menigte waren) sijn ghestorben / maer oock de menschen in Steden / Dozpen / velden ende wegen / in groot getal doot bleven leggen / 't welck sulche stanch verwechte / dat het schrikelijcken was de passagien te gebuycken.

De Koeppen sacht men dooz gebreck van Gys doode Lichamen eten / de menschen namen gedroogde Hupden van Beesten / sommige gingen op de misshoopen soeckende de beenderen die lange tijdt te boren vande Honden geknaecht waeren / hradende de selve op kooelen ende hebben die ghegeten ; in somma de menichthande hioragie die daer ghemaect wierde / soude te lanch sijn te verhalen.

Desen Honger is dagelijck soo vermeerderd / dat veel haer Steden ende Dozpen verlaeten hebben / haetende hun eygen Hupfen / als of den dieren tijdt alleenlijck by haer geregneert hadde ; ober al sacht men de mensch machteloos loopen ende rennen / haer ghedaente was breefsijck om aensten / de oogen stonden diep in 't hooft het aengesichte dick geswollen / de lippen ende mondt bleech / de tanden van sijn loeterende / de hup seer hardt / dooz welcken men de beenderen sagh legghen / boozts den hupck niet anders als een pdeken sacht hangende / den grooten hongers-noot hadde de kneuchels ende schijven van de hupen doen bloot leggen / o' een kreet ende janchte van hunger / ende den anbre sagh ter aerde ghestreck gebende deerlijcke sijnen Seest / werwaerts men sich wonden ofte heerden sagh men niet anders als doode lichamen legghen.

Doe jammerlijck sachtmen de mannen haer Vrouwten ende kinderen verlaeten / de Vrouwten beclochten haer selben tot slabinnen ende lijf-eyghenen / de Moeders hare kinders / de kinderen (van haer Ouders verlaeten zijnde) haer selven om den hongher te ontgaen : Sommige hupsgesinnen hebben upt desperaetheyt Penijn inghenomen / ende sijn soo ghelijcker-handt ghestorben ; andere willende de dootd berrassen hebben haer selve in de Kiebieren ghestort ; Eenighe Moeders om de onlijdelijke pijn van hongers-noot booz te horen / sijn met haer kinderen op de kant van de Kiebt gaen sitten / ende malhanderen handt aen handt ghevat hebbende / ghelijcken in 't water gheballen ende haer selben beryponcken / soo dat de Kiebtieren vol doode luyden dzeben. Sommighe hebben doode hrenghen ende Beesten gegheten ; andere de lichamen vande doode menschen op snijbende / hebben 't ingewant daer upt-ghesael / ende 't selbighe mede ghenomen om haer hungerige hupck te vullen : jaer veel op de straten versmacht legghende ende noch niet doot zijnde / wierden van anderen de hupck op-ghesueden ende de Leber daer upt ghesael / den eenen mensch heeft den anderen lebendigh gegheten ; soo dat men qualijck verinochte alleen langhs de straten te gaen / veel min de weghen te beropen / sonder groot ghebaer vanden keel afgesneeden ende ghegheten te werden ; want het is gheschiet dat in Brodera, dat een Jonghen van 7 ofte 8. Jaren op den Belar ofte mercht / van een Bedelaer by den hals ghenomen / ende den strot is af-ghesueden / meenende sijn hongher daer mede te stoppen.

Diergelijcke schizichelijcke Tragedien sach men dagelijks gheschieden / ende een Hepdens herte ontfettebe en ontfarnde hem / wanneer men verstant / dat een Moeder haer eenighe Zoon gheslacht ende ghebzaden hadt ; veel meer sal een Christen gheinoet sich ontfetten wanneer als men hoorst dat verschepte mannen haer vrouwen / de vrouwen haer mannen / de kinderen hunne Ouders ghegeten hebben ; in somma de misfiet en ende doebvighe spectaculen in 't bysonder te beschrijven soude te langh ballen / om alles naer de waerheyt up te drucken ; menich hondert duysent menschen zijnder van hongher vergaen / soo dat de aerde over al met doode lichamen was bedeckt / die also onbegraven bleven legghen / 't welck soodanighe stanch veroorzaecken / dat de gantsche lucht daer van verbult ende gheinfecteert wiert : Eenighe van onse Nederlanders / komende van Amadabat, hebben sommighe luyden vinden sitten met een weynigh byer booz haer / daer menschen handen ende voeten op lagen om te bzaden / een schizichelijck dinc om sien ; maer noch schizichelijcker / dat bebonden in een Doyp (Sulutra genaemt) alwaer 't menschen vleesch openbaerlijcke op de mercht verhoeyt wier.

De sware straffe ende plage Godes is meest over armen ende gheerne luyden / die niet in boozraet hadden / gegaen / want booz de rijcken ende die gelt hadden wasser noch kroon te hoop / doch seer hier ; daer men te booren plaecht 45 Ceer (Cetwe / 't welck 33 poot Hollands is / booz een Mamoe dy (doende naer onse munte / 10) stupbers) te krijghen / konde men doen booz de selvighe prijs maer 2. a 3. Ceer ofte 2½ neerlandsehe ponden bekomen / dat een groote vershil van prijs ende ghewichte is ; Edoch Godt de Heere / heeft de vermoghenden mede wel weten te binden.

Den negen-tijdt in 't volghende Jaer Anno 1631. liet hem in 't beginsel aensien of 't een goet kroon jaer wesen soude / het gewas stont seer schoon / waer booz de granen wat beter hoop begonnen te werden / maer (eplaes) 't en duerde niet lange / ende 't scheen de straffe noch niet ten eynde gekomen was ; want Godt de Heere sondt van den Hemel een groote menichte Spizinkhanen / Katten / Mupfen ende andere ongedieren / die veel schaden in 't nieuwe ghewas deden ; doen het nu begost te rijpen / ende insonderheyt boogh weder van noode hadde / vielder sulck een oberbloedighen ende gheduerende sieghen / dat veel kroon op 't heit vergingh ; de siebieren met het opper-water oberladen wesende / wassen soo hoogh / dat veel Steden / Doypen ende landen oberbloeypden / 't welck de meeste ende grootste schade aen-bracht ; ende het kroon wederom dierder als opt te booren dede werden ; doen sach men die genen die men rijck schatte / ende 't heele Jaer den hongers-noot ontgaen hadden / ghebreck lijdende / ende sommighe van hunger vergaen : Boven dit sonde den Almogende sulcke sware siechten ende heere hoorszien / dat qualijck een mensche was te binden / die met de selve niet beladen ware / dat op nieuws Milioenen van Volck wech nam ; doen sach men de gheslozvenen wederom hier ende daer op de straten legghen ; sommighe moften haer dooden 3 a 4 daghen in hups houden / om datse geen geldt hadden te geven den luyden / die ghewoon zijn de oberledene werch te bzaghen ; anderen welcker Wer is haer af-gheslozven tot asche te verbzanden / konden gheen hout ghensoggh bekomen / maer waren ghenootsaecht de Lichamen onghesbandt in de Kiebit te werpen ofte in de aerde te begraven ; Ende alsoo dese Calamiteyten de naerbolgende Jaeren hebben beginnen op te houden / ende alser eetbare waren tot verlede ne prijs begonnen te wasschen / soo en zijn de tegenwoordighe tijden ende oberbloedighe lystochten / by de boozledene niet.

Maand
eten de
vrouwen
de vrou-
wen hare
kinderen /
en de kin-
ders hun
Ouders.

Mensche
vleesch op
openbaer-
lijck ver-
hoeyt.

Bergh-
lijkinghe
van prijs
in 't kroon
by de ge-
deur tijt.

God sent
van den
hemel
menichte
van
Spizink-
hanen /
Katten /
ende on-
gedierte
met groo-
ten regens.

Ende pe-
selen-
ma-
le kroon-
sen / die
milioenen
menschen
wech
neemt.

niet te gelijken; Godt Almachting bewaere alle Christenen landen booz dierghelijcke plagen; daer van de vaste gewisse/ende seeciere oorzaken zijn de sonden/ende wil booz sijn ghenade ende miltrijcke seggen alles redzesseren / en dese Gufurattische Landen/ in boorigen fleur brengen : Ende dus veel als aengaet de particuliere beschrijvinge bande gewesene calamiteiten ende gelegentheyt in't Koninkrijk van Gufuratte in 't gemeen; Nu sullen wy ons bereyden / tot de beschrijvinge van peder plaetse in 't besonder / ons begin nemende met de steden aen de Zee gelegen.

Het IV. Capittel.

Van de Koop-Stadt Suratte.

Suratte is een koop-stadt die van de Nederlanders en Engelschen woijt bebaren/ gelegen op de Noorder bzeete van 21. graden/gebouwaen de Kiebiere Talle, (de welcken andere noemen Tijnde) nemende haer begin van Barampour/ende loopt 4. mijlen beneden de Stat in Zee/ bequaem om met middelbare schepen te gebuycken; die de Kiebiere op-komen/sien aen de rechter-hant het Kasteel met mueren van harden steen omringt/ versten met schoon Metalen Beschut/ waer van eenigen bande Nederlantse gestrande Schepen Middelburg ende 't Yacht de Duyt gekomen zijn; aen de sinclier-hant wat beneden de Stat/ leyt Remel een vermaerde plaetse / wiens Inwoonders Naices genaemt worden/ zijnde de meesten hoop barent-bolsch/verschepde manieren van spraek bande Mooren gebuyckende; daer zijn naeuwe straten / ende hooghe huysen / van de welcken men de meesten met trappen op-gaet.

Suratte is een machtinge Stat/in haer hebbende veel schoone huysen/van koop-luyden gebout/naer de wijsse van Asia,de Stadt leyt langens de water-hant open/ende aen de Lant-spde omgraven met een aerde Wal; heeft 3. principale Dooz-ten/van welcken een strecht naer Briou (een kleyn Doorp / daer die naer Brochea, Cambaya ende Amadabar reysen/ ober-schepen); de andere strecht naer Barampour; ende de derde naer Nassary; 't Kasteel van Suratte, heeft maer een Doozt/streckende op een groot pleyn/'t welch se Medan noemen; buypen 't Kasteel leyt 't Huys van den Gouverneur/ende naest daer aen het Col-huys/daer alle uptgaende ende inkomende goederen/booz gerechticheyt betalen 3. ten hondert/behalben Goudt ende Silber/ dat maer 2. percento geeft; dicht by het Col-huys is de mercht van alle koopmanschappen/die van alle omleggende plaetsen te koop gebuyckt werden; Buypen de Stadt werden/ behalven veele vermaeckeliche Lust-hoben ende straepse Begraffenissen gesien/ een staende Water ofte Tanck, van hart-steen ghemetseit / hebbende ober de 100. hoecken / peder bzeet 28. ellen / met steen trappen neder-gaende; in 't midden staet een sepulture van den sichter / het is een wonder-werck / soo wel booz sijn grootte als hostelijch ghehouw.

Onrent 1. mijl benoorden de mont bande Kiebiere van Suratte leyt een Haven bebjt tusschen sant-platen ende 't vaste Landt / daer de groote Schepen habenn/ ende hare goederen lossen / die niet karrren ober Lant naer Suratte geboert werden/ zijnde de distantie ongebaer 4. Hollantse mijlen; dese Reede wert soo wel by de Nederlanders als Engelsche genaemt de Chom van Suhaly, leyt op de Noorder bzeete van 21. graden 50. minuten/op de Courz van N. O. ten Oosten/en Z. W. ten

ten Zupden/het inkommen is niet wijt/ ende op hooch water 7. ende met laeg water 5. vadem diep/ den gront hart fant/ black afgaende; op de Keede booz het dozp Suhaly, daer de Schepen leggen is 't ontrent een Musquet-schoot wijt; de Zupdweste winden maken de Keede onbeplig/ booz alle andere winden leght men daer beschut/ 't meesten deel van dese banken vallen met laeg water doog / ende zijn gheheel stepl/ soo dat op 't loot niet diende aen te gaen; een N. N. Osten/ ende Z. Z. Westen Maen/ maecht aldaer 't hoogste water.

Naffary ofte Naulary, Gaudui, ende Ballar, zijn dyp Stedekeus / staende onder de jurisdictie van Suratte; te weten Naffary 6; Gaudui 9; ende Ballara 14. mijlen naer 't zupden; hier plegen groote quantiteyten van groobe doechen gemaecht te werden; oock valt hier beel hout/ bequaem om Schepen ende hupfen te bouwen; het welcke daeromme dooz geheel Gufuratte verboert wert; dese plaetsen zijn gelegen langens de zee kant/ ontrent twee mijlen in 't land; Gaudui heeft een kleyn Kiebiereken/ daer men met Fusten in Zee komt.

Het V. Capittel.

Beschrijvinge van de Stadt Broichia.

B Roichia is een Stat 12. mijlen benoorden Suratte, ontrent 8. mijlen van de zee/ gelegen op de Boozder breette van 21. graden 56. minuten; dicht aen de kant van een schoone Kiebiere/ die van boven Decan ende Mandou af komt / ende sich in de Zee lost : de Stadt is van nature seer sterck / ghebouwt op een hooghen bergh / omringht met mueren van hart-steen / soo dat van hupfen de Stadt de ghedaente van een Fort vertoont; de Stadt heeft dyp Boozten/ met haer Poortael ende binnen-deuren/ naer 's Lants wijsse redelijck sterck gebouwt; behalven twee langhens de Kiebiere ofte water-kant; daer daghelijcks 't water / dat inde Stadt ghebruycht wert met Bussels wert uptghehaelt : oock lossen aen dese Boozten (met verlos van den Tol-meester) beel Boots met houdt gheladen/ sonder wiens kennisse in groote boeten verballen souden; inde Landt-poozt wort ghemeenlijcke wacht ghehouden / sonder wiens consent niemant mach passeren; daer legghen eenighe losse Falcoenen / doch niet bequaem om te gebruyken; de Stadt is Kiedelijcke ghepeupleert / meest met Benjanen, die met linnen maerken groote neeringhe aenbruyghen; om de Stadt legghen 2. groote boozsteden die sy Poera noemen; in haer hebbende diversche natien ende volckeren/ welcken haer met weben ende Cattoen kooplen meest behelpen; alhier wort ghemaecht de beste en fijnste lijntwaeren an geheel Gufuratte; de koopmanschappen die hier dooz passeeren / ende naer andere plaetsen verboert werden betaelen booz Tol twee ten hondert; het landt is seer vruchtbaer van Rijs/ Carib/ Geertse ende alderhande ijstocht; oock valt hier ontrent beel Hartoen; dan niet in sulcken Abondantie als in Nederbaer, ende om-legghende contrepren.

Broichia, heeft onder sijn gebiet 84 Dozpen/ daer van de inkomsten geniet; eer tijts heeft haer gebiet topder upt-gebruyt/ want het strecken noch ober dyp andere steden/ die nu haer besondere obersten hebben; ontrent 4. mijlen vande Stat by het Dozp Hansoot, naer het zupden/ deelt de Kiebiere haer in twee armen / maekende also een Eplant / op sommighe plaetsen; en oock; van een mijl breet/ doozsteden met verscheide waterkens/ so dat men aen beyde yde in zee komen kan; hare

Broichia
situatie
ende
breette.
Gebout
langens
de Kiebiere
op een
bergh.

Is vol
gepeu-
pels.

Tollen
van upe
ende ui-
komende
goederen.

Heeft ge-
biet ober
84 Doz-
pen.
Kiebiere
van
Hansoot
hare

Hare streckinge is **O. N. Oost** ende **N. Z. W.** de gront is meest kley / met toepnigh sant vermenght / behalben booz de Stadt / daer heeft het meest sant-gront ; de reede van Schepen booz de Kiebiere op 7. Badem / in een open Zee / sonder beschutsel booz eenighe winden ofte hoeken van't Lant.

Het Lant ontrent Broichia is seer laegh sonder gheberghte / behalben ontrent 5 ofte 6 mijlen / in't **Z. Oosten** / daer de bergen (Pindaetche genaemt) leggen / streckende een groote stuck booz by Barampour, zijnde seer vruchtbaer van koozn ende andere granen ; de gront is kleyachtigh met swarte aerde vermenght / seer bequaem tot zaep-Landt / daer toe het meest gebuyck wort.)

• Oyt de berghen worden steenen gedolben / genaemt Achates, van welken in Cambaya hare koppen / Signetten / hechten van messen / merck-steenen / ende andere srape wercken gemaecht worden: het Landtschap rontomme Broichia gelegen is seer vermaeckelijke / vol Dorpen ende hoven / geplant met palmiten boomen / upt welken een sap ghetapt wort geheeten Terry, dat veel hare ghe-meene dranch is. In een plaetse buypen Broichia naer Amadabat ; lept begraven seercher heyligh Mahometist / genaemt Pollemendonij, tot de welcke de moeren upt alle quartieren loopen ; sommighe om datse Kijckdom ; eenighe dat se kinderen ende andere watse meest begeeren verkrigghen soudon ; men vint inde wegh / die waere ketenen aen haer beenen hebben / ende een slot aen haer mont / dat spinnuer meer los doen / dan wanneer sy willen eten / andere gaen op verschepte maniere gebonden ; ende als eerbiedelich desen heyligh ghegroet hebben / dan breecken de ketenen / ende de slooten springen op ; t welcke sy alsoo vals sieghen / als supersticieuselijke gelooven.

Iambuyar ofte Iambouler is een groot Dorp / gelegen 8 mijlen van Broichia, op den wegh naer Cambaya, hier wort oock Indigo gemaecht / maer niet seer goet.

Het VI. Capittel.

Vande Vermaerde Zee-stadt Cambaya.

Cambaya is ontrent 16. mijlen nootwaerts van Broichia, gelegen aen de zee / in een grooten Inham / alwaer de Kiebiere May (de Stadt langhens gebout is) haeren oozspronck nemet. Toghens ober de Kiebiere ontrent 3. mijlen van Cambaya leydt het Dorp Sarode, wens inwoonders dat zijn Kalsbouden (een heydens geslacht / alsoo ghenaeamt) die met rooben de Kiebieren ende weghen seer onbepligh maecten ; de Kiebiere loopt met laegh-water gheheel droog / upgenomen 3. ofte 4 kullen die altydt water hebben / alwaer men tot aen de middel ende onder de armen booz gaet / niet sonder perijckel ende goede Loots-man / vermits de harde stroomen ; de Kiebiere bloept niet een dagelijcks tye 7 badem op ende neder / op de maniere van de Kiebieren van Rowaen ; met hoogh-water komen de Schepen / dicht booz de Stadt ten anchor / daer met laegh-water gheheel droogh ballen / de gront is sandtachtigh / met kley vermenght / soo dat de Daertuyghen (aen de gront vast sittende) soo veel last niet lijden / dan of de gront hart sant waer.

De Stadt is eens soo groot als Suratte ; met zenderley dubbele steenen muer omringt / heeft schoone hooge huysen / en rechte Straten / die 's nachts met Doozen werden af-ge-sloten ; in't midden zijn by mercken / seer groot ende tresselijke gebout ; daer alderhande Kooymanschappen te bekoemen zijn ; heeft 12. Doozen daer

daer men in ende upt-gaet / behalven haer binne Poozten / die menigste in ghetale zijn; de Stadt heeft in sijn ommegaen de distantie van 2. uren gaens; versien met 4. schoone Tancken ofte water-backen; daer de Burgherpe 't gheheele Jaer water upt bekomen: 15. tierlijke groote ende wel gemaecte Hoben / waerinne hem een peder mach gaen vermaecken beplant met menichte van schoone Mangs, die om haer groote ende oberbloedigheyt / naer alle omleggende plaetsen verboerd werden: Onder 't resort van de Stadt legghen eenige Doozen / daer van inkomsten ghenieten; alles alleenlijke bande goederen / die te water in-komen 2½ / ende die landwaerts verboert werden 3½ ten hondert; de Inwoonderen zijn meest Benjanen ende Heydenen / seer erbaren ende behandicht in koopmanschap / doende grooten handel op Atchin, Diu, Goa, Mecha, Persia, &c. met allerley van kleeven brenghende in retour goude Ducaten / Venetiaense scialen van achten / Rupnas / Dodels / ende allerhande koopmanschappen / inde boozhaelde quartieren ballende.

Het VII. Capittel.

Van de Steden Goga, Pattepatane, Mangerol, ende de Fortressen op't Eylant Diu.

Goga is een stedeken ofte groot Doorp / ghelegghen ontrent 30. mijlen van Cambaya, aen de kant bande Zee; alwaer den Inham van Cambaya nauwer werdt ende de ghedaente van een Kiezier vertoont; 't is een tamelijck Vleek / wel gepeupuleert / met Heydenen ende Benjanen, die met de zee-baert / ende linien reeden haer geneeren; heeft geen Poozten ofte wallen / dan aen de Zee kant een muur van harde steen op getrocken; hier is de reede ende Kendeboes-plaets van de Portugesen Fregatten / komende tot geleyde bande Cassilas, ofte koopbaerdyschepen / (vermits de periculeuse sanden ende drooghte) alhier habenen ende vertrouwen / tot dat de Baertuppen geladen zijn / ende in haer Compagnie naet Goa ende andere Portugeessche plaetsen weder vertrecken.

Pattepatane ende Mangerol, zijn 2. Vlecken ontrent 9. mijl by Westen Goga ghelegen daer balt veel Katoen ende lijn water.

Aen het uiterste van dit rijk / ofte aen de uytsteckende hoek naer het Zuyden leydt de Stadt Diu, alwaer de Portugesen dyp stercke Kasteelen hebben; dese Stadt wordt soo wel van de Portugesen als Indianen Dive gheheeten (de laetste E, een wepnigh soet gepronunceert zijnde) welke naem een Epland betekent; ende alsoo seggen sy Agredive bys Eplanden; Naledive vier Eplanden / het welke de Portugesen Maldiva heeten / wordt om haer overtreffelijckheyt alsoo ghenaeemt / om het onderschept van Dive-Noulaka ofte epland van negentig dupsent; men bertelt dat een Dochter van den Keer van dese Eplanden / van haer Vader een gabe eyschten / 't welke als sy haer toeliet / soo begeerden sy den Tol bande plaetse booz eenen dagh; die negentigh dupsent stuerkens gelt (als dier tijdt daer gangbaer waeren) bedroegh.

De grootte van Gogas.

Patapane ende Mangerol. De Stadt Diu ende haer stercken.

*De vermaerde Koop-stadt Amadabat, Hoofst-stadt van
Gufuratte.*

Amaba-
bat ge-
boudt
langhens
een fraje
Binnen-
ken.

A Madabat, is de Hoofst-stadt van de Probieintie ende 't Koninkheich van Gufuratten, gheleghen op 23 en een half graet Noorder breedte; het is 18 Nederlaensche Mylen van Cambaya, ende 45 van Suratta, ghebout op een Vlachte aen den oever van een kleyn Rivierken; is een geweldighe groote ende neeringhachtige Stadt/ wel 6. a 7. Mylen in 't begrip/ met haer boozsteden ende de aengelegene Dooppen/ die veel in 't getal zijn/ ende aen de Stadt gerekent worden; de Stadt is omringht met een stercken muur/ beset met 12 schoone Dooppen ende veel ronde Toorens tot sterck-weeringe; heeft breede straten/ ende menich- te van treffelijche hupsen; schoone Edificien van Noozsche ende Benjaensche Tempels/ gebout naer de wijsse van dese landen / in 't midden van de Stadst. pt een tamelijck sterck Kasteel/ met hooge mueren versien/ daer den Gouverneur Generael sijn Hof ende woon-plaetsse hout; de Dooppen van de Stadt werden steeds met wachten beset / sonder wiens oorlof niemant uytgaen mach; dese wachten werden ghehouden omme die van Baduren, leggende hier van daen 50 Cos naer het Oosten / het rooven van de Reisende-man te verhinderen / zijnde van natueren soo sterck/ dat den grooten Mogor haer niet kan overtuimen.

De Stadt is seer volck-rijck/ ende met alderlep natien gepuleert/ die machti- ge caesique zyden/ hier ballen alderlep sozterringhe van kleeden / soo van Syde als van Catoen/ mede eenighe goude sakenen / Tulbanden/ ende Gordels van Goudt ende Syde/ seer kostelijck ende kostelijck ghewrocht / veel Syde stoffen/ als satijnen/ condenhs/ attelap/ alogie/ penollen / ornijs van Goudt ende Syde/ die de Vrouwen draghen/ Goude alacathjen/ abdulchatis/ ende dieverse sozter- ringhe van lynthwaren/ als roode ende swarte Chelas/ Berams/ Chandelings/ swarte ende witte swalle Bastas/ Chittes van tweederlep sozterringe; voorders is alhier in grooten quantiteit te bekomen/ Supcher van Candy/ Popet-Sup- cher/ Comijn/ Sommelack/ Hingh/ Amphion/ Borax/ ghedrooghde ende Ge- consijte Gember / alderlep sozten van Consijten ende Mirabolanen: Item/ Salpeter / Saller-montacq ende goede quantiteit Ail / die naer de plaetsse (daerse meest ghewonnen wordt) ghenaemt is Indigo Chirchees; mede wort wel in dese Hoofst-stadt/ eenighe Diamanten ghehoft/ die van Visapour komen/ daer men wel gissinge maechen kan beter koop te bekomen zijn; Alle dese Koop- manschappen werden verboert/ naer Europa, Persia ende de omlegghende quarte- ren van Indien; waer dooz dese Stadt in neeringhe seer floreert. Van ghelijcken worden hier in achtighe visselen dooz 't gheheele Landt ghedreven-van de Ben- janen, die haer alleenliche daer mede ernieren; dat een groot gerijf den Koop- luden aen-brenghet/ om dat men 't gelt niet sonder gebaer van d' een plaetsse naer d' andere kan over-boeren / vermits de meenighe van roovers ende die- ven/ die by troepen op de weghen onthouden / ende de reisende luden menigh- mael af-setten.

De goederen booz upt ende in-gaen betalen geen Tol / dan alleenelijche aen de Coutewael ofte Schout / booz weder haere een Mamoedy, doende in onse munte onghedbaar 10. supber; de Inwoonders ende breeudelighen woonen heel bap / moghen hoopen ende verhoopen wat haer gheleest/ sonder

sonder eenighe fchattinghe ofte chynfen te betalen; behalven eenighe ver-
bo- den waeren / als Boscrup / Loot / ende Salpeter / 't welck met consent van de
Gouverneur moet geschieden / dat met eenighe fchenckagien lichfelijken ver-
haghen wort.

Onder de Jurisdicctie van Amadabat staen 25 principale Hoofst-Doorpen / ende
onder desen 2998 kliepne Doorpen ofte vleecken / die aen de groote Doorpen / reke-
ninghe doen / ende hare inkomsten betalen / ende de anderen weder omme aen de
Stad: de geheele inkomste van dese Stad: ende onder-hebbende plaetsen / placht
dooz: desen te wesen 6. milioenen Kroonen ende daer-en-boven / dan zijn dooz ge-
wesene calamiteyten / verloop ende sterfte van ontalijche ghetal der ghemeene
peupel seer vermindert / dese inkomsten ghenieten de Gouverneurs van de Ko-
ninck / om haer Soldaten te betalen / ende de landen van dieven ende onghedooz-
samen te supderen; al-hoe-wel menigsmael aen de buyt selfs participeren / ofte
van de roovers ende rebellen van hare Majesteit contrebute ghenieten.

De Regearinge van de Stad: ende omleggende Doorpen / bestaet by den Gou-
verneur Contewael, ende rechter (die sy Calgy noemen) hoe-wel nochtans veel
meer obersten wegens den Koninck zijn / als Monfter-beeren, ende de Opsien-
ders oft ontfangers van hare Majesteits in-komen ende Dominien.

Sirkels, ofte Sirkbees is een groot Doorp / legghende van Amadabat 3 Cos, ofte 1;
duytsche Mijl / hier wort ghesien een schoone trefselijche sepulture / in den wel-
ken seckeren Casis begraven leyt / zijnde gheweest de Pedagog ofte Leer-meester
van een Koninck van Gufuratte, die dit heele werck heeft laten maken; hy selfs
met noch dyp andere Koninghen / met hare ghemalen ende kinderen / legghen in
een andere Kapelle; het geheele gebouw is van marmel-steen (insgelijck de bloer)
daer zijn dyp plaetsen van welken een heeft 440 Calommen van marmel-steen /
30 Palmen hoogh / seer fraep ghemaecht ende waerdigh om sien; aen d' een zij-
de staet een groot ende wel-gheloude Tanq ofte Dylar / daer men met veel Ven-
sters kan upt sien.

Den meeste hoop van de Mahumetisten / upt alle quattieren / komen jaer-
lijcks / op dese begraffentisse hare gebeden doen / waer mede (verkeerdelijck) ge-
looven / af-laet van haer sonden bekomen.

Hier van daen een Cos, ofte halve Nederlantische mijl leyt een fraepen chynp /
met een hups / 't welcke Chou-Chimauw, een van de trefselijckste Magollen, heeft
laten maken; die op dese plaets den laetsten Koninck van Gufuratte in eenen
strijdt heeft overwonnen; ende alsoo 't Koninckrijck van Gufuratte, den grooten
Mogol onderdanigh ghemaecht.

In 't Doorp Circhees, wort veel Indigo ghemaecht / die naer de plaetse alsoo ge-
heeten is; mede woonen daer om de goede gelegenheyt van de plaetse veel ar-
beyders die haer met betwen van lijnwater geneeren.

Ontrent een leuca van Amadabat, wert gesien een andere begraffentisse / van een
machtigh Moozs Hoopman genaemt Hajom Mojom, die een Dochter hadde van
uynemende schoonheyt / soo dat tegen de selve met onbeschoorlijcke liefde ontfec-
ken wort; ende om sijn horribel boognemen met eenigh schijn te bedecken / ginch
by den Casie, die alle crouto / ende hoop-bzierven van hupsen ende landen &c. on-
bertreckent / als van den Koninck dooz sijne geleertheit daer toe volmachtricht /
bzagende by gelijckenisse; daer was een acker die schoone bzuchten doozt-bzacht
soude den eygenaer de bzuchten niet vermoogen bypelijche te nuttigen / ende dooz
hem selven houden t den Casie antwoorden sa; waer op den gemelde Hoopman
b b b

Deft
Onder
jaar 25
Hoofst
Doorpen/
ende 1998
mindere
Doorpen.

Zijnde
een Ma-
homs-
tatische
bede-
baert.

Begrav-
entisse
Dyge-
hult, ende
waerom
alsoo ge-
naemt.

repliecerden/ ick hebbe een schoonen Acher/ geest mijn een schijst/ dat ik de brucht
alleenlijck gebzupchen mach/ 't welck hem den Casie sonder achterdencken toe-
stont/ hy daer mede ten vollen menende verseeckert te wesen/ heeft synen Dochter
genoechsaem tegen haren danck (als wel komende bezwoeden/ dat sulcke abomi-
nable sonden van Godt ende de menschen verbloekt was) beslapen ende bleef-
selijckelijc bekent/ die 't selve haer moeder en andere vrouwen heeft geopenbaert
sulck dat het eyndelijck ter ooren van den Koninck Soltan Mahomet Begeram (die
in die tijt Gufuratte beheersten) gekomen is/ die hem/ niet tegen-staende met des
hoofsz Rechters schijst te beweerden/ openbaerlijcke dede onthalsen/ ende leyt in
Sepulture met syn vrouwe ende dochter (die naer hem zijn oberleden) begraven;
waer van de begraeffenisse tot gedachtenisse van een soo schreckelijcken daet/
wozt ghescheeren Bety-Chuit; dat is (onder eerbiedinge gesproocken) in onse tale
te seggen/ U Dochters schaemelheyt.

Bergen
van
Marba.

Niet verre van Amadabat beginnen de Bergen Marva, welcken een hoop inge-
lant begripen/ want sy strecken haer wel 150. Cos langens den wegh van Agra,
ende naer Ouyen ontrent 200. Cos, die men niet kan passeeren van 't hoghe ghe-
berchte; op wiens tot een onwinbaer Kasteel gebout is Garchitto genaemt/ zyn-
de de sit-plaets van Rana, een van de treffelijckste Radiaes ofte Koninckens/ die
eerijts de Koningen van Pettan, nochte den grooten Mogel, niet en heeft konnen
dwingen; dewijle de Indianen 't welcke al te samen heydenen zijn/ eerijts (ende
noch tegenwoozdigh) dese Prinzen so veel eere bewijzen/ als die van Romen ha-
ren Paus/ syn heerschappye is ober al geslooten door het gebergh/ daer men
gualijck op-komen kan/ ofte so daer noch eenigen toe-gangh was/ dat is door de
hoofst sterck/ ende genoegsaem onwinbaer gemaect; desen Radia seght men in
hozten tijt 120 duysent paerden te velde hengen kan.

Radia
van
Caapp.

Tusschen de Stad Amadabat ende Trappen woont oock een Radia in 't geberg-
te/ wiens onderfaten/ Coeljs gegeten worden/ woonen ende wildernissen/wel-
ke haer bezijden van het gebiet van den grooten Mogor; aen de rechte sijde van
dit lant is gelegen 't Lantschap van Ider, staende onder Gufuratte, ende al hoe veel
dat desen Radia ofte Koninck is een vassael van den grooten Mogor, soo wep-
gert hy hem dielmael schattinge te geben.

Het IX. Capittel.

Van de steden Byfantagra, Pettan, Cheyte-
pour ende Messana,

Byfante-
tagers
grooten
kercklijck-
bynt.

BYfantagan is een groote Stadt/ gelegen in 't midden van Gufuratte, behoont
van Heydensche Secte/ Bamans; de welcken wy ende de Doztigesen Bramenes
noemen/ de stad is wel 20000. huysen groot/ seer tierlijck met srape Coos-
rens ende kercken gebout; in 't midden staet een grooten Taneg ofte Cisterne/
daer de Inwoonders/ so wel mannen als vrouwen/ haer dagelijck baden; het
was eerijts een arm Dozz/ maer is door Lantbouwinghe ende veel ver aen te
voeden soo rijck ende machtigh geworpen; de waren die daer ballen/ zijn Cat-
toene garenen ende lijfwaren oock alderhande lijfcochten/ als Carwo/
Boter/ Rijs/ &c.

Pettans
gelegen
heyt/ Koo-
steel ende
kerck.

Pettan is een groote stat/ wel 12. Cos, ofte 6. duysche mijlen in 't ronde gebout/
met huysen van harde steen/ leggende rontomme in sijn muren; die tot 3. bercken-
de

de tijden zijn ingezochten / wanneer de stad door Calamiteiten in neeringhe ende popularie heeft beginnen te declinieren; aen de Oost-Zijde van de Stadt / leyd een groot Kasteel / omringht met hooghe mueren / ende sterke ghemetselde Toorens; daer den Gouverneur syn residentie houdt; de Inwoonders zijn meest Benjaenen, haer gheueerende met het maechen van alderley sode stoffen / in dese Landen ghebzukselijche; mede vallen hier schoone Pettolen ofte te sode Chindes / misgaders eenighe groote lijnwater / als Westmaels ofte neusdoecken van dieberse sojtereeinghen / Tulbanden / Sgaderberael / Tongis / Allegiens / &c. In 't midden van de Stadt leyd een Machumetaensche Kierke / eer-tyds van de heydenen gemaecht / zijnde een schoon ende kostelijch werck gesicht op 1050. pylaren van marber ende andere steenen heeft noch dibernsche andere gebouwen ende edisities; als meer buyten de Stadt veel schoone ende vermaechelijche Hoben; waer van 't meerendeel zijn verballen / ende de puppen daer om alleen over eynde staende; dese stad wert seer gequelt van de Coullies zijnde seckere roovers / upt een Lantschap daer ontrent gheleeghen die de inwoonders menschimael beroben ende swaren Tol af-nemen; waer door de stad in neeringe ende prosperiteyt dagelijchs seer af-neemt.

Chetepour, is een stedeken ofte blecke ghelegen 12. Cos van Pettan ende 45. van Amadabat, ghebout aen de kant van een loopende Kiebiere; hier valt veel katoene gaeren / ende eetbaere waren / waer by de stad voornamelijch bestaet; de Inwoonders zijn meest Benjaenen ende heydenen; daer is een Gouverneur met ontrent 150. Soldaten / om de wegen ende de Cassillas, die hier door na Agra ofte Amadabat repsen / door de roovers te beschermen.

Messana, is een open blecke / ofte groot Dozp / 15 Cos van Chytepour, versien met een out verballen Kasteel / daer de Gouverneur met 200. Ruyters haer woninghe hebben; dese plaetse bestaet meest in Lantbouwerpe / mede valt hier veel katoen / ende eenige sojteringe van Lijnwater.

Het X. Capittel.

Wegh van Amadabat naer Suratte.

Kerende wederom van Amadabat naer Suratte sullen in 't volgende de door-naemste Steden ende Dozpen aenroeren.

Van Amadabat tot Islempour, een schoon Dozp / met een groote Sarij of hupsinge door de repfende luyden 1. Cos Batova een groot Dozp / met een schoone Tancq 3. Cos, Canis gelegen ontrent een Kiebiere / mede alsoo genaemt / 2. Cos; ende van daer tot Mamadabat 3. Cos.

Mamadabat, is een fraey ende seer vermaechelijch Stedeken / ghebout langens den Oever van een tamelijche groote ende seer Dig-rijke Kiebiere / ghesicht door 2 Gehroeders / die aen 't Doort eynde van de Stadt een troffelich ende kinchlijch Pallesp gebout hebben; de Inwoonders zijn meest Benjaenen; daer vallen eenige Lijnwater ende veel gaeren / daer by de plaetse meestendeel bestaet.

Nariaedte ofte so anderen schijben Nariaud, is een tamelijch Stedeken / met fraeye Hupsen en heydensche Tempelen gebout / leggende van Amadabat 28. en van Brodra 18 Cos, ofte 14 ende 18. Hollantsche mijlen; hier valt veel Lijnwaer / als mede eenige Indigo / doch niet in quantiteyt.

Van Nariet tot Waffet, zijn 15. Cos, onderwegen passeert men de Dozpen

Seiuntra ende Amennoygij, leggende 7 ende 5 Cos van den anderen verscheppen.

Wasset is een out ende verballen Kasteel/ gebout op een hoogen Bergh; aen de hoek van de Kiezier die in de Inham van Cambaya jupt komt; de plaetse is ordinaris beset met ontrent 100. Kuyters die wacht houden; ende de Caffillas die hier dooz passeeren dooz Tol van den Koninck bestelt 1² Ropia de Karre afvozeren.

Het XI. Capittel.

Vande Stadt Brodera en de omleggende Dorpen.

Brodera is gelegen tusschen Amadabat ende Brotcha, te weten 42 Cos aen de Oostzijde van Amadabat, ende 30. Cos besteven Brotcha, dese stadt is ghebout van een heyden/ ghenaemt Rafia c'ghie, Sone van Sultan Mamoe Begeran, den laersten Koninck van Gufuratte. Is geleghen ontrent 1² miyl van out Brodera, doen der tijt genaemt Radiapora, wiens stadt dooz haer stichtinge heeft niet gemaecht/ ende de Inwoonders allenghs aen hem getrocken.

Brodera is een Lant-stadt/ gelegen op een blacke ende sandige plaetse/ dicht by een kleyn Kiezierken Wasset genaemt; behalven die Kiezierken heeft het aen de Oost-Zijde/ recht dooz de poort/ die naer Brochia leyt/ noch een grooten Tanq, ofte staende waeter/ rebelijck diep/ ende ontrent een Pistool-schoot wijt/ aen d' eene Zijde met een muur van steen op ghemesselt/ daer d' Inwoonders water uyt haelen: De Stadt leyt rontom in sijn mueren/ ende Bolwercken/ ofte rondeelen/ van halck ende steen op-gemaecht: heeft 5. Poorten waer van een is toe-gemesselt/ alsoo daer geen wegh aen leyt/ heeft een groote Dooz-stadt aen de West-Zijde/ meest bewoont van Derwers/ ende arbeyts-luyden/ die het Linen bereyden/ daer mede de Inwoonders (zijnde meest Banianen, Ketterijs, ende weynigh Mooren) haer meest geneeren; 't Lant rontom de stadt/ en de omleggende Dorpen is seer vruchtbaer van Koorn/ Geerst/ Rijs/ &c. mede wast hier veel Catoen; dat dooz de beste van dese quartieren ghehouden wordt. Onder 't gebiet vande Stadt staen 210. Dorpen/ waer van den Gouverneur de inkomsten van 75. geniet/ tot onderhout van sijne Kuyteren/ ende Soldaten; de andere 145. Dorpen/ worden van den Koninck aen verschepte Capiteynen dooz eenige gedane diensten/ ende tot onder-hout van haer volck in vergeldinge gegeven.

Heeft 210 Dorpen onder haer gebiedt.

Ook frapre Dopen ende begraeffenissen.

In 't Cierupt/ ofte ronde van dese stadt/ legghen 10 schoone Hupfen/ Cupnen/ ende begraffenissen waerdigh om sien; waer van een seer frap ende kostelijcke ghemaecht/ gelegen is in 't midden van een Boomgaert/ daer een machrichtig Heer met sijn Familie begraven leyt; behalven dese begraffenissen zijnder noch 5 schoone lust-hooben/ beplant met diverse fruyt-boomen ende moeskrupden/ daer een peder in mach gaen sijn vermaeck nemen.

In ende buyten de stadt Brodera, en de omleggende Dorpen woonen (gelijck voeten gheseyt is) veel Weebers/ die jaerlijck groote quantiteyten van alderley Lijwaen maecken/ 't welcke om sijn deught ende sijnte naer alle quatteren van Indien verdoert wort; dit Lijwaen valt veel dichter/ ende vaster/ dan dat van Brotchia, doch kuyter/ ende een weynigh smalder/ waer aen het wel te kennen is: de sozteeringe die hier gemaecht worden/ zijn smallen/ ende breezen Bastras/ Picuamas/ Madasoens/ Kannekijns/ swarte Chelas/ blauwe Assamanis/ Derams/ Circandia &c.

Aen de Oost-Zijde ontrent 16. Cos, van Brodera leyt een Hoofst Dorp/ genaemt

Sindickera, alwaer upt het gheberghte jaerlijck 20. a 25. Dupsent ponden Commelacqua te haelen is.

Westwaerts van Brodera, ontrent 10. a. 15. Cos, leggen 8. ofte 10. Dozpen/die onder des selfs ghebiet staen hier woxt jaerlijck een partij Indigo gezaept / die gebzupcht woxt tot betwen van lijnwaeten.

Van Brodera, tot Brochia, zijn 30. Cos, onderweeghen passeertmen Carawaen, Cabol, ende andere Dozpen/ daer de Wachters tol van de reysende Lypden/ende haere goederen af bozderen.

Van Brochia tot Suratten, zijn 24. Cos, ofte 12. Nederlantsche mijlen; Brochia
van Su-
ratten 24
Cos. ober de Kiebir gescheept zijnde/ reysmen dooz Eckliffen, een tamelijck Dozp Cos. Cos bande Kiebir: Cattodera, een verballen plaets / leggende aen een Kiebir / die de selve naem boert / 10. Cos, tot Briauw, 8. Cos, van daer tot Suratte 2. Cos, ofte een Hollantsche mijl. Ende dus veel kortelijcke bande situatie ende gheleentheden / bande booznaemste steden ende plaetsen van Gufuratta.

Het XI. Capittel.

Afcomste vande groote Mogoren, ende haere waerdigheden.

DE groote Mogollen, ofte de tegenwoordighe monarchen van Indien, beroemen haer afkomstigh te wesen van den vermaerden Tartarischen Keiser Tamirlaen, (welcke wy gebzooken Tamberlaen noemen) sommige heeten hem Tamirlanque, 't welck beter is / om dat Tamir sijn eppen naem geweest is / ende Lanque beteekent kreupel (gelijck hy oock was) die geboortigh was upt het gheslachte van Chinguykan, Koninck van Tertarien, niet van een gheringhe afkomst (gelijck sommige onwaerachtigh beschrijven, sijn daden/ die hy ghedaen heeft / sijn ghenoeghsaem bekent; en wat graet Tamirlaen van Chuguilkan, ende den grooten Mogol van hem afkomstigh zijn / dat beschrijft Petrus Texera, in sijn beschrijvinge van Persia, daer toe wy den curieusen leser wijzen.

Den Koninck is een absolupt Heer / niemant onderwoopen ofte subjeet; hier zijn geen geschreben wetten/ als alleenlijcke den wil van den Prins/ die onweder- spreekelijcke wert aenghenomen / eens inde weech sit den Koninck inde Dierschael/ hoorende met lanchmoedighheyt alle burgerlijcke vereschillen/ ende hals- saecten/ spreekende daer ober sijn Oordeel/ op welcke geen Appel/ ofte revisie en balt; de straffe die den hals verdient hebben / geschiet veeltyds in sijn teghen-woordigheyt / met groote wreetheyt.

Den Koninck laet hem dickmael van 't Volck sien / eens naer het op-gaen vande Son in een Veynster / 't welcke sy Jarneo heeten / streckende naer het Oosten / boven de principale Poozten alwaer hy van het volck met dese woozden Pathia salammiet (dat is lang lebet den Koninck) gegroet wert; ten twee- den des middaghs / dan komt hy aen het selve venster / om het ghebecht van de Olpphanten ende andere wilde Beesten te sien; ten derden / een weynigh dooz Sonnen onder-gangh / aen een venster dat naer het Westen streckt / 't welck sy Durbar heeten/ als de Son onder is/ gaet hy wech met groot getaes van Trom- melen ende andere Instrumeten / nebens een Generale acclamatie van het volck; op alle dese tijden soo yemant een Request ober-lebert/ die krijght ghehoor- sabonts van seben tot negen uren/ raetslaeght hy heymelijcke mer sijn grooten in een sael/ die sy Gaflean heeten; de booznaemste dienaers van het Hof en-
de

Afkomst
ende ghe-
acht-ve-
keninghe
van den
grooten
Mogol.

Sijn ab-
solute
macht.

Vertoont
hem veel
booz den
volckeren.

de Rijck/sien den Tresorier ende oberste bande Besnedenen (die oock Hof-meester is) den opperste schrijver; den Obersten van de Oliphanten; ende de bewaerder's bande Tenten/ hleederen ende Inweelen; hy heeft oock een overste ober de wacht/ de welcke Coetwael genaemt is; sodanigen zijn in alle steden/ die het ampt van Schout upt voeren; Cadec, zijn wachters en opsienders van het gebangen-hups/ welcke alle schuldigen/ die niet hommen betalen vast-supten/ ende verhoopen haer goederen/ wijs ende hinderen/ ofte maken die tot Slaben van den schult-epscher.

Andere Princen handelen alle saechen van het rijck in 't secreet/ maer hier worden alle Konings gesheimenissen in 't openbaer gebracht/ ende blijft niet ver-
 Zagen/ booz de geen die Curieus is in 't ondersoeken/ gebende maer een schent-
 klagte aen de schrijvers.

Niemand woxt tot den Koninck toe-ghelaeten/ om wat van hem te begeeren/ sonder gheschencken die dickmaels (wanneer de gifte hem mis/haegt) te rugghe souden senden/ om haer pers grooter ofte beters upt te persen.

Doorts is sijn Rijck vol *Erpanne*/ want dewyle den Koninck alleen Heer is/ so neemt ende geeft hy naer sijn belieben 't Lant aen sijn Onderdanen; hy dwingt oock de grooten dickmaels van plaetsen ende Landen/ die haer tot in-komsten ghegeven heeft te veranderen/ want of de Koning neemtse naer hem/ ende stelt haer slijmmer in haer plaets/ ofte dat hy den eenen ontnomen heeft/geeft hy den anderen; waer dooz komt dat het Lant naer sijn eych niet bebout woxt.

Alle den Adel van dit Rijck wast ende groept dooz gonste van den Koninck: haer macht ende inkomste woxt dooz de Paerden onderscheyden; zijnde de grootste Heere ober 12. dupsent Paerden/ sommighe zijnder 4. behalven des Koninck Sonen en sijn Hupsvrouw; die ober 12. ofte 15. dupsent gebiet hebben; niet datse so veel Paerden gestadig behoeven te onderhouden/ maer de Koninck greeftse so veel Lants tot haer inkomsten/ om soo den noot vercyschte/ soo veel paerden ende Rupteren/ daer op konnen te belde bzengen/ rekenende booz peder paert ende Rupter saerlijchs twee hondert Ropias, 't welcke ober de 7378. Hertogen/ ende 1967. Dupsent paet/ die de gewesene Coninghen ordinaris in haeren dienst onderhouden hebben/ een ongeloofijche somme bedraegt: Maer wanneer dese E-
 delen sterben/ soo komt alle het geene/ so wel dat van den Koninck gehat/ als dat sy selfs gewonnen hebben/ wederomme aen sijn Majesteit/ eben ghelijch de Re-
 bieren hoer inde Zee lossen/meesten tijt laet den Koninck aen de naer gelaten toe-
 dubwen de Paerden ende Rupsaet/ ende geeft de hinderen eenige waerdighejdt/ want soo de Vader een Heer geweest is/ ober 5. dupsent Paerden/ soo sal hy den Soon 1000. ofte 1500. geven/ doende naerderhandt daer meer ofte minder hy/ naer sy het verdienen: sy en winnen niet geen danck meerder gunste van den Koninck/ als met kostelijche geschencken/ 't welck peder op het meeste geeft/ om in sijnen behagen te komen.

Het XIII. Capittel.

Krijghs-macht van den tegenwoordigen Koninck.

De Krijghs-macht van den Koninck was inden jare 1630. Wanneer hy met 't leger in persoon selber te belde was/ om den gebluchten hartoch Chaan-ghaan te verbolgen/ bestont in 144500. Paerden/ behalven noch groote menichte van Oliphanten/ Kameelen/ Mupl- Efels ende last dragende beesten; ghelijch hy de naer volgende verelaringhe van peder regement/ de namen van de hoofden/ ende getal van de Paerden te sien is.

Het eerste regiment/ onder de	
vlagge van Schaast-chan, zijnde de	
Soon van Affaph-chan. Paerd.	5000
Sijn Vaders Raspoeten	5000
Sadoch-Chan	3000
Mierfayedt Madaffer	3000
Giafer Chan	2500
Godia Saber	2000
Saydt Jaffer	2100
Jaffer-chan	1000
Matemet-chan	1000
Alabirdie-chan	2000
Saldet-chan Badary	700
Mirfazeer Zayedt	500
Baecheer-chan	500
Noch 4600 Ruyters, waer onder	
veele van 400. 300. 200. ende 100.	
Paerden, Mantebdaren genaemt	4600
Somma bedragen Paerden	32000
't Tweede Regiment / onder	
de vlagge van Eradet-Chan.	
Sijn Troupe was Paerden	4000
Rau-douda	1000
Dorcadas	1200
Kerous	1200
Ramtcheud Harrau	1200
Moflaffa chan	1000
Jakout chan	2000
Somma Paerden	11600

Transport Paerden	11600
Killofy	3000
Sidi Fackier	1000
Ecka Berckendas	2000
Jogi Rage, Soon van Lalaberting	7000
Teluck t' Chaud	400
Jakoer Beeck	400
Noch dry Heeren yeder 200	600
Aganour, Chabonechan, Babou-	
chan, Zaydtameel, Sidiali ende	
Sadaed-chan, yeder van 500 Paerd.	3000
Komt t' samen Paerden	28000

Het derde Regiment / onder	
Raja-gedding, sijne troepe was	3000
Raja Bidel-das	3000
Oderam	3000
Raja Biemfoor	2000
Madosing soon van Ram Rattung	1000
Raja roos als-fou	1000
Badouria, Raja Bhoozo	1000
Raja Kristensingh	1000
Raja Sour	1000
Raja t'Chetterfingh	500
Wauroup	500
Raja Odasing	500
Diversche andere kleyne Rajas]	4500
Somma Paerden	22000

**Noch bleven in Barampour tot verfeccheringh van den Koninck/ de naer-
volgende Heeren ende Ruyteren/ namentlijch:**

Haddis en Bercken-Daffc Paerd.	15000	Serieff Chan Paerd.	1000
Afap Chan	5000	Sayedt Allem	1000
Rauratti	4000	Amirae	1000
Wafier Chan	3000	Raja Ramdas	1000
Mabot Chans Soon	3000	Torck taes Chan	1000
Godia Abdul Hellen	3000	Mier Jemla	1000
Affel Chan	2000	Mirfa Abdulhack	500
Seerdaer Chan	2000	Mootmet Chan	500
Raja Jellingh	2000	Mirfa Maant cheer	500
Feddey Chan	2000	Ghawaes Chan	1000
Jeffer	1000	Moried Chan	1000
Mocklies Chans Soon	1000	Diversche kleyne Ommerauwen	10000
Somma Paerden	4300	Somma Paerden	19500

Bezaecht 't getal van de boofs troupen Paerden

144500.

Het XIV. Capittel.

Van het Konings hof, ende 't Kasteel Agra.

Beschrij-
vinghe
van het
Kasteel
Agra.

Het Kasteel van Agra, daer de Koninck sijn hof/ ofte Paleys hout/ is een
 booytreffelijck werck/ ende onder alle gebouwen van Oosten wel het Prin-
 cipaelste/ het leyt aen den oever van de Rivier Jemeni 3. ofte 4. mijlen in 't
 rondt ghebout/ met stercke mueren / van roode ghehouden steen/ ende wijde
 Gzachten/ met stercke bal-bruggen; heeft 4. Poozten daer men in-gaet/ van de
 welcken den eene siet naer 't Poozden / die met groote wercken is sterck ghe-
 maecht/ de andere siet naer 't Westen / alwaer de Marcht is/ die sp Bazaer noe-
 men; dese Poozt wozt genaemt Cistery, ende staet hier binnen des Koninx vier-
 schaer / alwaer hy alle verschillen plegt te hooren; hier achter is een Koninck
 Saal / alwaer de Principaeste Visier sit / die alle schattinge / ende Placcaten
 uyt geeft/ ende de exemplaren bewaert; als men dese Poozt in-gaet/ so komt men
 op een straet/ rontomme met hupsen / ende stercken beset/ ontrent een quartier
 van een mijl lanc; ende hier van daen komt men aen de derde Poozt / de welke
 naer des Koninx Dierbaer hof/ ofte Paleys toe-loopt; dese is altijd met hetenen
 geslooten/ ende hier mach niemant te paerde in komen / behalven de Koninck/
 ende sijne kinderen; die poozt strecht naer het Zuiden/ ende wozt genaemt Acha-
 baerke-deriwagie; dat is de poozt van den Koninck Achabaer; hier binnen is het
 hups van de hoeren; daer van eenige honderden / die van den Koninck onder-
 houden werden/ woenen; dese zijn met seechere beurten baerdigh (ofte soo dick-
 wils sp van den Koninck/ ofte sijnen vrouwen gheopen werden) op dat sp met
 danssen / ende singhen des Koninx Hupsghesin vermaecken souden : de vierde
 poozt strecht na de Rivier/ ende wozt Erasme genaemt/ die leyt u op een treffelij-
 ke plaetse langens een oever van de Rivier; hier siet den Koninck alle dagen uyt/
 om de Son te groeten als sp eerst op-gaet : hier komen de booynaemsten van dit
 Rijck/ op dat sp den Koninck groeten / ende staen op een plaets eenichsints ver-
 heben; de andere Hadis (dat zijn de obersten van de Ruyteren) met den gemeene-
 man/ blijft op de plaets/ sonder verber te mogen komen/ ten ware sp gheopen
 wierden; hier siet hy oock des middaegs uyt / naer het gevecht bande Olphhan-
 ten / Ueuwen / Buffels / ende andere wilde beesten ; dit gheschiedt alle da-
 ghen / behalven op den Sondagh : de derde poozt strecht naer een groote plaet-
 se van alle kanten met opene Saelen verciert ; in welcken de Capiteynen ende
 andere obersten van de Soldaten met beurten weechelijche wacht houden/ dese
 salen heeten sp Artelanna, ende de beurten om te waerken Siocks ; een wepnigh
 doozder gaetmen naer een silber heck / op een binne plaetse / alwaer niemant
 mach binnen komen/ dan den Adel van de Prins/ ende eenige mannen van staet;
 het ghemeene volck woeden van de poztier met stocken van daer gedreven ; bin-
 nen dit heck zijnde/ soo komt men daetelijche aen des Koninx Derbare, ofte Ko-
 nincklijche Thoon/ booz de welke een klepne plaetse is / rontomme met
 Goude tralien oimringet/ ende boven met Capijten overdecht/ op dat het de stra-
 len van de Sonne soude weeten ; boven dit isser een Galerie / alwaer des Ko-
 ninck Jacht, ofte sit-plaetse is/ al te famen verciert met Gout/ Diamanten/ Peer-
 len/ en alderlep Gesteenten/ kostelijchen / en boven maten rijckelijchen gewocht;
 tot dese plaetse wozt niemant toegelaten / dan geropen zijnde/ behalven 's Ko-
 ninck Soomen/ die hem met wapen vercrissen (dat sp Pauk hama noemen) ende de
 vliegen

bliegen wech jagen / ende den oppersten Visier: binnen dese trallen komen alleenlijcken Ommarauden, ende groote Heeren ; tegen ober dese plaets hangen Goude klodjens / de welke geenen luden/ die eenigh ongelijck geleden hebben/ ende woerden so toegelaten den Koninck te spreken / ende haer klachten upt te stozten/ doch en ghechiedt niet sonder groot pijnckel / by aldien haer saecken niet rechtvaardig zijn : Tot dese plaets komt den Koninck alle daegs 's achtermiddaegs/ tusschen 3. ende 4. uren / ende veel duysenden komen op dese plaets/ ende nemen haer steede naer haere bedieninge ofte waerdigheyt; hier blijft hy tot sabonts toe ende hoozt alle verskillen/ ende bzieben van andere pzoovintien gehomen/ die sijn Visier ofte opperste Secretaris leset; de Paerden ende Olpphanten woerden hier vooz hem ghebracht / ende van seckere dienaers bezpeest; in 't binnenste van 't Kasteel/ sijn twee hooge Toorens/ die men van verre sien kan/ met louter Gout bedeckt/ een staet op het voutwen Hups / ende de andere op de plaets daer sijn schatten bewaert woerden.

Inde binnen Saleit van het Konincklijcke hof/en komen geen menschen/ dan de besnedene Kamerslingen/ die sy Godia noemen/ hier hebben sijn vrouwen haer Kamers/ ende alderlep vermaeckelijckheyt; desen doen onder malhanderen oock recht wanneer sy verbeuren.

Het XV. Capittel.

Van de voornaemste Feesten van 't Hof.

TWEE booztreffelijke Feesten wozen der alle Jaren met groote pompe in 't Hof gehouden; het Nieuwe Jaer/ en den Geboort-dag van den Prins: Het eerste Feest gheschiedt op de eerste Nieuwe Maen/ die in het nieuwe Jaer komt/ de welke in Meert begint; sy noemen het Nourous, ofte Norose, op de manier van de Persianen/ welck woort neghen daghen berekent / hoe wel het tegenwoozdig wel 18. durt; in 't middel van de plaets / vooz des Konincks Eer-baer ofte Thoon/ wert een stellagie gemackt 14. voeten hoog boven de aerde/ die van alle kanten met kostelijcke Tapijten wozt toegheslooten/ soo dat het begriipt 56. voeten inde langte / ende dyp-en-beertigh voeten inde breedte / ende daer-en-boven met Kanaesten ofte schutsels omringelt / de vloer is oock met gelijcke Persiaense Tapijten bedeckt / hier binnen komen 7. van de groote Mannen van Staet / de andere booznaemste Dienaers van 't Hof in eenen anderen Thoon beslooten zijnde; dese Thronen zijn vierkant/ wel gemackt van hout/ ende met fraep Parlemoen-werck in-gelept / haer behangsels zijn seer rijckelijcken/ aen de eynden met schoone franjen berceert / alwaer kostelijcke Peerlen zijn in-geworcht/ ende Appelen en Peerlen van goud aenhangen; Den Koninck sit op kussens met Peerlen ende kostelijcke Gesteenten gebozduert / rontom de plaets staen de Centen hande grooten/ de welken onder haer als om strijt schijnen te verchten met rijckdom en magnificentie; want brengen in desen Feest alles vooz den dag/ dat sy kostelijcks ende treffelijcks hebben; den Koninck plecht aen peder van dese Centen te komen/ ende te nemen wat hem best aen stont/ nu blijft hy sitten verwoachtende van peder sijne giste/ dat een groote schat beloopt.

Daer zijn oock gemackte stellagien vooz de Koninginne/ van de welken sy sien water omme gaet/ sonder van yemant kommen beooght te worden: Op desen dag komt den Koninck oock vooz het gemeene volck upt sijnen Thoon/ ende

neemt van peder geschenken; ten laetsten op't eynde vande Feest/ soo deelt hy stadelijche gheschenken upt/ aen sijn Hobelingen die haer wel gebzagghen hebben; ende vermeerdert oock sommighen haer inkomsten ende waerdigheden.

Dieringe
des Ghe-
boort-
daeghs
van den
Prince.

Sijn Gheboort-dagh biert de Prince op dese maniere; Naer dat in 't Paleys een groot stuck van den dagh met speelen en alderhande vermaeckelijchheyt is dooz gebracht; soo gaet hy naer sijn Moeders Paleys (soo die noch leeft) ende de grooten bzinghen peder geschenken aen de Moeder/ naer haer qualiteyt; daer naer weder-keerende ende de maeltijdt ghedaen zijnde/ soo gaet den Prins sitten in een kostelijche Kamer/ en daer weeghet sy hem in een goude Schael/ tegghen Goudt/ Silber/ Ghesceenten/ en alderley Kroon ende diergelijche dinghen meer/ ende het ghewicht wozt naerstelijch op-gheteekent/ om te sien hoe veel met de boozgaende Jaren verscheelen/ daerse groote supersticien hebben; 's anderen daeghs soo wozt alle dit goet den Armen ghegeven/ maer hy krijght veel grooter gheschenken van de sijnen.

Thomas Rous Ridder van den Koninck van Groot Brittanien, Ambassadeur aen desen Prins/ beschijft de maniere van dat wegen op dese wijsse. Ich ben (seyt hy) gelept in een fraven ende grooten Hof/ in wiens midden een Tente stont/ in de welken goude Schalen/ bingen/ ende groote goude ketenen/ waer mede sy naef gemaecht waren/ aen de kant beset met kostelijche Diamanten; in't ront saten de Edellipden op kostelijche Tapjren den Koninck verwachtede; hy komt met veel Gesceenten en Juweelen (meer oberlaeden dan verciert) ende sedt hem in een vande Schalen/ sittende met de boeten van malhanderen/ ende hier waren eerst in een anderen Schael eenighe sacken met geldt ghesedt/ sijn ghewichte was 9000. Ropien, 't welch schier 1000. ponden steerling bedragen; daer naer met eenighe sacken Gout ende Ghesceenten (soo sy seydten;) ende ten derden met verscherpe goude Laechenen/ Spden/ Caroenen/ Linen/ Speerpen ende andere kroopmanschappen in packen ghedaen; daer naer met Kroon/ Worter en alderley groente; ende alle dit boetsel/ gelijck oock het Linen wordt de Benjanen gegeven/ al-hoe-wel ich (seyt den Schrijver) sulcx niet gesien hebbe; het gelt wozt altemael bewaert/ tot behoef vande Armen/ 'twelcke van den Prins/ insonderheyt 's abonds wozt uptghedeelt; den Koninck dus behangen zijnde/ gaet op sijn Thoon/ ende stroyt onder sijn grooten/ Moeten/ Amandels/ ende andere byzesten van Goudt/ soo subtyl en konstigh gewoacht/ datter 1000 van desen geen 60 Ropias en kosten; secker het gewicht van 20 Ropias ('t welck ich selver waer genomen hebbe) volde een heele schotel van dese goude Fruyt-agen/ soo dat ich vastelijche geloobe/ dat hy geen 100. pont steerlinghs onder sijne grooten ghewoypen heeft/ daer naer bzinght hy den heelen nacht met sijn Adel met suppen dooz; dus verre Thomas Rous.

Mooren
Feest
Janze en
Jauwee
en waer-
om alsoo
gemaect.

Behalven dese twee Triumphen van 't Hof/ worden noch eenighe andere Feesten by de Mooren jaerlijc gecelebreert als het Feest van Janze ende Jauwee, ter gedachtenisse van twee Ghebroyders alsoo ghenaemt/ Dienaers van Mahomet Haly; die naer de Rust van Choromandel, om bebaert te doen/ ende aflacten te verdienen ghereyft zijnde/ van meenichte Heydenen/ Gentiven ende Bramenes zijn om-ringelt/ ende in een sterchte (daer sy op geblucht waren) belegert/ ende hun water dooz een Aggedisse (dat de Mooren dooz een seer onreyn Dier achten) besmet wierdt/ hebben sy haer niet een mannelijche couragie onder de Heydenen vermenight/ om bzinghende veel met de scherpte des swaers/ tot dat se eyndelijche van de meenichte zijn oberbollen/ ende doodt-geslagen/ wiens doodt

doot desen dagh (beginnende 10. dagen naer de Nieuwen/ die inde Maent Julio komt) beschrijven/ dzaghende langens de straten doot-baeren/ in ghedachte van Lijcken/ met Pijlen/ Voogen/ Swaerden/ Cullebanden/ ende veel kostelijcke sp- de Klederen tierelijcken behangen/ die van veel Mooren te voet gaende/ worden vergeselschap/ met klaeg-liederen te singhen/ danssen ende scher men met bloo- te Tegens groote rumoer maeckende/ sommighe dooz-sijden met messen ofte Swaerden haer lichamen op diverse plaetsen / datter het bloedt upt vloeyt/ welck bloet sp over haer Klederen strjcken/ dat een breekt spectaciel is om aen te sien: 's abonts werden op de Medan ofte Mercht op een verheben plaetse/ gepresenteert sommighe mannen van strop ghemaecht/ daer mede noterende de boozsz moordenaren / die sp naer veel ceremonien ende barament-speelen / met meenichte van Pijlen doozschieten/ ende ten laetsten tot affche verbranden/ wil- lende daer mede betoonen/ de straffe die de Heydenen/ met het ombzengen van de- se twee Heylige Mannen ende Gebroeders lanze ende lauwzee verdient hebben; jae dat meer is/ werden op desen Feest sodanigh tot medogentheyt/ ofte waach- gierighepdt opgheweckt/ dat de Jentiven, Benjanen ende andere Heydenen/ niet booz een quaert op den dag / derben op straet komen / maer met opgheslooten deuren in haer huysen sitten/ ofte loopen groot perijchel / van de Mooren / tot een weder-waacke bande oberledenen/ al t'samen gemaassakreert ofte doot ghe- slagen te werden.

Noch een Feest onderhouden de Mooren/ ter ghedachtenisse van de willige of- ferhande van Abzaham aenijnen Soon Isaac/ slachtende ten deser tijt (die oz- denaerelijcke komt inde maent Junij / naer de conjuncture bande Maen) veel Boeken/ die sp (naer dat sp haer gebeden in de Tempels upt- gestort hebben) met malikanderen op eten/ de reste van den dagh met speelen ende banquetteren dooz- bzengende.

Het XVI. Capittel. Rijckdommen vande *Indostaense* Koningen.

DE Rijckdommen van dese Indostaense Koningen/ konnen geschat werdtelt upt de heerlijckheden ende schatten die sp besitten / de welcken soo men daer op wil acht slaen/ soo sal men bevinden/ dat sp grooter zijn/ dan van de Perlianen, ende dooz den Turck, ofte Chinees niet behoefte te wijcken.

Ten tweeden/ oock daer upt/ dat niemant in 't Rijck (bestaende in 37. Provintien/ ende Koninkrijcken) pers besit/ dan dooz haere mildigheyt / ende dat soo lange als het haer gelieft: mede dat sp niet alleen bande grooten/ maer oock bande laegste van staet erfgenaem zijn/ ende nemen bande overgeblevene / ofte naerghelaten goederen soo veel als 't haer selfs goet dunct.

Ten verdien/ upt de groote geschencken/ die hem niet alleen van sijn ondersa- ten gegeven worden/ maer oock van upt-heimsehe Princen; waer van Thomas Rous, den dooz-noemde Engelschen Ridder/ een Frap exempel vertelt; want doen hy in Ambassaetschap was / aen desen Prins/ van weghen den Konink van Groot Britannien soo wiert desen Mogor van den Konink van Bissampour ofte Vissampour dooz sijn Ambassadeur toegesonden 30. Olyphanten/ van de wel- ken twee met Goude ketenen / swaer wesende 400. pont: twee met Silbere ke- tenen/ ende de reste met koperen behanghen waren; 50 Paerden schoon ver- ciert; ten laetsten groote partys van Diamanten / Peerlen ende Robijnen/ in

Gheschencken
van den
Konink
van Bis-
sampour
aen den
Mogor.

Somma

Somma daer en mach niemandt sonder schenckhagie by hem komen.

De schatten/ naer gelaeten by den Koninck Achabae, Groot-vader van den tegenwoordigen regeerende Koninck Chia Ziahan, soo aen contante gelde / als Goude Feraften ofte mooren/ Silbere Ropien, ende koper munt; als mede gewercht Gout/ Silber/ ende koper/ gesteenten/ Porceleynen/ Boecken/ Tenten ende sijn toebehooren/ Ammonitie van Oorlogen/ mer 't ghevolgh van dien; Goude/ ende Silbere Laechens/ Linnen van alle Landen/ Sabels van Gout/ Silber/ ende andere soojten/ belooopen / als in des Konincks Boecken seer dinstincelijche was gespecificeert / de Somma van 34. Carroras, 82 Lacq. 26. dup-

Semunt
Gout.

Dooz eerst aen Goud had den Konink laten slaen eenige munt van 100 Tolen, of 1150 Massa, eenige van 50 en

25 Tolen, t'samē in Massa gerekent/ bedzage 6970000 Massa, doende peder Massa 14 Ropias, bedzagen in alles

Ropias
ofstē Sil-
ber gelt.

Men Ropias Achabar genaemt

Het ghetal van Peylen was 230000000. gherekent 30 Peys dooz een Ropia, soo komt het effen te bedzagen/ de Somme van

Men Diamanten/ Robijnen/ Esmeralden/ Saffieren/ Perlen / ende andere ghesteenten

Ghes-
maecht
Gout-
werck.

Men ghemaecht Goudt/ te weten alderhande Beelden/ van Ollyphanten/ Kameelen/ Paerden/ ende andere rariteiten / seer konstigh / ende van vermaerde werck-meesters ghewoicht

Men Gouden hupfraedt / soo van Schootels/ Daten/ Lampetten/ Coppen/ &c.

Men koper-werck/ soo aen baten als hupfraet

Men Porceleyn ende aerde-werck

Men Goude Laechen/ soo upt Persien, Turkeyen, Europa, als Gulsuratta, oock van spde ende Catoenen

Men wolse Takenen so van Europa, Persia als Tertarien

Men Tenten/ Tapijten/ Caraetsaen/ ende al wat meer van nooden is tot curagie ende behoefstigherdt van het hups ende de kesse

Men Boecken van treffelijke mannen geschreben/ ende in kostelijke ommevlagen ghebonden / waren in getal 24000 waerdigh

Men geschut/ Ammonitie van oorloge/ Koegels en krupten Schilden/ Swaerden/ Woogen/ Pijlen/ Piecken ende alderley handt-gheweer

Men Zadelen / Gouden ende Silberen Coomen/ ende wat tot Paerden vercierfel behoort

Men Paerden kleeden/ met Goudt / ende Silber ghebozuert/ als oock alderley Siagels

Ropias 97580000
100000000

766666

60520521

19006785

11733790

51225

2507747

15509979

503252

9925545

6463731

8575971

7555525

2525648

5000000

Bere-
reert in
hol-
lants
gelt.

Bedzaeght te samen dese schat Ropias. 348226386

I Indien men alle dese rijckdom soudē willen reechenen naer onse wijsē/ reduceerende de Ropia tot vier-en-twintigh stuivers Hollants; soude bedzagen 417. Mil-

417. Millioenen 871. duysent ende 663. Carolus Guldens ofte 417871663 :-:-
 Het moet niemandt wonder geven / dat dese Koninghen sulche schatten bes-
 sitten / om dat alle de Rijkdommen van de Princen / die ober langhen tijdt
 in Indien gheregeert hebben/ van haere booz-ouderen zijn ghekomen/ ende heb-
 ben die haere naekomelingen naergelaeten/ welcke schatten/ noch dagelijcx seer
 vermeerderen; want al hoe-wel hier noch Gout/nochte Silber mijnen te binden
 zijn/ soo wort het met groote menichte/ bande upt-landers haer toegeboert/ die
 het niet weder mogen upt-boeren.

Op bevinden hy des Konincks boecken/ dat de Landen/ ende de Rijken van Smerael
van des
Koninck
Landen
en Rijk-
heit.
 k'Handary, k'Haboye, Cassamier, Ghasame ende Bannazaed, Gouferat, 'tSinde ofte
 'tHatta, Ganday ende Barampour, Bengale, Orix-no, Odillo, Maloveagra, met sijn om-
 leggende plaetsen/ Dilley ende sijn omstrekinge/ jaerlijcx plegen op te brengen/
 6. Areb ende 98. Carroras; de welcke naer dese Lants Calcularie bedraegt 174.
 Caroor 45. Lacq, Ropias, ofte 174. millioenen ende 500. duysent Ropias: komt de
 Ropias gereekent tot 24. stupbers Hollants/ 209. negen millioenen/ ende 400.
 duysent Guldens/ ofte 209400000 :-:-

Ende dus beel konzelijschen/ wat aengaet de regeeringe/macht/ende rijkdom-
 men deser Koningen; nu sullen weder heeren / tot de beschrijvinge van 't Ko-
 ninckrijk Gufuratte, in 't besonder.

Het XVII. Capittel.

Verhael hoe 't Koninckrijk van Gufuratten aen den grooten Mogor gekomen is.

Het Koninckrijk van Gufuratte, heeft noch ober 62. Jaeren verleden/ ghe-
 hadt haer eyghen Koningen; waer van de laetste was gheheeten Sultan Ma-
 moet, dese sterben des liet achter een Soon genaemt Madofher, maer 11. ofte
 12. Jaeren out/ stellende ober hem als Monber/ eenen Ehamet Chan; de welcke
 als hy sach dat de grooten hem wepnich onderdanich waren; byesde booz sijn
 vertrouwen vriendt / (sonder Vader) ende sijn eyghen leven; soo heeft hy
 hepinelijcke aen den Koninck van India (die doen binnen Agra was) gheschre-
 ven / in wat prijkel hy/ ende den jonghen Koninck stont / biddende dat
 hem wilde te hulpe komen/ beloovende Amadabat die Hoofst-stadt is van het Ko-
 ninckrijcke/ hem tot een teeken van getrouwicheydt ober te leveren: Achabaer so
 een onber wachtte gelegentheyt ghekregeen hebbende / quam haestelijcke met een
 groot leger in Gufuratte. ende de Hoofst-stad/ met andere Steden bekomen/ ende
 met sijn volck beset hebbende; leyde de jonghen Koninck Madofher, met sijnen
 Doogt gebangelijken naer Agra: Madofchar nu 30. jaeren oudt geworzen zijnde
 kreegh tegenhepdt inde gebangeuise/ende bliedende van de gheeneu die hem be-
 waerden / quam tot enen Razia, die meest paelden aen sijn Vaderlijck Rijke/
 dooz sijn hulp/ verkrifghende beel Steden ende Dorpen die achter aen laghen;
 maer eer hy hem in 't Rijk konde dast stellen / was des Koninck Achabars belt-
 obersten Chan Channa, met sijn leggher op sijn hielen; die met wepnich moepten/
 in korten tijdt wederom upt het Rijk (waer in hy naulijcx een jaer getweeft had-
 de) gejaeght heeft; ende belettende sijn blucht/ heeft hem weder gebangen gestelt:
 Madofher ober siende den Toorn des Koninck/ ober sijnen misdaet/ oock ten laet-
 sten niet langer komende lijden de schande/ die hem aengedaen wiert/ heeft hem
 gelaeten op 't secreet te gaen/ daer hy hem selven met een schaer-mes de keel afge-
 sneden heeft / ende heeft also het Rijk van Gufuratte gherustelijcke den grooten
 Mogor gelaten.

Het XVIII. Capittel.

Door wien 't Koninkrijk van Gufuratte besliert wert.

Koninkrijk Gufuratte wort beheerst van eenen Gouverneur Generael/ onder wien alle andere Gouverneurs staen/ ende de selbige moeten reet-kenninghe gheben/ houdende sijne residentie binnen Amadabar, welcke de Hoofst-stadt is van dit Rijk; de Gouverneuren worden dickmaels verandert/ ende en dueren niet langer/ dan 't den Koninck ghelieft / ofte naer dat hy de ver-foonen ghesint heeft / sulchs dat dese Gouverneurs geen seckere blif-plaetse en hebben/ meer soeckende haere saken teullen/ als het gemeene Landts welvaeren te beboorden; want soo wanneer sy verstaen/ dat een ander op de komste is/ soo sullen veel van de boornaemste kroopluden / met valsche beschuldighen/ in groote Somme van gelden condemnieren / naer dat sy weten die van macht/ ende vermogen te zijn/ waer tegens de aengeklaegdens niet hebben te seggen/ dan de opgelepde Somme op te brenghen/ ofte worden in de gebangnisse geworpen/ ende soo lange geslagen/ ende gepijnicht / tot dat sy de ge-eyste Somme boldoen.

's Gouverneurs heerlijck staet ende Hof-houdinge.

In dese staet hout hem den Gouverneur Generael seer magnifich; wanneer hy up-rijdt wert bergheselschap/ met alle den Adel/ ende groote meenichte van Rupteren/ booz hem gaen sijn Oliphanten/ met kostelijcke kleeden/ blaggen/ ende de alderley Trompetten/ Schalmepen / ende Crommels versien: binnen sijn Paleys wort Koninklijcken ghedient/ ende woedt niemandt toeghelaeten met hem te spreken sonder consent; eens ter weecke sit hy ter openbaere Audientie/ op des Konincks sit-plaetse/ om recht te doen/ daer een peder toeghelaten wort/ sijn klachten up te storten; heeft geen Raetsluden ofte Kerhteren van den Koninck gheordonneert; dan in sware saecken roept eenighe van de grooten by hem/ nochtans soo/ dat hy alles naer sijn sin bestiert / sonder datter peimant Appel verleent woedt; waer booz de anderen/ die als Raetsluden ghebruyckt/ ofte gheroepen werden/ wepnigh hebben te seggen: alle boeten/ schattinghen/ ende chynsen komen ten profyte van de Gouverneurs / dat jaerlijchs een onghelooflijcke Somme gelts op-brenghet: dese Gouverneurs Generaels/ ofte Vice-Koninghen zijn gemeenlijcken Hartoghen ofte Omme-rauwen/ ende Heeren van 3 tot 5 dupsent Paerden/ daer van 't inkomen van den Koninck treken; al-hoe wel sy ordenaerlijcken maer 1. a 2. dupsent onderhouden/ de reste ghenieten tot hare staet/ ende Mooschen overdadighen pracht; dese inkomsten komen meest van de Landen/ want van het ghezaepde ghentet den Koninck een derde/ ende het resteerende blift booz den Bezaepder.

Jaerlijckse inkomsten van Gufuratte.

De inkomsten van Gufuratten plachten booz desen te wesen 150 tonnen Goudts/ dan sijn booz de ghewesene sterften/ ende meserien alhandts by wat vermindert; de Tollen van Brochia bedroeghen te dier tijden 126 dupsent Mamoedy, dat is naer onse wijse te rekenen 10; stupber booz een Mamoedy, 67200 Carolus Guldens; ende de Tollen van Brodera, brachten op 400000 Mamoedy, makende 2133333 6/10; Carolus Guldens.

Het XIX. Capittel.

Wat Vyanden Gufuratten heeft.

LAndt van Gufuratta heeft geene openbaeren / ofte wettighe Vyanden / daer dooz hem behoef te Wapenen; alleenelijcken woonen in 't gebergte eenige Raydas ofte Koninckrijks / die op den roof leven / ende de Dozpen / belden / ende repfende Caffilars dickmaels berooven / sonder dat die van den grooten Mogor konnen overheert worden / alsoo dooz den banch beter Soldaten zijn / dan de Mogollen; daer zijn sommighe van dese Raydas ofte Koninckrijks / die 3. a. 4. duysent Mannen soo te Paert / als te voet / onder haer ghebiedt hebben; ende wanneer met ghevelt van de eene plaetse worden berdeven / bluchten naer een andere schuyl-plaetse / daer van de weghen de partpen onbekent zijn: behalven dese vyanden / so zijnder menighe van sluyp-dieven ofte haesaert loopers / die de repfende luden in de weghen menighmael af-setten / ende doodt-slaen / 't en ware dat sy hoop hadden eenigh ranfsoen te krijghen / wanneer sy de Persoonen gebangen met haer boeren; sy houden met troupen op de voornaemste passagien / somtijds 20. 40. 50. 100. jaer oock wel 4. ofte 500. soo te Paert als te voet sterck; sulckx dat men niet / dan wel gewapent / ende met Soldaten wel versien / dese Landen bereysen mach.

Het XX. Capittel.

Hoe, ende by wien de Justitie in Civile, en Criminele saecken wort bedient.

Alle klepne / ende civile saecken worden by den Coutewael ofte Schout afgedaen / ende gebeurt ghemeenlijcke / dat die eerst komt klagen boven sept / schoon in sijn saecken ongelijck bevonden wert; want by haer is een spreck-woort / Eerst slaen, daer naer reden verstaen; soo dat een Persoon die niet pemandt in verscheil gekomen is / ende sijn klachten eerst doet / het meeste gelijck heeft / alwaert sy sijn weder-partye grootelijcks te kort gedaen hadde / dat soo by haer wert geobferbeert; sonder naer eenige politie / oft gheschreven rechten haer te schriken.

Den Schout doet alle klepne saeken af.

De Criminele delicten / ofte half-saeken / werden by de Gouverneurs bande Steden / ende eenighe van de aensienlijcksten onder haer (die den voorsz. Gouverneur daer toe begeert te roepen) afghedaen / ende by de Coutewael, ofte Schouten ter executie gestelt: Van so de deliquanten van vermenigen zijn / worden niet geldt-boeten by ghelaten; welcke boeten (als mede alle confiscatien van goederen / komen ten proffyte van de gemelde Gouverneurs / waer dooz selden gebeurt / dat pemandt van vermogen (hoe groot hare misdaden mochten wesen) aen de lijbe / ofte metter doodt gestraft werden; de armen / ende klepne dieven / worden niet een grooten sweep (Siamback genaemt) ertelijcke daghen naer den anderen gheslaghen; hups-bzaecke / ende groote Dief-stal / wordt niet haer / ende boeten af te kappen / ghehanghen / ofte onthalt te worden / ghestraft / ten ware niet gelt haer konde by maeken: Zoo eenighe roovers gekreghen worden (die geen ranfsoen konden op-bzingen / worden het hooft af-gheslaghen / ende niet het lijff op staeken langes de weghen gheselt; Door-slagh houden niet dooz de swarste dilect / daer de strengste straffe over doen; daer naer over spel (insonderhepdt soo by pemandts Vrouwe van staet gebeurt waer) om welck.

De Gouverneurs alle Criminele en half-saeken.

welck te vermijden / in alle steden openbare hoeren geleden worden; de welcken aen de Schout hare contributie op-brengen; dese machmen bypelijcken ontbieden/ ofte in haer wooningen gaen; 't welcke eer booz Eer/ dan schande onder haer gerekent wort; Wanneer eenige Feesten houden/ meenen niet brulijck geweest te zijn/ by aldien soodanige Hoeren (om te dansen/ ende singen) by haer niet gehad hebben.

Het XX. Capittel.

Hare voornaemste Wapenen ten Oorloge.

Dare
Wapen-
nen.

Here voornaemste Wapenen ten Oorloghe zijn veelderhande soorten van Lont-roers/ (van byer-slooten/ ofte Snaphanen toeten niet) die hier te lande de ghemaect / ende upr Persia ghebzacht worden; boozts pylen/ ende Booghen / daer mede sy meesterlijck omgaen / ende baerdich schieten: de Ruyters voeren gemeenlijck een Boogh/ ende een Koocher met 40. ofte 50. Pylen/ boozt der een Schilt om de hals/ ende een Pieckjen in de hant/ die sy naer haer partye werpen/ booz hebben op haer syde een Sabel ende op haer ander syde / een Donjaert/ die sy Ginder ofte Cattary noemen: de Ruyters die van vermogen zijn/ voeren ring-colder s/ ofte malie-rocken/ tot haer knieden streckende; seer wepnich hebben storm-hoeden/ also vermits de hette van de landen/ te swaer om dragen vallen: De Soldaten te voet/ die geen roers hebben; voeren een Boog ende Pylen/ met een Spies van 10. ofte 12. voeten in haer hant/ die sy alvooren na haer Opanden werpen/ alsoo de Booghen ghebzupcken; want hebben de erbarentheyt niet/ de piecken tegens den indal bande ruyterpe te stellen/ ghelijck in onse landen in gewoonte is; oock houden sy in 't velt geen vaste geleederen/ maer soopen met bollen toom overhoop/ op/ en dooz malkanderen/ hare troupen ofte regimenten verdeelende in 3. ofte 4. partpen sonder de Booztocht/ Battalie ofte Achter-wacht te weten; in 't gevecht gebzupcken veel Olpyhanten/ op haer ruggen hebbende biertante hupshens/ daer inne leggen 2. ofte 3. Haerken/ ofte Bassen/ met pennen (gelijck de Steen-stucken op de Boots ende Chaloupen) in de booznoemde hupshens vast gemaect/ met 3. ofte 4. Mannen daer by/ om de selve te lossen/ laden/ ende goubernerer: met dese Olpyhanten gaen sy gemeenelijck in de Battalie/ om haer te dienen tot Bozftweeringen; dan gebeurt dickmaels dat de boozschyben Olpyhanten/ dooz Byer-werken (diese gelijck in Nederlant/ van veelderhanden slach ghebzupcken) van partpen/ soodanigh werden beschadicht/ datse op de loop komen / ende groote schade onder haer eygen volck veroorzacken; dooz dien haer opsitters die niet moghelijcken zijn te bestieren: sy ghebzupcken veel Gheschuts/ ende eenighe van upnemende grootte/ welcken de Olpyhanten boozt-trecken/ ende schijnen ober langhen jaeren ghemaect te zijn; maechen oock goet Bosse-krupdt / doch niet soo krachtigh/ als van onse landen; sy hebben oock koopere Trommels en Trompetten/ waer mede sy de Soldaten tot den scrjdt herwecken: wanneer de Koninck ofte eenige Krijgs-Obersten te Velde legghen/ beslaet het Leegher een groote plaetse/ ende dat wonder is / reysen niet meer als 4. ofte 5. van dese landts mylen op een dagh wanneer sy het Leegher op-slaen / soo stellen sy haer Tenten/ dat het de manier van een Stadt ghelijckt / want 't wort met Straten onderschepden / in de welcken alle dinghen / die tot des menschen onderhoudt

noodt

Houden
geen slag-
ordres in
't veld-
ten.

Olpy-
bzupcken
Olpy-
hanten
inden
Oorloge.

noedig zijn / verhoft werden; ende wiert dit Leger met sodanige goede ordere opgeslagen/ dat weder weer hoe verde/ ende naer bp/ hp syn Tente van des Koninx/ ofte opperste Velt-oberstens Tente setten mach/ also niemant op een musquet-schoot daer ontrent mach bp komen.

Het XXII. Capittel.

Van de Inwoonderen van Gufuratten.

De Inwoonderen / ende ingeboornen van Gufuratta plegen certijts Herden te wesen/ met de ghemeene naem Hindoy genaemt; maer naer dat sy van Tammedaen oberheert zijn getoest/ soo zijnsen ten deelen Mahumeristen geworpen; daer en boden zijn hier boozts Perliancin, Tarters, Arabiers ende Arminiers, ende schier van alle Partien upt Asia, ende Europa, behalven Chinesen, Japanders, ende Joden, die om verachtfaemheyt daer wepnich ghebonden worden; de rechte inwoonderen van 't Koninkrijck van Gufuratte, worden met de ghemeene naem van Benjanen genaemt; de welcke de Portugezen (geboochen) Bandan heeten van wiens gedaente/ Seeden / Kleedingen/ ende Manieren/ wy hier onder een wepnich willen spreken.

Het XXIII. Capittel.

Vande Gedaente ende Kleedinge der Benjanen van Gufuratto.

De Benjanen ende Gufuratten, zijn van coleur geelachtig ende sommige wat witter; men blint vrouwen onder haer/ die in wijsheyt/ ende schoonheyt de Portugeessche vrouwen te boven gaen / en booz de Nederlantsehe niet behoeven te wijcken; zijn gefatfioneert van aengesichte/lijf/ ende leeden in alles gelijk die van Europa/ uptghenomen de Coleur; haere kleedinge is een witte enkelde rock op 't bloote lijf/ van den hals af slecht/ ende enkel om 't lijf/ tot beneden toe ('t welcke sy Cabaya heeten) ende inde syde / onder den slinckter arm/ met banden toe ghebonden; de Schoenen van root/ ofte swart leer / booz scherp/ ende omghekront; de Baert afgheschooren als de Turcken / behoudende alleen de knevels; draghen op 't hooft/ ghelijck de Mooren / ende alle Indische hoflieren/ Tulbanden van sijn Lijnwaet/ ofte andere syde stoffen gemaecte/ die sy beelmaels om 't hooft winden; recht onder 't hant/ aē de sterre van 't booz- hooft/ strijcken alle morgen een wepnich Sadelshout met water gemalen/ ende daer 4. ofte 5. greynkens Rijs op geklopt/ het welcke de Bramens, ofte Papen doen/ zijnde een seckere supersticie van haer wet/ ende betekent/ datse dien dag haer gewassen hebben; want zijn van nature so reyn ende puntig datse/ wanneer haer gheboegh doen/ ofte water maecten/ aler sy eten/ haer altyt wassen; hebben ghemeenlyche het naeckte lijf besmeert met Sandale ende ander wel-riechende krupden/ daerse wondere goede vrienden van zijn / gelijk alle de Indianen; haer Vrouwen gaen met ongederhte aensichten langhens de straten / ten waere vermooghende luden/ die haer Vrouwen in karren ofte Pallancys ghedraghen worden; sy eten ghelijck de Mahomeristen / ende andere Indiaensehe Partien op der aerden neder; in haer Hupfen/ ende vergaderinghen sitten altoos op matten/ ofte Tappijen op der aerden ghespreydt/ naer peders vermoeghen / ende lachten altoos

De Inwoonderen van Gufuratta plegen certijts Herden te wesen/ met de ghemeene naem Hindoy genaemt; maer naer dat sy van Tammedaen oberheert zijn getoest/ soo zijnsen ten deelen Mahumeristen geworpen; daer en boden zijn hier boozts Perliancin, Tarters, Arabiers ende Arminiers, ende schier van alle Partien upt Asia, ende Europa, behalven Chinesen, Japanders, ende Joden, die om verachtfaemheyt daer wepnich ghebonden worden; de rechte inwoonderen van 't Koninkrijck van Gufuratte, worden met de ghemeene naem van Benjanen genaemt; de welcke de Portugezen (geboochen) Bandan heeten van wiens gedaente/ Seeden / Kleedingen/ ende Manieren/ wy hier onder een wepnich willen spreken.

De Benjanen haer kleedinge

haer schoenen vooz dedeur staen/ soo datse barboers in haer hupsen gaen/ waer om gemeenelijche de schoenen de hielen neer-hacken/ om de moeyten te spaeren/ van 't elckens upt/ ende aen te doen. De Benjanen, ende Hedenen haer Drouwen hebben maer een doeck om 't lijfs als sy upt-gaen/ die haer bedeckt van boven 't hooft/ tot de knie toe/ sommige draghen kleyne lijfciens/ die effen onder de Armen/ ende bozsten siemen/ die sy met banden toe binden/ ende voozts vande bozsten tot de navel alrijts bloot; hebben ringen vooz de neus/ om de beenen/ treuen ende den hals/ oock aen elck een arm ende bepde de handen 7 ofte 8 ringen ofte Manilius, sommige van silber ende gout/ ofte ten minsten vergult die 't vermogen/ het gemeen volck van glas/ 't welcke is de gemeene dracht van alle Indiaensche drouwen; haer hinderen loopen altemet tot 3. 4. a 5. Jaeren naecht sonder eenighe schaemte/ soo wel de meyskens als de knechtciens.

Het XXIV. Capittel.

Vander Benjanen handelinge, ende verscheide gebruycken.

Benjanen
niet zijn
kloethe
ende sub
tyle van
delacht,

De Benjanen drijven stercken handelinge ende trafficq in alle koopmanschappen/ als koozn/ kartoene/ Lijnwaet/ Anil / ende andere waren/ principaelijche in alle edele ghesteenten/ daerse wonder op geslepen zijn; sy zijn upptermaten subtyl/ ende scherpsinnig in alle rekeninge/ en schryben/ so datse hier in niet alleen alle andere Indianen, ende omlegghende natien te boven gaen; maer oock als de Portugesen/ Engelschen/ ende Nederlanders/ dies halben veel voozdeel hebben; waerom by de Mooren veel voozschrybers gebzupcht werden: Onder de Benjanen zijn veel maeckelaers/ seer gedienstich ende subtyl in koopn/ verhoopen/ ende met de tonge te hangen aen bepde de syde; zijn loos om yemant te bedrieghen/ die met den handel niet bemoeven; gheneeren haer met winckel te houden van alderley koopmanschappen / ende eetbare waren / uptghesondert vleesch/ ofte pets dat leven ontfanghen heeft; hebben vooz een ghebzupch / dat niemant syn neeringhe mach veranderen; van volgen altyt het hant-werck van haere Ouders/ ende trouwen onder haer met Dochters van de selfde hantwercken/ neeringhe ofte ambachten; dan 't gebeurt sountjts wel/ dat een Jongman ende Dochter/ die bepde haer Ouderen oberleden zijn/ aen malhanderen trouwen/ die dan upt hare geslachte gestooten wordende/ met haer bepde een Caste, ofte geslachte op haer selben maechen; om dese reden geschiet het datter eenigen (doch weynig) Jongmans zijn/ die onder haer geslacht geen Dochter naer hun welghebalde konnen binden/ ongetrouwt blijven.

27 Geslachten
die onder
malhanderen
niet mogen
vermaegen
schappen.

Onder de Benjanen zijn behalven dese onderschepdene soozten van neeringhe ende hantwercke/ noch 27 geslachten/ die haer onder malhanderen niet moghen vermengen: Hyljche ende so komen de Ouders van de Zoon/ aen de Dochters vader/ ende belooben een sehere somme gelts vooz de Dochter / tot datse met malhanderen verdraegghen zijn / want men met de Dochters seldom houwelijck-goet geeft/ dan allenelijche sommige Juwelen, als goude Braselcten/ Oor- ende Arm-ringen/ ende weynig hupstraet/ als een ledchamte ofte karel/ met haer bedde/ ende roebhooren/ Potten/ Pannen ende ketels/ naer peders staet; sy geven de hinderen seer vooz aen malhanderen/ van 4. 5. 6. 7. ende acht Jaeren/ soo dat een Dochter ghehoemen zijnde tot 10. ofte 12. Jaeren/ dat den rechten tijt is/ om bequaem te zijn/ tot het werck des houlijck/ ende hinder-teelinge (al-hoe-wel

van

van 8.9. ende 10. Jaen veel byfleepen) fal qualijcke aen een man geraecken/ als teken onder haer/ dat niet eerlijcke gehouden/ ofte van geen byzome Ouders gheboren is/ daer ſp ſoo ſuperſtitieus in zijn/ als eenige natie van de gantſche Aertbodem: Wiſſe Byzuploft ſullen houden/ ſoo beginnen 14. dagen te booren/ alle daghen tot den dag bande Byzuploft met een groot getal van Trommelen/ Trompetten/ ende Beekens/ ende duert wel 14. daghen daer naer dag/ ende nacht/ met ſoo groot gheluyt/ datmen hooren noch ſien mach; den dagh van te trouwen ghehoemen weſende/ ſoo vergaderen de vrienden van beyde zijde/ ende ſitten by malkanderen op de bloet in 't hups/ rontom een Byer/ ende leyden de Byzdegom/ ende de Byzudt daer bymael om / met ſodanighe woorden/ die dooz Bramenes tot een ſegen geſproocken worden/ waer mede het houwelijck bevestiget is; ende is te verſtaen / dat by alden de Byzdegom binnen dien tijt/ bymael rontom het byer gelept wort/ ſubitelijcke quam te ſterben/ ſoo vermach de doot ter een ander te trouwen / dat anders in haer wet niet toeghelaten wert/ alwaer 't ſchoon malkanderen niet beſapen hadden; al hoe wel dit gebodt allenelijcke ſeer ſtreng onder ſommige/ende booznamentlijcke bande ſetten (Bayera geheeten) onderhouden wert/ ſoo vermogen in 't generael/ by haer eerſte Vrouwen gheen kinderen krijgende/ met conſent bande ſelbige/ een ander te trouwen/ Tae tot de derde toe; dan blijft de eerſte alrijt 't hooft/ ende Vrouwe van 't geſin/ waer dooz menichmael groote queſtien / tot hartſeer bande mannen onder haer ontfien/ gelijk wel af te meten is; de man ſtervende/erven de Sonen het goet/maer moeten haer moeder onderhouden/ al haer leven lanch/ met een eerlijck penſioen/ oock haer Suſters tot dat ſp trouwen.

Het XXV. Capittel.

Van de *Bramenes*, welke zijn der *Benjanen*
Minifters ofte Priefters

De Bramenes welke zijn der Benjanen Priefters / ende Miniſters van haer Tempels/ ende Dypwelcke Afgoden/ daer in ſtaende/ zijn de eerlijckſte/ ende gheachtſte natiën onder de Indiaenſche Heydenen/ hebben groote authoriteyt/ ende aenſien onder 't volck/ want ſullen gantſch niet uprechten ſonder haeren raedt/ ofte goet-dunchen; ende op datmenſe mach kennen/ en van anderen onderſcheyden/ hebben ober het naechtelijf/ te weten van de ſchouders dwers over 't lijf nederwaerts/ tot beneden aen de Gogdel/ ofte doech onder de armen / 3. ofte 4. hoozdekens gelijk zegel-garen/ waer mede men haer kient/ ende ſullen die nimmer afdoen/ al foudet haer leven koſten/ want haer ſuperſtitie/ ofte Wet alſoo hout; ſp gaen meeft naecht/ uptghenomen rontom 't lijf een doech ghelwonden / die haer ſchamelheyt bedeckt; hebben oock ſomwijlen alſe uptgaen/ een enckele linnen kardoene Rock (die ſp Cabay heeten) ſlechtes aen 't lijf van boven tot beneden/ ghelijck andere Benjanen ende Heydenen doen; ſp dzaghen op 't hooft eenen witten doech / ſommighe repen om 't hooft gebonden / daer mede ſp haer hupz bedecken/ 't welck ſp nimmermeer af-ſceeren/ dan lanch en op-geblochten dzagen/ als de Vrouwen/ hebben ghemeenelijcke aen haer ooren goude ghedrapde ringhen hanghen / als oock het meeftendeel van de andere Indianen; zijn ſeer ſubtyl in haer reecheninghe ende ſchrijven / ende ſcherpſinnig/ daerom maechen de andere ſlechtere Indianen/ ende 't gemeenen volck wonderen

Bramans
hebben
groot
aenſien.

beuselingen/ ende grillen diets van haer Religie ende superstittien / ende de ghe-
meene man gheloofst haer als Propheten ; het geene haer des morgens eerst in 't
gesichte komt/ dat aen-bidden sp den gheheelen dagh ; dese Bramenes onderhou-
den oock seechere vastendaghen in 't jaer / ende dat met soo groote abstinentie/
dat somtijts 3 ofte 4 dagen zijn sonder eten ; hebben oock Pagodes, ende Afgoden/
wiens dienaers sp zijn/ daer sp wondere Historien / ende Miraculen van vertel-
len/ ende segghen dat dese Pagodes, ende Afgoden menschen by haer zijn geweest/
ende dooz haer hepligh leven / ende goede wercken in dese Werelt gedaen/ zijn
dooz haer verdiensten in 't ander leven hepligen ghevoorden / alsoe met miraculen
dooz den Dupbel geopenbaert hebben ; ende dooz haer bebel hare Figuren afge-
maecht/ in de selijchste/ en grouwelijchste sozme/ die men soude mogen versieren ;
dese bidden sp aen/ en doen haer offerhanden met veel Dupbelsche superstittien/ en
gelooben vastelijchen/ dat het haer Advocaten/ ende vooz-spaken by God zijn/ ge-
looben oock datter een God is/ die 't alles regeert / ende dat de zielen onsterflich
datse van het eene lijf/ in 't ander loopen/ soo wel van beesen als van menschen/
zijn/ maer naer hare verdienste / na de wet van Pythagoras , wiens Discipulen sp
seggen te wesen: Als een Bramenes sterft/ so vergaderen alle de vrienden/ ende ma-
ken een Put in de aerde/ daer sp veel hout/ en goet in smijte/ ende wesen de gemant
van macht/ wel-riechende Sandalen-hout/ ende andere krupden/ Rijs/ Koozn/
ende andere spijs/ Meel/ veel Olye/ om dat het byer te beter byanden soude/ ende
alsoo smijtense den dooden Bramenes daer in/ ende dan komt sijn Vrouw/ ghelept
met veel speel-lupden/ ende haer naeste vrienden/ al singende eenighe liedekens/
ofte lof-sangen van hare Mans leven/ ende de vrienden geven haer eenen moet/
ende versterkinghe/ datse haren man getrouwelijche wil gaen volghen in de an-
dere Werelt soo neemt sp van hare Juweelen af/ ende deeltse haer maeght-
schap/ ende spzinch al blijdelich/ ende lachende in het byer/ ende wozt terstont
van de ommeftanders met hout/ ende Olye verstop ende versmoort/ ende alsoo
met hare Man tot asche verbyandt ; ende soo 't saecke ware/ ghelijch nu da-
ghelijchs veel meer als in voozleden tijden ghebeurt / datse haer niet met ha-
ren man willen laten verbyanden / soo snijt men haer haren tot de gront af/ ende
mach haer leven-daghen geen klenodien / ende Juweelen meer draghen ; daer
veel Mooren zijn/ wozt het verbyanden van de Vrouwen niet hare Mannen
niet toegelaten/ als strijdende tegens hare Wet ; niet teghenstaende koopen dich-
maels de Gouverneurs met gelt om/ ghelijch ick ghesien hebbe in de Stadt
Brodera van een Jonge Vrouw / die haer selven lebendigh met haren dooden
Man verbyande/ naer dat den Gouverneur met 200 Ropias tot consent daer toe
bewillight hadde/ waer van de Historie aldus is.

Her XXVI. Capittel.

*Historie van een Benjaense Vrouwe , die haer met des selfs afge-
storvene Man , levendigh verbrande.*

Benjaen-
se vrouwe
verbrant
haer le-
vendigh
met hare
afgestor-
ven man,

EEn Benjanen, schrijver van den Gouverneur Fasol Chan, van sijn Heer upt-
ghesonden zijnde op de naest-gheliegene Dorpen/ om de pachtinge in te vooz-
deren ; wozt op den wegh van sommige dieben/ ende strupch-rooverz over-
vallen ende vermoort ; waer ober sijn huys-vrouw sodanige doofsheyt maecht-
te / datse enchel niet haren dooden Man begeerden te sterben / niet teghen-
staen.

staende hare Vrienden sulchs sochten te verhinderen / ofte haer van ghedachten te doen veranderen; dan siende dat onmogelijke was / haer boozneemen om te setten/hebben consent van den Gouverneur bersocht / ende met een schenckagie verkiereghen; maeckende huppen de Stadt ontrent de kant van de Revier / een ront hupskien van dzooghe tacken van boomen / ende andere licht-bzandende materie; in dit hupskien wiert den oberledenen gelept op een groote hoop hout; alwaer de Drou vergeselschap wiert / met een bly / ende bzolyck gelaet / gaende aen de kant van de reviere / om haer te wasschen / daer een kleeedt aen trock / met Safferaen / ende andere kruppen besmeert; hare halsbant / Arm ende goude Oor-ringhen / hare Vrienden omdeelende / gaende naer het hupskien / alwaer se eenmael rontomme gingh / met een onbertsaeght aenghesichte / van haer Vrienden oozlof nemende / is in 't hupskien gaen sitten / steekende met haer eyghen handt den bzandt op diverse plaetsen aen / die van de bzrienden / met gieten van eenighe potten Olve soodanigh wierdt verandert / dat in wepnigh tijds tot asfche verbzant was : Soo haest als de bzandt verhief / namen de bzrienden / ende ommeftanders / soo Mannen / als Drouwen / malkanderen in den arm / ende maectiten soodanigh gheschrey / dat men geen kermen / ofte schreeuwen van de bzandende Drou hooren konden; het was een bzouw-perfoon / van aensien 22 of te 23 jaren oudt / ende liet een kindt dan ongebaer 3 maenden achter.

Het XXVII. Capittel.

Verscheide ghelooft, ende Gods-diensten der Benjanen, ende van de eerste Secte Ceurawaeh.

De Benjanen hebben onder haer 83 groote / ende menighe van kilepne Secten / soo dat schier peder gheslacht / ofte hupsgesin een besonderen Godts dienst heeft; niet te min wordender nochtans hier de booznaemste ghestelt / als Ceurawaeh, Samaraet, d' Goegy ende Bismou: Wy sullen van peder haer Religie / toustume / ende maniere / soo veel kostelijche beschrijven / als tot onser kennisse / ende er barenthept gheloomen is.

De eerste Secte ghenaeamt Ceurawaeh, sullen geen dinck ter Werelt dooden / dat leven ontfangen heeft; ende op dat niet onbersiens eenigh ghedierten / als Vliegen / Wormen / Muggen / &c. souden ombzenghen ofte overtreden / soo dzaeghen hare Leeraers / ofte Papen een doech booz haer mont / ende een besempjen in haer hant / waer mede ober straet gaende / de weghen beeghen / al eerste daer ober goen sullen; mede wanneer se gaen sitten / maken de plaets eerste wel schoon / op datter geen gebierte onder haer lijf soude berplettert ofte gedoot werden; dese Papen hare kleeedinge / is een enckel kleetjen aen haer lijf gebonden / ende het bovenste lijf naecht / daer se een stuck laecken / van een Schapen vacht geweeven / om-gheslaghen hebben; haer eene arm is bloot daerse een houten ge-dzaepden pot aen dzagen / wantse kioochen booz haer selben niet / nochte dzincken geen hout water / van dzeese daer eenige kilepne gedierten in wesen mochten / die se (als booren gemelt) om 't leven bzenghen souden; om welck booz te kioomen / maecten haer dzinck-water ober 't byer eerste warm / dat in de andere Benjaensche hupfen van hare Seeten gedaen wozt / alsofe geen byer / oft licht in hare hupfen moghen ghezupcken; se gaen oock by nachte niet upt hare hupfen / nochte nach niemandt van hare geloobe by nacht eten / en dit alles upt dzeese

Dan de
hier
booz-
naemste
Secten
der Ben-
janen,

daer eenige gebierte dooden mochten: De papen gaen bloots-hoofds/ ende barre-voets/ met een swart/ ofte wit stockken inde handt/ 't welck haer teecken is/ waer aen mensche kan kennen/ want daer is onderschept tusschen de swart/ en de witte-stockken/ als mede inde kleedinge/ ende Ceremonien/ sulchs peder particulierlijcke te beschrijven/ te langh/ ende verdrietigh ballen soude; in't ghemee gheloooben niet/ datter een Godt is/ maer segghen/ dat alle dinghen dooz ghe-
 luck/ ende ongeballen geregeert woerden/ ende dat die wel ontfanghen sal; wan-
 neer men haer vzaeght/ wat wel-doen is/ soo segghen sy/ veel basteu/ ende Hel-
 moessen te geben; sy bidden aen een Sanct/ ofte heyligh/ die sy Tiel Thencker
 noemen/ die haer dese Wet gheleert heeft; als men haer vzaeght/ wie de goede
 wercken als basteu/ ende Helmoessen te gheben/ wederom beloonen/ ende de on-
 deughdige wercken straffen sal/ soo antwoorden sy/ dat het geluck/ ofte de For-
 tunne/ die weder vergelden/ ofte naer verdiensten straffen sal/ in teghendeel/
 dat die deel rampes op der Aerde ontmoet hebben/ oock beel onghelucks hier naer
 weder-baren sal; wyders gheloooben dat de Lucht/ Wolkken/ Aerde/ Sonne/
 Maen/ Sterren/ Waeter/ Dee/ Boomen/ Metalen/ ende alles wat in Hemel
 ende op der Aerde van sich selven is/ sonder yemants toe-doen/ ofte hulpe ghe-
 maect is/ mede datter twee Sonnen ende twee Maenen zijn/ die dagh ende
 nacht malkanderen verhangen/ ende verpoosen; dat de Windt van sich selven
 waepdt/ ende dat de Keggheu/ Donner/ ende Blixem/ naer haer wel-ghewallen/
 hart ende sacht doozt-komen; sy gheloooben oock niet datter een Hemel/ ofte
 Hel is/ maer dat boven haer Hoofst/ Lucht/ Sterre/ Son ende Maen/ op de
 maniere als een Hemel ober een bedt-steede ghehanghen is/ dat wanneer de
 Mensch komt te sterben/ de ziele datelijcke in een ander Mensch/ ofte Beest
 overbaert/ naer sy met goede wercken/ ende debotighe ghebeden aen haer heylighen
 verdient hebben; wanneer nu dese zielen van de overleedenen in een ander
 Mensch/ ofte Beest/ hoe verachtelijck het soude mogen wesen/ verhuys/ soo baert
 de selbige altydt in een Wyfchen/ ofte dat van feminine geslachte zy/ ende woert
 vande selbe wederomme geboren/ ende ter Werelt gebzacht/ wanneer sich van
 van nieuws-op aen de Fortuyn/ ofte noot-ghewal moet onderwerpen; in Somma
 gheloooben dat alles dooz de Fortuyn/ de ghenaeinde Tiel Thencker, om haer te
 dienen gestelt is.

Woerden
 van de
 andere
 Setten
 bezacht.

Dese Sette woert van alle de andere Benjaense Casten seer veracht/ ende dooz
 een verdoemde Sette gehouden/ hare gemeente dagelijcks vermanende/ dooz de
 selbe haer te wachten; moghen in geener maniere met dese Ceura waechse eten/
 dzincken/ nochte met haer voeten in huys treden/ jae alwaer het om haer ey-
 ghen lijf te berghen/ by aldien een wilt-gedierde haer verflinden/ ofte yemant
 haer vermoozden wilde/ ende dat met in haer hupsen te gaen/ de doodt ont-
 komen mochten; wanneer eenighe vande dzy anderen Setten by ongeluck aen
 haer lijf quamen/ soude sijn gantschelichaem/ ende alle kleederen moeten laten
 wasschen/ ende eenige daghen penitentie met basteu/ ende bidden moeten doen/ al
 eer sy wederomme inde menighe mochte werden aengenomen.

't Fata-
 som has-
 ter Temp-
 pel.

Hare Kercken/ en Tempels (die sy de Rale heeten) zijn in't vierkant gebouwt/
 zijn boven plat/ in het oost-eynde in het midden met een vierkant gat gemetselt/
 waer onder haer autaren/ ende afgoden hupshens staen/ vertoonende de gedaente
 van een Piramide/ met trappen ontrents ellen hoogh opgaende; op welcke trap-
 pen veel beeldenisse van haerder verstorven Doozaten hoogh boven den anderen
 staen/ pder naer dat sy goet gheluck binnen sijn leben gehad heeft; dese heylighen
 zijn

zijn van hout/steen/papier/ &c. ghemaecht/ende op sit-plaetsen met veel lampen om-hanghen/ die sy op den abont op-steken om te lichten; sy houden booz een vande booznaemste stukken haerder. Wel/'s mozzghens booz datse haer ghewas-schen hebben/ in dese Tempels te gaen; de maent Augusti is hare groofter/ ende besondere maent van heplighe feestten/ ende vasten daghen/ waer booz blinde-lyche gheloooven van alle haer sonden ghesupbert te werden; daer zijnder onder haer die hoven de nature 20. 30. ja 40. dagen naer den anderen konnen vasten/ sonder eenighe spijsse te nuttighen/ allenelijch dincen wepnigh/ met eenigh ge-beeben hout dat bitter is/ vermenght/ 't welcke 't lichaem boetsel geest/ ghelijch sommighe ghesten hebben/ die booz de waerheyt berklaerden in 15. 20. ende 30. daghen geen spijsse dan't booz-sepde water ghenutticht te hebben; in't midden van dese maent Augusti/ horen de gantsche menichte in haere Tem-pelen by den anderen/discoureren van hare afgestorven hepligen/ ende hoe sy haer in't leven hebben aengesteld; de Papen/ ende Priesters in't midden onder den hoop sittende/ met doechen booz de mondt/ om dat (gelijch vooren gemelt is) gee-nige lebendige gebierten dooden soudn; sy en gebzupcken geen boecken/ om de ghemeene pedts booz lesen/ dan alleenelijche de legende vande afghestorven heplighen teghens malkanderen te verhaelen; wie in dese kercken komt/ moet Alemoessen gheben/ in een groote kopere-becken/ dat daer booz de Gode staet/ ghegheben hebbende/ worden met ghedzeben Sandelhout/ ende andere welriechende krupden ober 't lijf/ ende klederen bestreechen/ dat een groore eer aen haer is; onder tusschen by den anderen sittende (dat gemeenelijche 3. ofte 4. uren en loopt) danssen/ende singen eenige Speelers/ die daer toe zijn ghuert ende upt de bekommnen Alemoessen betaelt worden: Hare dooden verhzanden sy/ behalven een kindt/ dat noch gheen dyp Jaren oudt is/ datse inde Aerde begraven; de Vrouwen naer 't overlijden van de Mannen/ moghen niet wederom trouwen/ maer moeten inde weduwelijken staet haer leven eyndigen; wat haer trouwen/ hzuploften ende andere ceremonien aen-gaet/ komen met de andere geslachten meest ober een; peder een doende/ naer sijn staet/ ende vermo-gen kan lyden.

Dese secte/ moghen alle die begeeren Papen ende Priesters worden/ wanneer maer haere kledinghe aen trecken/ ende hun hepligh leven naer volgen; waer upt licht te bemerkhen staet/ dat de geleert heyd by haer niet seer groot moet wesen; de Vrouwen werden van het Priesters-ampt niet geslooten/ maer moeten ober de 20. jaren out wesen/ daer de Mans-persoonen van 7. 8. ende 9. jaren inge-laten worden; de Papen houden geen gemeenschap met Vrouwen/ alsoofs rep-nighen aen de Goden van 't geluch belooft hebben/ even ghelijch de Baginnen aen't Klooster; Wanneer een ghetrouwt Man/ ofte Vrouw-persoon gheestelijch worden wil/ soo moghense hare gheselschap verlaten/ sonder dat de verlatene een ander te trouwen gezoofst wort/ maer moeten haer leven alsoo in eenfaem-heyt eyndighen; mede zijnder getrouwen/ die binnen haer leven malkanderen repnighen loben/ende hun alsoo de plicht des Houwelijcx onthouden; maer dit siet men meer onder de Ouden/ dan jonghen/ ende vleuwe ghetrouwen. Vleden gheschieden/ en dat booznamentelijch van sodanighe Persoonen/ die booz hare hoogen ouderdom/ de wereltse lusten meer afgestorven zijn/ dan dat sy upt haer selven/ daer van afskeer hebben soudn: Ende dus veel aengaende de Keltgie/ Gods-dienst/ en gebzupch van de eerste Benjaense secten/ ghenagint Ceura-mach,

Leber
tot het
Priest
ampt
coe-gla-
ten.

Van de tweede Benjaense Sette, geheten Samaraeth.

Samaraeth/ en
aten uit
dat leven
ontfaan-
gen heeft.

Dese tweede Benjaense Sette is ghenaemt Samaraeth, desen sullen insghelijch geen ghedierten dooden/ dat leven op der Aerde/ oft in de Zee ontfangen heeft; behalven Smits/ Timmer-luyden/ Snijders/ Schoenmaetliers/ Swaert-begers/ en dierghelijche Ambachten/ soo zijn mede onder haer/ Soldaten/ Schijpbergs/ en alle die onder dienst zijn; want alderlep Officiën onder dese Sette gebonden worden; hare Feest-daghen/ Waplosten/ Trouwen/ ende andere Ceremonien/ komen meest met de boozgaende ober een; uptgesondert in de Religie/ want ghelooven datter een is/ die alle dinghen ge-maccht/ ende dagelijchs naer sijn onveranderlijche wille noch onderhout/ re-geert/ ende gebiet/ die sp in hare Tale Permilleer noemen; nevens desen Permilleer, hebben noch dyp anderen Afgoden/ die mede in groote aanzien houden/ ende een bedieninghe in den Hemel toe-schrijven: dese eerste woort gheweten Brama, heeft macht over alle de zielen/ die sp in sijn hant heeft/ en deeltse upt aen sulcken/ als Permilleer hem bebeelt/ t sp aen menschen ofte beesten: de andere Bussiana, leert ende onderwijst de werelt naer Godes ofte Permilleers geboden (die in vier Boeckhen beschreven zijn) te leven; versoght het volck van daghelijche spijse/ en dranch/ geeft het koozn en andere vruchten haer ghewas/ wanneer den eersten Brama, het leven daer in geshapen heeft/ dat aen hem staet: de derde heeft macht over de dooden/ en woort Mais genoemd; dese gebodt hebbende/ komen de Zielen by den Secretaris van Permilleer, om reekeninge te ontfangen/ van alle goede/ ende quade wercken/ die sp op der Aerden gedaen hebben/ welke wercken oversien wesende/ worden booz Permilleer ghebracht/ om gheoordeelt te werden; die dan aen sodanige Ziel gebiedt/ in sulche Mensch/ ofte Beest te baren/ naer dat sp heeft verdient/ om aldaer (gelijch in t Paepseche Dagebyer) van haere sonden gerepninght te worden; die in een koe baren houden haer geluchigh/ ende een teecken van wepnigh schults; waeromme de koe-beesten by naer als hare Goden in waerden houden; maer diens in Oliphanten/ Camelen/ Buffels/ Boeken/ Rupaerden/ Ezels/ Darchens/ Slangen/ ofte andere onrepe gebiedte ghedoemt worden/ achten booz rampsaligh/ ende gantsch ongheluchigh; de Ziele gherepninght zijnde/ worden weder booz Permilleer ghebracht/ ende in sijn geselschap/ als een dienaar aengenomen/ t en sp het beest/ daer de Ziel in gebaren was/ booz/ ende alleet volkomelijche van alle misdaden gesubbert ware/ quame te sterben/ wanneer sodanige Zielen in een ander animael geschickt worden/ om tot de laetste quadzant penningh te betaelen: Desen hebben oock booz een ghebruyck/ haer dooden te verbranden/ behalven (ghelijch hooren) de Jonghe kinderen/ van 2. ofte 3. Jaeren; welck branden gemeenelijch gheschiet aen de hant van een Revier/ ofte loopt water/ daer sp de Kranchen binnen sijn leven brenghen/ wanneer vernemen sijnns levens draet verlopen is: Onder dese Sette sijn men veel Vrouwen/ die haer selven/ met haer dooden Man levendigh verbranden/ springhen met groote lust/ ende couragie in t byer/ t welck haer booz groote eere/ ende een teecken van sonderlinge liefde tot haren verleden Man gherekent wort/ want sp gelooven/ dat Permilleer in sijnen Wet/ booz Bissman gegeven) belooft heeft/ soo een Vrouw ter liefde van haren Man/ met den selven mede verbrant/ dat sodanige Vrouw met haren Man/ in de sel-

„ de maniere/gelijck booz defen gheleest hebben/ hier naer sevenmael langer met
 „ den selfden leven ende omme gaen sal: t welcke een groote prikkelinge/ende aen-
 lockinge de Vrouwen aenbrenghet/dat booz een hozen doot wederomme so lange
 leven te verwachten hebben; het is seker(al-hoe-wel t onghelooflijck schijnt) dat
 de Mannen so wel als de Vrouwen hier inne basstelijke haer verrouwen stellen.

Wanneer de Vrouwen in de kraem leggen/ stellen sy by het nieuw-gheloen
 kinde/ een Inct-pot/ Schijf-pennen/ Papier/ Boogh/ ende Pijlen booz/ waer
 mede te hemmen geven willen/dat met het schijf gereetschap/Bilina, haer hint de
 werten/ ende gebruyken in't hooft schijven wil / op dat in de Werelt geluckigh
 wesen mach; met de Boogh/ ende Oorloghs gereetschap ghebruy te verstaen/ dat
 het hint in den Oorlogh groot worden sal.

Ghe-
bruyck
aen hare
eest-ghel-
loven.

Onder dese Sette is mede een Gheslachte/ die men Rasbouden noemt; welcke
 haer Vrouwen met de overledene Mannen gelijckelijcken verbranden; dit ghe-
 schiet niet alleen aen de Vrouwen/ maer de groote Heeren overlijdende / so moe-
 ten alle haer Kinderen/ende huyfgesin van selber in t byer springen/ ofte soo on-
 willigh waren/worden met ghewelt daer in gedreven; Edoch gebeurt wel/dat een
 Vrouw booz t Houwelijck besprecht/ datse met haren dooden Man niet en
 begeert te sterben/ t welcke dan wert achter-blocht: sy ghelooven dat die geene/
 welcke met hare Mannen/ ofte Heer verbranden/ naermaels seven-mael langer/
 met den selven / aen een ander Dozt van de Werelt / onkenbaer (want ghelooven
 van niens sullen gheboren werden) leven sullen; ende dat een Vrouw/ alsoo ses-
 maal naer den anderen herboren wesende/ de ziel/ als booz t byer gheschuybert/
 by Permissie, om hem te dienen gaet: Wel-verstaende/ dat om het gheslachte niet
 t eenemaal van der Aerde te verbellige/ huyden-daegs niet de Kinderen/en Vrien-
 den (gelijck in booz-tijden) maer alleen de Vrouw/ en dienaren verbrant worden.

Dese Rasbouden, worden gehouden booz de beste Soldaten van Gufuratta, want
 sijn soo moedig: datse liever sterben/ dan datse booz peimant wijcken/ ofte onrecht
 lyden souden: Men vertelt booz waerachtigh/ dat by van dese Rasbouden, ver-
 moept zijnde van rijden/ in een Soeren huyf gingen sitten / om haer te rusten;
 ende dat mid'ler-tydt den brandt in t Dozp gekomen was/ sulx dat peder haer
 waershouden den brandt (die het dach van het strop-huyflien alreede onsteec-
 ken hadt) te ontgaen; waer op een van haer allen antwoorde/ wy hebben noyt
 booz pemandt ghetwecken/ die ons niet ghewelt aequam/ sullen wy dan booz
 den brandt bluchten dat sy verde/ sy mach booz ons wijcken/ met diergelijcke ver-
 metele propoosten in substantie; de anderen van sijne Compagnions/ siende dat het
 byer vermeerderde/ ende haer begoft te naederen/ wilden upgaen/ van wierden
 niet schoone woorden van den eenen opgehouden/ tot dat den brandt haer lichaem
 raechte/ wanneer een van dese Rasbouden bukten sprongh/ nemende niet ghewelt
 noch een van sijne Maets/ die naemaels hem noch beklaghe/ ende leetschap
 toonde/ dat sy niet sijn andere Maets niet mede verbrant was.

Historie
der Gafa-
bouden
onver-
staecht
byer.

Van gelijcken verhaelt men dat by Ruyters / met den andere ober t Delt rij-
 dende; den eenen by ongedal gemoete ten ouden verballen Put / daer sijn Paert
 booz staen bleef/ waer ober verstoott wordende/ seiden tegens t Paert/ breeft ghy
 daer ic ik niet en breefe/ oft sult ghy booz peten inde Werelt wijcken/ gebende mit-
 dien sijn Paert den weep/ dat naer langhe aenporringhe meynde ober de Put te
 springen/ sijn Meester/ ende hem selven daer inne versmoorde/ twelcke booz hem
 een groote eere was: dese/ ende andere Historien vertelt men van de mannelijck-
 heyt/ ende onvertsaeghtheyt van de Rasbouden gebeurt te sijn: doch soo veel isse
 van

ban/ dat het een slejthbaer / ende bequaem Dolch is ten Oorloge gantsch onbet-
tsaegt/ ende booz geen partpen wijchende.

Daer
mildde
dighet
aan de
Dagden.

Op haer Feest-dagen geven beertijds spijsse aen de Vogels/ die sp op haer daken
setten/ waer mede berheerdelijcke ghelooben / wercken van batmhartighejdt te
doen/ ende in vergeldinge van dien/ naermaels weder goede belooninge ghenie-
ten sullen; hebben mede 12. dagen/ naer 't ober-lijden van haer Ouders / ende
Vrienden/ ofte Bloet-verwanden / booz gebuych het boozs ghebogelte daghe-
lijck op haer huppen eten / ende soere-melch te drincken geven/ welcke gewoonte/
alle die van vermogen zijn / jaerlijck op de selve daghen seer onder-houden; waer
mede gelooben/ de zielen bande afgestorven / by haeren Godt des aenghenamet
zijn/ ende dat sp hier booz op der Aerde te meer sullen gesegent worden/ te meer sp
vastelijcke betrouwen/ in dit gebogelte eenige haer der vrienden zielen te leven/
diese niet spijfinge onderhouden/ ende boeden: onder haer zijnder beele / die niet
sullen eten/ booz/ een al-ter van haer spijsse diese begeeren te eten/ een toepuich aen
't gebogelte gegeven hebben; ghelijck van dit gheboelen/ noch verschepte andere
setten zijn.

Het XXIX. Capittel.

Vande derde Benjaense Sette Bisnouw.

Bisnouw
Sette
basten
ende
Maent
Augustij.

De derde Hooft Sette wort Bisnouw genaemt desen sullen als de boozgaen-
de/ geener diner nuttigen/ ofte dooden/ dat leven ontfanghen heeft; basten
mede in de maent Augustij veertig dagen naer den anderen in haer Tem-
pelen ofte Agogen; hebben oock eenighe besonderen daghen in 't Jaer/ die sp vie-
ren ende heiligen/ singende eenige liedekens ter eeren haere Afgodt / diese Ram-
ram noemen; hem biddende dat hy haer wil geven/ 't geene sp begeeren/ als Rij-
dom/ kinderen/ schoonhejt/ &c. ende gebuycken de Psalmen in gelijcken graet/
als by ons/ de Psalmen Davids; want seggen/ dat om haren booznoemde Af-
godts eere te verheypden/ alleen gemaecht zijn; op dese Feest-dagen hebben in ha-
re Tempels veel dansers ende speelaers/ die booz haere kleine Afgoden / met
Crommelen / Fluyten / Kopers-beckens speelen/ ende de selven met veel rupe-
kende bloemen vercierden / syn Vrouw mede van steen gehouden / is met Gou-
de ketenen/ Paerlen/ ende Juweelen kostelijcke omhanghen/ ronsom hun han-
gen sp veel haerfens ende Lampjens; desen Afgodt heeft boozder geen dienaers
by hem/ gelijk de boorige setten/ want dat strijck tegens de Wet ende geboden van
desen haren Ram-ram ofte Afgodt; waermeer dese eten/ moeten alle die sette van Sa-
maract haer geheel lichaem wasschen; de spijsse diese nuttigen/ wort van Vrouwen
ofte Papen gekoocht / 't welcke ongekleet moet geschieden / behalven de Vrou-
wen ende jonghe kinderen van 6. Jaeren / die de kleederen aen te houden is
toe-gelaten; hare spijsse koochen sp veel by Koe-misse/ 't welcke booz repnder ende
betet achten als hout; alsoo in 't hout eenighe Wozmen ofte gebierten mochten
wesen / die sp souden dooden; ende daer booz schroomen sp hout te ghebuy-
cken soo langhe sp Koe-mis behouden konnen; tot dien eynde vintmen her
Koe-mis (dat aen kleene korelthens ghekapt / met stroo vermenghet / ende
van de Son haer ghebachten) by haer te koop / gelijk by ons de Turf in Hol-
landt: haer spijsse is veel groente / onghesoute Worter gesmolten ofte onghes-
molten (daer toe seer genegen zijn) soete ende gestreemde-melch/ gesouten aertsi-
perts/ gemaecht van groene gember/ Mangels/ Limoenen/ &c. booz haer dzanels
gebuyck:

gebzupcken water/ende die van vermogen zijn/ gheharnde melch.

Dese secte geneert haer meest met Koopmanschappen en Factorien/ooch die-
nen de Dooren ende vzeemdelingsghen booz Maechelaers ende Tolcken/ als
zijnde inden handel wel erbaren/ ende seer subtyl in hare Politien/ omme-ganck
ende Ceremonien/ zijnde de andere Benjaensche Casten meest gelijck/ behalven dat
de Vrouwen niet wozt toe-gelaten/ met haer Mannen te verbranden/ schoon sp
sulcx ernstelijcke begeerden: So yemant op de wegh ofte op Zee komt te overlij-
den/daer geen gelegentheyt en hebben/om de dooden te verbranden/vermogen de
sulcken in de aerde te begraven/ ofte in de Zee te werpen; naer dat den Man o-
ber-leden is/ moghen de Vrouwen binnen haer leben/ gheen anderen trouwen/
schoon dat van de eerste noyt waren beslaepen; dit geslachte placht in doortijden
een gebzupck te hebben/ dat de Broeders / wiens Vrouwen geen hinderen van
haer man behouden hadden/ des sels hups-vrouwe/naer sijns Broeders doot/
ten houwelijcke nam/ om also haer Broeders zaet te verwecken/ende Oir naer
te laten/ dan is dese gedoonte in haer Wet naer maels afgeschast/ende geboden
dat de vrouwen naer der mannen af-sterben/ in de weduwelijcken staet hunne da-
gen eyndigen moeten.

Hebben (gelijck andere Benjaense secten) booz een ghebzupck/ des morgens
vroeg inde Rebiere haer te gaen wasschen/ soo wel de Vrouwen/ kinderen / als
Mans personen; in het water gebzupcken veel Ceremonien/ met onder te dyp-
cken/ haer te wenden/ende te dypben/ binnens-monts te mompelen/ ende diege-
lijcke beuselingen: Haere Bramans ofte papen/sitten op 't strant met een kraemp-
jen van verschepte smeringen/ende bidden booz de Personen/ met hare handen
smijtende ende roepende/dat de geenen/ welcken in 't water staen met haer was-
schen booz de Son/ ende Maen so mogen gereynigt ende van haer misdaden ge-
suybert worden; upt het water komende/ halen hunne kleederen by den Bramans,
diese soo lange in bewaringe hebben/ gekleet zijnde/worden van dese Papen met
root/ geel/ ofte andere Coleuren gesmeert (gemaecht van Sandel/ende wel riet-
kient hout)booz het booz-hoof/neus ende ooren/tot een teken datse dien dagh ge-
wasschen zijn/ ende gaen alsoo weder naer hups / booz welke salvinge sp die
Bramans geben een wepnich Tarwe/Rijs/ ofte andere granen: ende dit is so veel
de derde secte bande Benjanen; nu sullen een wepnigh van de laetste hoof-sectte
d' Gongy) schrijben.

Het XXX. Capittel.

Vande vierde Benjaense secte, geheeten d' Goegy

DEse d' Goegy sullen van gelijcken geenes dinc dooden/beel min nuttigen/
dat leven ontfangen heeft doen mede geenige Koopmanschappen/nochte
hant-werken/maer leben in haer eenfaemheyt bupten de Steden/ in Doz-
pen/ende verballen hupsen/daer sp haeren Afgodt Brun, ende naest hem/een heyl-
ligh (Mecis ghenaeemt) als hare Wet-ghebers eeren en/ aen-bidden: dese
d' Goegijs hebben gheen Tempels/ ofte Godts-hupsen / maer gaen meest
in de Kercken van de Secte Samaraedt; niet soo seer om daer te bid-
den / maer om by nachte in dese Kercken te slapen / alsoo volghens haer
wet gheen eyghen hupsen / ofte Tempels hebben mooghen: dese Casten
houden haer seer afkeerich van Menschen / ende alle menschelijcke omme-
gang/

Van d'
Goegijs
ende haer
eenfaem
leben.

gang/ ebens ghelijck in boortijden de Heremijten / ende Klupsenaers; gaen veel naecht/ alleenelijck met een stuckjen Linnen booz haer schaemelhept bedeckt; hare geheelen Lichamen bestrijcken met asche/ ende waer sy sitten/ hebben gemeenelijck asche om/ ende ontrent haer/ daer sy met de handen meest altyt in doen- de zijn; 't haer laten op 't Hooft wasschen/ ende bijden 't so vol aschen dat het aen lange riemen dooz malkanderen gebacken/ by het hooft neder- hangt; mede hebben sommigen aen beyde de zijden van 't hooft bleugelē van 't boozsz hooft- hays/ aen den anderen vast- ghepapt/ ende achter met een platte stroock by haer rugge neder- hanghen; aldus sitten sy ter aerde neder / sonder wie booz- by gaet aen te spzeken/ schoon van yemant wozen aen- gespzoochen/ sullen den ghemeene Man spzelyche antwoozden/ want sy seggen datse zijn H. van haren Bruyn, ende te repn is om den gemeene man aen te spzeken: So wanneer sy in de Steden komen/ sullen maer dwars daer dooz passeren/ sonder (gelijck boren verjaelt) met yemant te spzeeken/ ofte van hare gemeente pers te begeeren/ al waer 't schoon den noot haer daer toe dzongh/ ende grooten honger leden/ maer geeft men haer pers upt goeder wille / dat nemen sy aen; anders behelpen haer met groente/ en Aert- bruchten/ die by de wegen wassen.

Van dit geslachte zijn sommige die 2. ofte 3. dienaers by haer hebben/ die upt goede ghenegenthept/ ende een vast betrouwen op haer heplighept de selve byzwillich dienen; geloovende daer dooz salighept verkrijgen sullen/ arme blint- hept: dese die Dienaers hebben/ sullen haer geminigh dinck / dat tot onderhout van 't leven strecht bevelen/ maer doen 't upt haer selven/ ofte hongeren solange/ tot yemant haer wat geeft: Sy repen meesten- tijdt dooz de Vantschappen/ ende onthouden haer in woeste/ en verballē plaetsen/ schouwende soo veel 't mogelijck is het geselschap van 't volck: de Benjaense Scten in 't gemeen/ houden veel van dese d'Goegijs, ende achten de selve booz H. Persoonen/ waeromme haer groote vete bewijzen/ uptgenomen/ welken van Suweraets geboelen houden/ die van haer geen werck maeken/ maer als onrepe menschen mijden.

Onder haer/ al hoe- wel den eenen geleerder ende hepliger als d'ander geacht woert / soo hebben sy nochtans ober den anderen geen jurisdictie / ofte Opper- macht/ maer wozen in een graet dooz malkanderen gerekent; de slechten/ ofte Aecken so veel gebiet/ ende autoritept gebzupchende/ als die van meerder aensien/ en geleerthept: Sy en hebben geen Vrouwen/ nochte by- wijven die dat konnen vernemen/ jae sullen geen Vrouwen- personen aen- raken/ ofte gedogen/ dat van de selve aengetaft woerden: wanneer de gemeene luyden haer komen begroeten; soo bidden syse/ datse hem in de gebeden willen gedentcken/ ende den Afgodt Bruyn booz haer bidden/ raecten als van hare voeten/ ende leggen de handen op 't hooft; waer mede bzolijcken/ ende als van hare sonden ontslagen wesende/ wederom naer hups verrecken.

Dese Goegijs gelooven datter een is/ die alle dingen geschapen heeft/ en in alle gedierten/ Menschen ende Dee tegenwoozdigh is/ oock wanneer begeert/ alles mederom kan wech- nemen/ en verbzeken; die noemen sy in haer tale Bruyn, seggende dat geen soyme heeft van een Mensch/ ofte Dee/ maer dat sijne tegenwoozdighhept te klaer is/ soo dat gheen createur sijn oogen op hem houden/ ofte sijn heerlijckhept beooghen kan dat by de Sonne/ de Maen/ de Sterren het licht ghegheben heeft / ende ghelijck men de Sonne niet kan aenschouwen / veel minder hem (die het licht ghegheben heeft) met oogen aensien kan; wanneer yemant van haer ghelooft komt te sterben/ dat reghel- recht (als met trouw-

sen ende Schoenen) van dese Werelt/ tot den doozs Bruyn gaet/ om met hem al-
tijt te leven / ende in dese Kluister mede vermengt te worden. Dit is een seer
onsienlijck volck/ de Schoorsteen-bagers / ofte Turf-dragers in Hollant niet
ongelijck / want bestrijcken haer aengesichte/ en gantsche lichamen met asche/
uptgesondert de Schamelheyt/ die sommige met een stuch linnen bedecken/ oock
eenige niet met allen: naer haer doot worden niet verbaant/ maer begraven: sp
houden veel van 't menichfuldigh vasten; sulcx van andere Secten/ haer reghen-
partpen woxt gheaffirmeert/ datter onder haer zijn/ die 15. 20. 25. dagen sonder
spijse (dan alleenelijcke met wepnig water/ met sekere krupt vermengt/ te nutti-
gen) haer onthouden konnen; daer zijn in hare Geslachte eenige Dous-versoo-
nen/ die 't ampt van dese d'Goegijs bekleeden/ doch seer wepnig in 't getal.

Wanneer eenige Mooren ofte andere Benjaense Religie begeert aen te nemen/ Wouder-
lijcke Ce-
remoni-
en om tot
Benjaen-
te kloo-
men.
ende Ceremonien naer komen/ moeten tot penitentie ses maenden gheduerigh
haer lichamen met Koe-mist onderhouden/ ende dagelijck ten minsten 7 ofte
een pont ghewichte van dese Koe-mist in hare spijs eten; welcke Koe-mist
(als komende van een Beest/ by haer booz een Afdoet ghenoegeaen gehouden) sp
gantsch repen achten; de eerste d'p Maenden van dese spijs gherepnight
wesende/ krijghen allensliens minder portie/ tot dat den gheselden tijdt ver-
strecken/ ende van Vleesch eten/ ende Wijn drincken 't eenemaal ghesupbert
wesende/ in 't ghetal van hare gemeente aengenomen worden.

Soe pemandt van de Benjanen hare Vrouwen/ kinderen/ Ec. by de Mooren/
ofte ongheloobighen ghebanghen worden/ ofte haer in eten/ drincken/ ofte
pets-wes anders besondighit hebbende/ moeten mede eenen tijdt ghedurigh
Koe-mist eten/ ende de booz-verhaelde penitentie doen/ alcerse wederom in de
menighte (booz supbere Benjanen) worden aengenen men.

In 't generael hebben de Benjanen vele supersitien/ ende Ceremonien/ diese
seer scherpelijck onderhouden/ want sullen nimmermeer uptgaen sonder
haer ghebeden te doen/ ende gebeurende in 't uptgaen eenige quade tekenen ont-
moeten/ sullen wederom keeren/ ende in hups gaen/ sonder dien dagh eenighe
kloompanschappen te doen/ alsoose bastelijck ghelooben datse geen gheluck aen-
treffen souden.

De quade/ ende ongeluckige teekenen/ zijn een ledige/ ofte ongelade Karre/
Bussels/ Efels/ een Pont/ die geen eten inde mondt heeft/ een Septe-Bock/ Aep/
een ongebonden Hart/ Goursmit/ Timmerman/ Barbier/ Kleet-maechter/
Kattoen-klopper/ Smidt/ een Weduwe-Vrouwe/ ende eenen dooden ofte die
van een dooden te begraven komt/ sonder haer gewasschen/ ofte verkleet te heb-
ben/ 't welck booz een seer quater teekenen achten: So pemandt bejegenen/ die Booz-
ter/ Olve/ Soete-melch/ swarte Supcher/ alle surigheyt als Armoenen/ Appe-
len/ yser/ ende alle wat tot den Oorlogh dient/ dragen / houden mede booz on-
geluckich.

Booz goede teekenen achtense/ wanneer in 't uptgaen/ haer Olyphant/ Ka-
meel geladen/ ofte ongeladen/ een Paert (sonder last beter/ dan geladen) een Koe/
Osse/ een Bussel met water geladen (leedig is niet goet) een Bock/ een Pont met
eten inde mondt / een Kat bande rechter-handt; van ghelijcken/
soo haer pemandt ontmoeten/ met vleesch/ ghestremde melch / ofte
witte Supcher ghelaeden; Item een Haen ofte Haes die booz haer
loopt; ende hondertderlep dierghelijcke Fabulen meer / 't welcke sp altesa-
men booz geluckige teekenen houden/ ende sullen onbeschroomt hummen wegh
verbol-

Het XXXI. Cappittel.

Vande Herkomste der *Persen* in *Gusuratta* woonende.

De Gu-
surti-
sche Per-
sien/ zijn ge-
bluchten
upt Per-
sien.

DE herkomste vande Persianen in Gusuratta woonachtigh / is upt het rijck Persien, als Isphahan, Feraam, Charazon, en de omleggende santichappen/ want naer dat de valsche Machumet (inden Jaere Christi. 1624. was op-gheslaen) eerst dooz bezieghelijchhepdt / ende daer naer met ghemeldt van Waepenen veel Dotscheren bedroogghen / ende menichste van landen onder sijne ghehoorzsaemhepdt ghebracht hadde; soo heeft hy dooz sijn Welt-obersten Abbobaeker, der Persiaenscher Koninck (hoe-wel ongesich / in ghetal / ende menichste van krijghsvolck stercker) in diversche Welt-slaghen overwonnen / ende 't rijck hem onderdanigh ghemaecte: Den Koninck siende gheen middel / om syne landen wederomme upt de handen vande Mahumetisten te bekomen / nam dooz / met Schepen die in Gamron ende Ormus laghen / naer Gusuratte te bluchten; alwaer van den Koninck van Cambaya (dat een Kindou was) wel ontfanghen / ende byzdom om in sijn Landt breezelijcke te leven / ghegheben wiert; tot erkentnisse van sodanige welbaet / ende een teehen van vertrouwen/ vereerde hem den Persiaensche ghebluchte Koninck de Schepen/daer mede on-ghedaer sterck 18 duysent / soo Mannen / Vrouwen / als kinderen upt Persien ghehoemen was; t' sedert dien tijt hebben verscheppen Persiamen haer van langer hant / langhes de Zee hant begumen te verspreyden / alwaer sy ghelijck andere inwoonders / gheustelijcke leven / doende sodanighe handel / ambacht / ofte hanteeringhe / als haren staet / ofte hanteeringhe verniaet; de meeste menichste gheneeren haer met landt-bouwerij / ende Tawach / ofte Wijn de Palm / upt de Boomen te tappen / die sy verkoopen / alsoo 't in haer Wer verboden is / stercken druck te byncken; Doozt gheneeren haer eenighe met Hoopmanschappen / Wisse len te slupten / Winckel te houden / ende alderleij hant-werck te doen / behalven Smeeden; want moghen geen Oper met water bluffen / nochte laten uptgaen / ghelijck als hier naer op sijn plaats is / het langhe verhaelt sal wo- den.

Daer ge-
woelen
van God.

Deze Persianen gheloooben datter een Godt is / die ober-al-reghenwoozigh is / ende alles naer sijn welgeballen regeert / sonder dat peimands hulpe van nooden heeft; maer dat denckens hem heeft seven Dienaers / van hy naer gelijcke waer- digheyt / die peder een bedieninge in den Hemel hebben / tot hare laste / ende verantwoordinge: Den eerste Hamakla ghenaemt / gouberneert den Menschen / dat sy alles goets doen. Den tweeden Bhaman / regeert alle het Dee / ende ghe- dierte op der Aerde; misgaders de wateren inde Zee. Den derden Ardi-besh, bewaert het byer / ende verhindert / dat het niet woort upt-geblust. Sarywaer de vierde / heeft in sijn ghemelt alle de Metalen / ende mineralen / beklaeght ooch die geenen / die de selven niet schoon maecten / ofte naer behooren onderhouden; 't welcke hy haer dooz een doodt-sonde gheacht woort. Den vyfde Espander heeft de opzicht op de Aerde / ende het landt / dat het niet dupl gehouden / geslagen / ofte enighe overlast gedaen woort. Auwardaeth de sesse / bewaert het water / datter geen dwelighet

buyghtheit in-gheworpen / ofte onrepe dinghen in ghewassen worden. De laetste is Ammadaeth, dese heeft het ghebiedt ober de Boomen/ frupten / ende alle groepende krupden van der Aerden; dese alle te samen zijn maer opsienders ende regeerders / sonder in haer vermoghen staet pedts te dooden / veel min het leven te gheben / maer zijn alleenelycke gheozdoneert / om aen den oppersten Godt / van haere bedieninghe / reeckeninghe te gheben / ende die gheene te beklaghen / welck pers dat onder haer bewaringhe staende veronghelycht heeft.

Behalven dese seben / so zijnder noch ses-en-twintigh minder Dienaren/die elck haer bedieninghe in't besonder waer nemen; daer van de eerste Saroch ghe-naemt wort/ dese brenghet de Zielen/wanneerse upt de Lichamen geschepten zijn/ by de geozdonneerde scesteren / als daer zijn Meer-Relas, ende Saros, om ghe-examineert te werden / van al het geene sy op der Aerden bedreben hebben / ende soo de goede werken meerder weghen als de misdaden / soo baren de Zielen in den Hemel/ ofte andersins wordense bande Dupbelen (die by de schale staen/daer der verstorbenen misdaden / teghens de verdiensten ghewoogen worden) aenge-grepen/ende inde Helle gebacht/om aldaer van veelderley gebierten/ende wilde Beesten/ ofte in een ebenstadigh byzandende byer/ soo lange gepijnicht te worden/ tot dat de Werelt noch eenmael vergaet (dat gelooven/ober dupsent Jaren te geschieden staet) ende een nieuwe Werelt komen sal/ wanneer sodanige verdoemde zielen/ wederom verlost/ ende op Aerde sullen leven: Die in den Hemel by Godt gaen sullen (soo sy gelooven) niet weder in dese nieuwe Wereldt komen/maer in een schoone playsante plaats/altwaerse met Vrouwen/Kinderen ende Vrienden/ naer haeren lust/ende volkomen begeeren/ eeuwigelijcke leven sullen.

De hierde van dese / is regeerder bande Oorloghen / gebende overwinninge/ wie 't hem belieft / ende wordt geheeten Beram: Carraleda de vijfde / is de Son: de seste wort ghenaeamt Auya, 't welcke is het water / dat hy gebiedt: Ader dese benste / regeert het byer / ende begeert dat het goetd ghebaen word: Moho is de achste / ende bestiert de Mane / is selver mede in hem: den neghende is Tiera, is den reghen: Cos regeert / ende bewaert het Dee / maer is niet inde Beesten/ ende dese is de thiende: Ferwaerdy de elfde / bewaert de Zielen die in den Hemel zijn: de twaelfste is ghenaeamt Aram, welcke de Werelt gheeft bzeughde/ ende verderf/ alle d'zuch / ende onghenuchte: Goada de dertiende/ Gonverneert de windt / maer is selve de windt niet: Dien is de beerthiende / onderwijst haer de Wetten / ende geestse ghenegentheyt / om de selve te onderhouden / ende naer te volghen: Aperfanich de vyfthiende/ geest rijckdom in dese werelt: Den sefthiende de Afaet geest verstandt / ende memorie aen alle Menschen. De seventhiende is geheeten Assaman, is gheseldt ober alle koopmanschappen: d' Gumingaet is de achtthiende / ende regeert de Aerde: Den negenthiende is Marispan, de goethepdt / die hy alle de gheene mede-deeldt / welcken haer ooghen op hem slaen: Amiera is de twintighste / is de oberste / die het geldt te ghebieiden heeft: de een-en-twintighste wordt ghenaeamt Hoem, welcke de Vrouwen / met toedoen harer Mannen swanghert / ende de b'uchten het leven gheeft: Dimma ende Berse, zijnde de twee ende dyp-en-twintighsten / staende ten dienste / van diese van nooden heeft: De andere dyp laetste als Dephader Dephemer ende Dephdijn, staen ten beeele van Godt / ende zijn dadelighen gereedt te doen/ dat hy gebiedt: de Namen bande boozberhaelde 26. Dienaren / worden met den Tijtel van Geshoo vereert/ 't welcke soo veel als Heer te seggen is.

De Persianen ghelooben / dat die boozgemelde Dienaers macht hebben ober al't gheene / daer sy als ghebieders / ende regeerders ober ghestelt zijn : waeromme sy de selvighe aanbidders / wanneer sy haer hulpe van nooden hebben / basfelijcke vertrouwende / dat dese zijn booz-spraecke by Godt; die 't haer om dese booz bidders wille mildelijcke sal toe staen.

Haere Leeraren houden in waerden / doch niet in sodanighe aensien / als wel de Mahumatisten doen; worden van de gemeente rijckelijcken / met Vrouwen/ ende kinderen onderhouden/ ende van kost/kleederen / ende wat tot de hupshoudinge behoort versien; sy oeffenen haer met School te houden/ ende de kinderen te leeren lesen / ende schrijben; daer zijnder doch eenige die koopmanschap/ ende andere hanteeringe doen / doch worden soo veel niet gheacht / als anderen / die in 't ondersoecken van hare Wet hun oeffenen / al-hoe-wel niet geheel pertyselijcke in hunne Wetten verboden is/koopmanschappen te doen.

Sy en hebben geen publijcke Kercken/ ofte Godts-hupsen/ gelijk alle andere Secten doen/ maer hebben de Leeraers in hunne hupsen / eenige besondere kerkmerkens / om haren Godts-dienst te plegen / die al sittende sonder stuppen / ende nypghen / (ghelijck de Mooren, ende Benjanen) gheschiedt; sy houden gheen Sondaghen / maer hebben den eersten / ende twintichsten dagh vande maent Hepligen dagh/ die sy bieren; Haer jaer heeft 365. ende de maendt 30. daghen / soo dat 't eynde van't jaer / ofte de laetste Maent 5. daghen overschieten: In 't beginsel van't nieuwe Jaer / komen al te samen by den anderen / alwaer de Papen / uyt haer Wet boeck/ de ghemeente booz lesen dat ghemeene lijcke 1 a 2 uren duert; 't welcke ghedaen zijnde / gaet peders sijns weghs : sy hebben gantsch gheen Figuren ofte Beelden in hare Tempels/ jaer hebben daer van een afkeer; der Priesters kleederen zijn als de gemeene luden/ sonder eenige upmuntinge/ ofte tierael.

Hare kleederen zijn meest ghelijck de inwoonderen van't lant / behalven datse om haer lijf draghen/ een ghevlochten lint van kemeels-hap/ ofte Schapen wolle/ gaende twee-mael om 't lijf / ende achter op de rugghe met twee knopen vast ghemaecht; 't welcke sy dragen tot een sichtbaer teeken van haer ghe-loobe; eben gelijk by ons den H. Doop / ende by de Mahumatisten, ende Joden de besnijdenisse; ende wanneer eenigen by ongebal dese banden / ofte knopen verlooren hebben/ mogen niet eten / drincken / wercken/ sprecken/ nochte van hare plaetse gaen/booz/ ende aler weder een der selver baden bekomen hebben/ die sy by haer Papen te koop binden; dese rochjens / ofte banden / moeten de Vrouwen soo wel/ als de Mans personen draghen / van dat sy 12. Jaeren out zijn/ ende niet eerder/ gelijk haer wet vermelt.

Haere hupsen zijn seer doncker / ende met wepnigh hupf-raet versien; woonen alle by den anderen in een quartier/ ofte gedeelte/ sonder datmen hare wooningen onder andere Patien onderschepden kan: sy hebben gheen Oberigheyt onder haer / ten sy haer bande Mooren eenigh bewindt ghegeven word; dan hebben in ghebzuick een / ofte twee bande aensienlijcksten onder haer met ghemeene lionsent / ende toestemminge van de geheele Gemeente / booz Hoofden/ ende ghebieders te kiessen / om by booz-ballende vershillen / aen de Regeerders van de plaetsen haerder residentie/ te spreken.

Onder alles wat sy besitten / houden niets soo seer in waerden/ dan het byer / daer haer gheloof op staet; want segghen dat het byer meest Godt ghelijck is / ofte seer wepnigh verscheelt / der-halven altydt byer in haer hups houden / sonder

Tonder te laten uptgaen, sullen in geenderley maniere een licht / lampe ofte haerse upt' blasen / ofte een byer met water blusschen / alwaer 't haer Hupsen in byant stonden / maer sullen 't met aerde trachten te smoozen : Also het vooz een groot ongeluck / ende teecken / dat Godt op haer verstoort is / achten / wanneer 't byer in haer Hupsen upt gaet / en wederom buyten hups / ander byer halen moeten.

In haer trouwen gebuycken meest deselve Ceremonien van de Mooren en Benjanen (waer van hier na der / op zyn behooyghke plaetse sal gesprooken worden) want geven de kinderen met wille / en toestemminge / van haer bepde Ouders / jonck aen malcanderen ; die van Papen getrouwt werden ; doch laten pder by syne Ouderen woonen / tot dat tot den Ouderdom van 15 ofte 16 jaren gecomen sijn / en het plicht des Houlyer volbrenghen connen ; de Dochters wanneer hare Mannen overleden sijn / vermogen andermael te hertrouwen / daer inne meer bysphepdt als de Benjanen gemetende ; men siet onder haer meet kupsheyt / als in alle andere Natien / so wel van de Mannen / als Vrouwen / personen / niet tegenstaende een gelt-gierige Patie is : houden het overspel / ende Hoererye vooz doot sonder / die volgens haer Wet / met de doot behooyde gheschrafft te worden / alhoewel in dese Landen / daer onder de Wetten vande Mooren staen / deselve niet konnen naer volgen.

Wanneer pemant sieck / ofte in doots noot is / leggen hem van syn slaep-plaetse op ter aerde / op een Beddeken van 't lant / ofte santachtighe aerde gemaekt / ende overleden zijnde / worden van 6. ofte 7. Mannen (die daer alleenlijck / gelijk de graefmaeckers in ons lant / toe gehouden worden) van d'aerde / ofte gemaekte sant-bedde / opgenomen / in een kleet ghewonden / ende op een psere rooster (gelijck een doot-bare gemaekt) gelept / want naer dat overleden sijn / mach niemant / als dese grabe-maekers de doode lichamen aentasten / waer mede datelijcken naer de begraef-plaetse gaen : dese plaetsen staen ghemeenlijck een nyl / ofte meer buyten de Steben / ofte Dorpen / gemaekt van steen / ontrent dyp Dabem hoog / int middel hol / ende boven met een gat / daer de doode lichamen op psere tralien gelept / en alsoo vande Doghelen / ende Woymen verteert worden ; de ghebeen ten dooz de psere talien in een groote put vallende ; dese begraeffenissen sijn in dyp plaetsen verschepden / een vooz de Wang / d'andere vooz de Vrouwen / ende de laetste vooz de kinderen ; ober 't afsterben van hare vanden / behoonen niet krijten / rasen / wyterlijcke doeshepdt : Wanneer de verstorvene lichamen naer de begraef-plaetsen ghedragen worden ; blyven haer gheslachte een stuck-weegs vande begraeffenisse staen / tot dat den dooden op den rooster gelept is / ende de begraver s weder comen / die naer een ghebedt ghesproocken hebben / wederom te hups keeren ; ende wordt het sant / ofte gemaecht beddeken / daer den overleden op gestorven is 30. ofte 40. dage daer naer / upt den hups gedragen / by de plaetse daer het lichaem begraven leyt 13 ende 14 dagen / naer den Overledens doot / worden aen de naeste Dien den maeltijden gegeven / ter gedachtenisse vande afgestorbenen / en dat soo alle maenten / een heel jaer durende / de dooden lichamen worden by haer onreyn / en verachtelijcker / als het eenig ghediect gehouden / en de geraente / wanneer het vleys daer af is / noch veel onreynder / want sullen gheen doot beenderen aentasten / ende die by gheballen aen haer lichaem raec-

Dare Ceremonien in 't trouwen.

De Vrouwen maegen hertrouwen.

Hare maniere van dooden te begraven.

Ouderen in hare graven.

Houden hare lijken Maeltijden.

kende/moeten alle haer Cleederen/ ende wat om't lijf hebben/ als onreyn wech werpen/ en naer dat ghewasschen zijn/ andere Cleederen aen doen/ ende tot penitentie negen dagen sonder uptgaen/ ofte pets te handelen/in Quips blijven/sonder dat Vrouw/ ofte kinderen by haer comen/ ofte haer aentaken mogen/vooz dat de negen dagen over- streken/ ende vooz vasten/ ende bidden wederomme gherepnicht zijn: Gheloooven mede wanneer de doot-beenderen in't water comen/dat soodanighe Menschen verdoemt zijn/ende de Ziele van sulcke lichamen vele doodelijke sonden op dese Werelt gedaen hebben/ende meer diergelijke duppelsche supersticien/daeromme haer den Satan verstrickt hout.

Byemr
geboort
vader doot-
beenderen.

Mogen
niet eten
dat leven
ontfangen
is.

In hare Wet is verboden/ niet te eten dat leven ontfanghen heeft/ ten ware by noot/ ofte in den Oozloge/ wanneer vermogen Schapen/Soeken/ Hertzen/ Hoenderen/ ende Visc te slachten/ ende te nuttigen/ behalven Osses/ hoepen/ Paerden/ Cameelen/ Olpphanten/ Vassen/ ende dierghelycke Beesten meer/datse vooz doot sonde te slachten houden/ insonderhepdt hoepen/ ende Osses-blees; seggende lieber haren Vaders ende Moeders vleesch te ruilen eten/ dan van een Osse/ ofte Koe-beest / daer yne met de menschele Secte wel over een comen.

Daer
in. ch.

Haren dranch is meest water/ alsoe in hare Wet het nuttighen van alle dranchen/dise vooz't byer maechen verboden is/van den Wijn upt Druyven gheperst/ ende alle dranchen die upt Boomen comen / moghen se wel drincken/sonder nochtans vooz onmatich gebuyck/ daer van droncken te werden/ t welch nochtans onder haer menigmael gheschiedt; dan aen den dach comende/ werden soo wel de Mannen / als de Vrouwen daer over hooghlijcken bestraft/ ende soese gheen leedt-wesen/ ende beternisse be- toonen/upt haer Wet verstooren/ ende eeuwiglijcken van hare Geslachte gebannen.

Daer sa-
ken inoe
guistate-
casse.

Hare stature is doorgaens van middelbare lengte/ dooz den banch veel blancher/als andere Hier-landtsche Natien/ insonderhepdt de Vrouwen/ die alle andere Vrouwen/van dese Landen in wittighepdt en schoonhepdt te boven gaen; de Mans personen/ draghen groote ronde haerden/hebben sonnighe lanch/ ende andere wederom kort hanz op't hooft; die kort hanz draghen / laten op de huppen van't hooft een lock / ofte bos- sen hanz blijven/ datse soo in ghebuyck naer volghen; men vindt onder haer weynigh / die andere Natien dienen / ofte worden van haer Secte vooz onreyn ghehouden/ende als een/sonder gheloove gheacht; want seg- ghen soo dese in dienst van andere comt te over-lyden / dat swaerlijcke by Godt (als teghens sijn gheboden ghedaen hebbende) in de Hemel co- men sal.

Is een
gierige
Natie.
Doch ge-
meen en
den om-
wegang.

Het is in't generael een vast-houdende/ende gierige Natie (de Chinesen ende benaemen niet ongelijck) in't coopen en vercoopen seer bedriegelijcke/ dan niet diesachtig/nochte hoerachtig/ ghelyck de Wooyen/haren onnig- ganch is gemeen en medogende/ als zijnde meesten deel van een gedweege conditie/en nature. Ende bus veel/belangende het hercomen/Religie/Ce- remonien/ en gebuycken vande versien upt verha bluchtig/en in Gularane woonachtig/ende vande hypoendaechste versien in't Landt van versien verscheyden; op dat hem niemant misgrype/ ende myn van onwaerheden beseguldighe.

Het xxxij, Capittel.

Van't Geloove, Afcomfte ende oorspronck des val-
schen machomer.

DEn machometten, ofte Mooren, gelooven in een God/ den Schepper des Himmels/ende der Aerden/die sy willen dienen; doch kennen hem soba-
nig niet/als God hem in syn woort geopenbaert heeft/namelycke Vader
Doon / ende H. Geest/maer op een ongerhude wyse want wat haren val-
schen Leeraer machomer verciert heeft/raen daer op so vast/dat se volcomen-
lycke vertroouwen/buften dien geen Salicheyt te becomen is.

Desen machomer, sijnde van gheboorte een Arabier, wert anno Christi 623,
ofte gelijc andere schryven 624. van een Coopman/ een valschen Propheet/
ende eyndelijcke Hopman/ofte Hoofd/ ende leyder van een deel dienen ende
roovers/hy met eenen Monich Sergius genaemt/raepden by een den Alco-
raen (enen Boeck also genaemt) den welcken de Mooren (gelijck de Joden) ha-
ren Het Boeck/ ghehoosamen.

In den boorz Alcoraen wert eerselijcke gheboden / dat alle die van dese
Secten sijn/ sullen besneden werden; dat sy haer moeten onthouden van
Drucken blessen Wyn; Item dat seckere Maenden in't jaer sullen Vaste-
den selven Alcoraen verbiet gelt/ofte ettelycke waren te nemen/om ymant's
saken in't gerichte te verbedigen; Item geen Vrouwen te trouwen/die van
een andere Religie sijn/ofte Dochters ten houwelijcke te geven aen Man-
nen/die een andere Religie houden/ten ware sy haer bekeerde: en alhoewel
den voorszelden Alcoraen hen geboden is / alle die haer Het tegenspreken/
niet te bulden/ so en dwingen sy nochtans niemant/ die ten andere Religie
houdt dan de hare/die te versaken/hy beceelt oock / dat de Vrouwen hare
kinderen sullen soogen/ende op voeden / ende dat den tijdt van twee Ja-
ren; daer woijt oock geboden dat sy hare Religie/ dooz Wapenen/ ende ghe-
wels sullen beschermen/ende met gewapender handt de Joden, en Christenen
dwingen/het selve toe te staen: Het is een peder toegelaten ghevangen te
nemen/ende doot te slaen de geenen/ die bekenit sijn ongelooovigen/en ket-
teren te wesen.

Sy gelooven de opstandinge der dooden/en maecken in hare Testamen-
ten vele/ende groote Almessen/ende gelijck sy in vier Secten verdeelt sijn/
also hebben sy oock vier verscheyden opinien aengaende de salicheydt der
zielen. 1. Hunne Priesters gelooven dat niemant salig woijt/van dooz macho-
mets Wet. 2. Enige van hare Regieusen meenen / dat de Wet niet nut is/
maer dat een peder Mensch dooz Godes ghenaden sal behouden worden/
dewelcke alleen genoegh'aem is ter Salicheyt/ sonder de Wet/ en verdien-
sten. 3. De Gheestelijken/ende opgetoogen onder hun/ ghevoelen dat een
peder dooz sijn eggen werken/ende verdiensten sonder ghenade / ofte oock
de Wet/sal behouden worden 4. Andere segghen/ dat een peder in sijn Reli-
gie/ofst Wet sal salich worden/Daer Christus niet bekende en wort, is alle Religie
onsecker, ende ydel.

Dopende Iesum Christum, sy bekennen hem van macht gebooren te wesen/
hem houdende dooz een ware / en uytmuntende Propheet/van stellen tot
sijn Mede-ghefellen Moiss, ende machomer: ende maecken oock in haeren
dozen.

Der Ma-
chometten
ofte Moos-
ren ghe-
loof.

Afcomfte
ende Oor-
spronck
van Macho-
met.

Wet het
dieses Al-
coraens.

Wat van
de Opstan-
dinge der
dooden ge-
loof wt is.

Daer sa-
licheydt der
zielen.

Wat van
Iesum
Christum
houden.

Alcor ten mentie van de Maget Maria/ ende haer Maegschap; van Joannes den Dooper/ ende syn Vader Zacharias: in het derde Capittel wordet God ingevoerd/ sprekende met Christo/ noemende hem sijne ziele/ ghevende hem oock sijne kracht ende mogentheyt: Capit. 11. noemen sy hem de Gtante Godes. den geelt Godes, en het Woort van boven tot Mariam gesondē: sy verwijten de Christenen/ ofte Papisten/ dat sy eenige anderen/ nevens God alleen aanbidden/ te weten de Maget Maria/ ende de Beelden der Hepligen.

Sy hebben oock bevel om haer dagelijcx te wasschen / ja oock haer schamelheden/ naer dat sy hun gevoegh gedaen/ ofte by hunne Vrouwen geslaepen hebben, hun is oock geboden Bedevaerden te doen/ in sekere plaetsen/ daer sommige hare Hepligen begraven leggen; die sy haer selve/ ende hare Beesten beeden/ waer van den Alcoraen groote Miraculen verhaelt: Sy hebben hunne Priesters ende Religieusen, van de welken sommigen alleen woonen/ en niet en doen dan bidden/ ende merideeren, ende desen worden meest geacht/ ende zyn by peder (soo wel de groote/ als gemeene luyde) in groot aensien; Op den Opydagh houden sy haren Sabbath/ ende viere desē dag soo fozghvuldighlyck/ als de Joden den Saterdagh/ ofte andere den Sondagh.

In peder Stadt is behalven veel andere Tempels / een Hoofst-kercke/ die sy Met krijn noemen; in den welken sy op Sondagh/ ende andere hooghe dagen/ naer den middage vergaderen (soo wel de Coningen/ ende Princen/ als het gemeene Volck) om hare gebeden te doen: Als sy bidden/ hebben sy haer seer jammerlyck; want sy bewegen geduriglyck haer lichaem/ en roepen met luyder stemme sonder ophouden: Sy vasten alle Jaren inde maent van February/ met de nieuwe Maen beginnende/ 30 dage lanck/ met groote strengigheyt/ sonder eenige spijse ofte dranch te nuttigen / soo lange het dagh is/ maer na der Sonnen onder-gauck / byassen beele tot des anderen daegs toe/ doch die onder haer voor de sterckighsten willen ghehouden zyn/ sullen in dese Maent gheen wijn/ ofte heerlichen dranch drincken / ofte met Vrouwen haer versamelen: Sy mogen so veel vrouwen ten Houwelijck nemen/ alsoe onderhouden kunnen; ende soo sy by eenighe andere/ als by haer eygen Vrouwen te doen hebben / so worden sy daeromme met de doot gestraft, geen vrouwen mogen langens strate gaen niet ongedeckten hoofde/ en aengesichte: Sy brengen noch in/ dat Godt met syn Machomet spreken de/ hem belooft heeft/ dat 20 vande synen/ 200 anderen sullen tegen staen/ en eyndelijck hondert duyzent overwinnen.

Den Alcoraen belooft syne Pavoelgers een Paradys / t welcke voorszien is met soete wateren/ en alderhande Vruchten / met seer schoone supberlijcke Vrouwen; oock met bevieren van Wijn/ ende Honingh: In somma met alle t gene/ dat de vleeschelijcke wellust soude konnen wenschen; ende boeght daer by/ dat sy aldaer in der eeuwigheydt het volkomen besit aller goederen hebben sullen.

Dare Kercken zyn boven plat/ ende laegh by der Kerde/ opgebouwt met staelck/en Steen/ geplavapt/ staen gemeenlyck op hooge verhevene plaetsen/ op dat boven andere gebouwen uytsteken souden/ welke hooghte/ als mede de binnen Salen/ met gladde scaepe steenen/ van verscheyden kolenren/ geplavapt zyn; de Muren schoon wit/ sonder eenige Schilderijen ofte Ornamenten; ten ware eenige Sacken/ met uytgehouwde Chaldeeſch letteren/

Oprent de Sabbathdagh.

Daer ma- uere van bidden en de baster.

Trouwen veel Vrouwen.

Van haer Temp is/ wely scilz der beids.

teren/upt haren Alcoraen; aen de Zupd-oost-zyde van dese Tempels (diese Meschras heeten) staet een ghemetselde Predich-stoel / met dyp trappen opgaende/daer de Moloo's, ofte Leeraers hare gebeden doen/ ende op heylige dagen/den Volckeren upt haren Alcoraen vets vooz lesen; dese Kercken ofte Tempels zijn van verschepte groote / hebbende de grootsten ordinaerlych twee hooge Toozens/staende aen beyde de West-hoecken/die van binnen hol zijn/en tot boven in hare toppen met trappen beklimmen worden/daer in tyde van Vasten / niet Lanterenen komen bidden; sy zijn ontringht met een Muur van ontrent twee vadem hoogh/ versien met een groote Tanck/ oft Back vol waters/daer de Moozen haer aengesichte/voeten en handen in wasschen/aleerse vermogen te bidden; dese gebeden doeuse bymael des daeghs/ende tweemael des nachts/te weten 's mozzghens niet Sonne opganch/2. uren na de middag/ende 2 uren vooz den donckere/ende wederom 2 uren in den avond-sfont; welcke gebeden geschieden/met op haer aengesichte vallen/de aerde te kussen/ende met opslaende armen/ vele viesebases rijen te maken.

Haer ghe-
woonte
van biddē,

Dese Kercken hebben egeene/ ofte wepnig inkomsten/van aen sommighe staen klepne kamerkens/ ofte Boochjens/ diese verhuuren/ van welck gelt de Kerck wozt onderhouden; ende vets bykende/wozt dagelijck opgemaecht van de geenen/die hare gebeden daer in komen doen, gelijc meest alle kercken/ niet dooz den Coning/ ofte Regeerders van de Steden / maer van rijcke personen/tot gedachtenisse ghebout/ende sommighe van jaerlijcke inkomsten/om de selvige te onderhouden/versien worden.

Haer kercken hebbe
geen inkomsten.

Hare Priesters (welcke sy Mola noemen) staen onder niemant / daerse eenige loon van genieten/ maer doen dienst aen de Kercken/naer haren Gods vruchtigheyt/ende goede wille; ten ware pemant van die geenen/ die hare gebeden komen doen/haer eenige vereeringe dedē/ doch is sonder verban: dese Molas woonen gemeenelijck met haer vrouwen in een kleyn huysken/aē de Kerck begrepen/geneeren haer met School te houden/en de jonge jeugt te leeren lesen/ende schryben;dese in sware faute vervallen wesende/wozde dooz den Gouverneur/ten overstaen/en bytweisen van hare mede-broeders/ met het Wereltlijcke recht/naer de groote haerder misdaden gestraft.

Haer Priesters ende
der selvige
conditie,

Het xxviiij. Capittel.

Maniere ende gebruyck der Mooren, in 't Trouwen ende Bruylofts-Feesten.

In houden van hare Feesten/ende Bzuploften zijn seer onderschepden in maniere/ende gebzupken/ soo dat wanneer men peder particulier soude willen beschryben/'t eene teghens 't ander stryden soude / sullen derhalven van de gemeenste in gebzupch wesende aenroeren: Eerstelijck/wanneer het Vrouwelijck met consent van de Ouderen/Vrienden ofte Mombaren gesloten/ende den tyt om 't selve te celebreren gekomen is; soo wozt een peert met wel-riekende bloemen ende kostelijck behangsel opgheriert/vooz des Bzupdegoms deur gebzacht; alwaer den Bzupdegom/ vergeselschapt met sijn meeste vrienden/op gaet sitten/behangen met een Net / gemaeckt van veel welriekende Bloemen/ dat sijn geheele aengesicht bedeckt; boven sijn hooft/werden ghedragen 2 Papieren ghemaecte Kippe-sollen, ofte Son-

Der Mooren Feesten
en Bzuploften.

ddd 3

ne-dec.

ne-deckers/seer fraey geschildert/zijnde veeltijts wel heel/oste half d'zoncken/(dat sy Makt heeten.) Soo vergeselschapt zijnde/ryden gemeenelycken dooz alle de voornaemste straten vande Stadt/ vooz hem hebbende eenige Dangers/ende alderley Spel/van Trommels/Schalnayen/Trompetten/ende diergelycke Instrumenten/werpende langhengs de wegen/ ende in de Rucht veele Dper-ballen/ende andere vermaerkelycke Dper-wercken/die sy seer constich weten te maechen;sulckx daer inne de Nederlanders niet behoeven te wycken;op dese maniere de Stad omgereden hebbende/come ten laetsten dooz de Dzypts deure;alwaer ontrent een half ure te Paerde/miet sijn geselschap vooz ghestaen/ende niet speelen/ Dper-wercken te singten/vreucht gemaeckt hebbende/gaet in hups sitten/ey ten plaetse met Capytelen beleyt;daer de Dzypt/ niet de Ouders/ende Vrienden/ van beyder zijde vergeselschapt/by hem comen/mede bzinghende etnen vofte Adoozische Pape/en de flichter vande Stad/om getuygen te zyn/van het Houwelijck;sonder wiens tegenwoordigheyt/oste de geene/die daer toe in sijnen plaetse volmacht heeft/geen Houwelijck soude kracht hebben;de Vrienden dus by den anderen in hups vergadert wesende / begint de Priester upt een Boeck wat vooz te lesen / ende naer dat den Dzyptbegom geswoorn heeft/soo hy naermact sijn Vrouw verstoeten soude / dat gehouden sal wesen/haer Dzypts gaven weder te geven/so geest haer den Daepden zegen/ende daer mede is het Houwelijck voltrocken;Dooz Banquet gebuycken betel ofte andere snoeppe/daer mede hem pder volghck maect / sonder datter wijn/oste stercken d'zanch gebzoncken wordet / naer gebuycken in plaetse van dien eenige Wolckens / ghemaect van veel derhande stercke zaeden;waer van sy veel tijts dypstg/ende als ofte d'zoncken waren : dese feesten gedueren gemeenelycke dyp/vier/ende sonmige wel acht/oste thien dagen/naer dat van vermogin ofte staet zyn.

Maer wi-
ghe van
Crouwen.

En Dyp-
gissen.

Den Sch-
ken. Staet
hy haer
verbreec-
kelijck.

Het hou-
welijck-
goet der
Dypten.

De Trouwe/en Echten-staet is by haer verbreekelycke/en wordet niet langer gehouden als de Man begeert / want vooz het houwelijcke wordet niet kennijse/en toestemminge van beyder Ouderen/wel dypdelijck besprocken/dat wanneer de Man van sijn Vrouw begeert te scheyden/ofte van haer een afkeer krijgt/dat hy het/mits afftant doede van't gelt/inde voozwaer: de aen haer Ouders betaelt/wpelycke die Vrouw verlatet/en een ander Trouwen mach;dan een Persoon van nuddelen/ mach nevens de eerste getrouwde/nach; andere Vrouwen / ofte so veel sijn staet can onderhouden / Trouwen / en als dan behoef het contract van't houwelijck niet naer te comen/want volstaet met haer eerlincke te onderhouden; de Vrouwen bzingē niet in't Houwelijcke/dan hare Cleederen / en Cleenodien/sulckx van den Man moeten lede/miet sodanig tractement/ en onderhant als hem te rade dunet; sijn genaerhsaem genicht en gehouden als Slavinnen/sonder daer van dyp gelaten te worden / ten ware by den diechter vande Stad clachtig vielen/dat de Man haer qualicken niet slaen/en slooten tracteerden/en ghebrecklijden liet;wanneer vanden Cane vanden bant des houthes souden ontslagen worden/ alhoewel't tot groote oncere en schande van sodanige Vrouwen strekt; Om hoererij mach den Man sijn Vrouw dooden/doch de Vrouw den Man op overspel bevinde/mach daer om niet van hē scheyde/wat sulck sonder blanen dagelijck geschiet; de Vrouw vanden Man Wettelijck scheydende/meerut met haer de Dochters/latende de Soonen by de Vaders.

Van-

Wanneer den anderen beslapen (dat den selven nacht geschiet) ende des
 Zypts maechdom benomen wort/so schreeur se luys keels/dat men se veel
 huplen verre hoozen can't welck een groote eere vooz haer / ende haer Qu-
 ders is/die daer op groote lier roemen; 's morgens comt de Zypt's Mo-
 ders/op het hebde vande nieuwe getrouwen/ en besigtigt de slaep laeckens/
 so die dan bloedig zijn/isser groote blytschap/ende woorden de laeckens ge-
 bracht/op de Ouders vande Zyptdegom / die him seer wel genoecht hou-
 den/dat haer soon een Maecht genomen / en sijn dingen wel gedaen heeft;
 in tegen deel/so den Zyptdegom / de eerste/oste tweede nacht van sijn by-
 slape/met sijn Zypt/ geen bloet aen de slaep laeckens toont/wort dapper
 begecht/en pebet is bedroeft/behalven dat de Vrienden vande Drou / (zyn
 de gemeenelycke de Mope / ofte pement vande Zypt's naeste Maechden)
 een Spinrock aen de Zyptdegom seuden/ daer mede te verstaen gheuende/
 dat se Drouwen werck doen moet / ende tot den plicht des Maets onbr-
 quaem is/dit deurt omdenaelijcke 3 ofte 4 daghen / wanneer alleuwhens
 verslijt/niet tegenstaende/wort het alcht vooz een schaemte / ende schande
 gerekent. Dit is te verstaen van Dochters / die noyt te vooren getrouwt/
 ofte beslapen zyn ; niet de Weduw-Drouwen gaet het/ ghelijck in andere
 landen toe/sonder dat dese Ceremonien/op haer trouw dach/naer gebolgt
 worden.

De Zame
 Supple-
 in tucpen
 ende be-
 toont van
 der Zup-
 de slaeg-
 dom.

De Mooren hare Drouwen en gaen niet uyt/ dan de arme hoeren/en ghe-
 meene lupte/die geen middelen hebben een karte/ Paert/ ofte Palanquin te
 houden ; sy decken haer hoofden aenghesichte met slapers / het hapt op de
 rugge geblochten hangende/de rijken verciereu haer met veel goude Oor-
 hangselen/Arm/en Doet Ringen/hebben oock haer Neusgaten door-voort/
 daer goude ringen in steken/sy baren wel so licht als eenige andere Natie/en
 sitten seiden een dach inden arbeet ; hare kinderen leeren van jongs aen/
 lesen/sehnyden/ende hare gebeden / ende so de Ouders van geene vermogen
 zijn/laten de kinderen (groot geworpen zijnde) de rijken vooz Soldaten/
 en knechten dienen/sy vergeselschappen hare Meesters gewapent / en dat
 te voert/haren arbeet is goet cooy / want alle maenden kan men die son-
 der eten te geven/vooz 3 ofte 4 Kojas onderhouden; Sy sijn oock seer God-
 vruchtig tegens hare Ouders/also sy liever selver van honger souden wil-
 len steruen/ser sy souden toelaten/dat sy gebrack leden.

Dat
 Drouwen
 niet niet
 gesien.

Baem leg-
 telijck.

De groote Heeren maken binnen haer leven schoone Chymen/met al-
 derley Boomen beplant/in't midden hebben een groote plaetse/rontomme
 met hiepe Vensters versien/en seer seerp met kack/en Gommater gladt
 bestreecken/dat sy tot een Graf op met selen/om naer haer doot/miet haer
 naercomelingen/daer hime begraven te worden/in dese graven/wort hier
 te lande de meeste middelen/ende rijckdommen verbaen;alsoo niemant van
 vermogen sterft/sonder in sodanige sepulture begraven te worden.

Godvug-
 righeyt te-
 gens haer
 Ouders.
 Der gro-
 te haer be-
 graaf-
 missen.

In't begraven haerder dooden ghebyrcken sy dese wijse / wanneer de
 Cranchen overleden is/beginnen de Drouwen/kinderen/en Da-buren met
 lupter kelen te schreyen/ende den gestorven te vragen waarom sy gestor-
 ven is/oste binnen sijn leven het se ghebrack gehad met diergelijcke praet-
 jens ; dit duert tot den derden dach / wanneer het kermen begint te min-
 deren/en aen de Vriende wort een Maeltijt gegeven/ter gebachtenisse van
 den gestorven;ondertussche wassche het doode Lichaen/en benapent in een
 d d d 4 schoon

Hare Ce-
 remonien
 in begra-
 ven der
 dooden.

schoon linnen kleet/met alderley riekende krupden bespzept/ende so toegenaepst zijnde/woyt op een Lige ofte Catel gelept / vergeselschapt met 3 ofte 4 Papen/die gestadigh lesen/tot dat het doode lichaem in't huys/tot in 't graf gebjaecht is/hare doot-Baren behangen met Linnen / Fluweel/ ofte ander stoffen/naer dat den gestozven van vermoogen is/woyt van 6,8. ofte 12 Mannen ghebzagen/welcken met de Vrienden/ende die het doode lichaem vergeselschappen/al singende ter plaetse van de begraffenisfe kommen/welcke gesangen/en Lof/ ofte Dancs/egginghe tot Gode betekende de dooden leggen sy in't graf op de rechter zijde / met de voeten in't Zuyde / 't hooft naer 't Noorden/ende het aengesichte naer 't Westen / ende werden dan met planche/ ofte ander hout bedekt/op dat de eerde het lichaem niet geraken soude/middelst tijt de doode in de Aerde gelept/ende het graf gevult woyt/spzeken de ommestanders eenige gebeden by haer selven/en keeren dan al te samen naer des overledens huys/ alwaer de Vrienden by den anderen blyven/by haer hebbende de Papen/die gestadigh lesen/ende voor de Ziele van de afgestozvene bidden;dit lesen duert alsoo 2 ofte 3. daghen/ oock wel merder/naer dat de gestozven van staet/ofte middel is/en mach niemant binnen den tijt van treuren in't huys daer den Persoon gestozven is/opper maken/ofte eten hoochen/maer woyt de spijse van buften haer toeghebjaecht.

Dare ghe-
woft.

Sp gelooven dat niemant buften haer Wet kan salig worden/ende derhalven houden de Christenen/ende alle die gernens/welcke haren geloof niet naer volgen/voor; ketters/ende ongeloofigen/ sulre dat geen spijse van de Christenen geboot/ofte toeghemaeckt/ sullen nuttighen / ofte aenmaecken/ten ware Booter/ kates/Boot/ofte eenige Confituren; ende alsoo in hare Wet van wachomen/ sekerpeijck het gebuyck van de Wijn verboden is/soo vintmer vele/die onse wijnen/ende ghedistilleerde wateren ghenoeghsaem slupps-wijse drincken; van de Roomsche kielighe hebben meerder affiens/dan van de Gerefomezeden/om dat de Papisten Seelden in hare Kercken gebuycken/dierse een afkeer van hebben.

Het xxxiv. Capittel.

Der Mooren gedaente, kleedinghe, Huyfen ende Dienaren.

Dere Mo-
ren geslale
ten se.

DE Mooren, ende machumisten; zijn van gestaltenisse doorgaens hooght van stature/want hier worden weynigh gevonden/die van geboorten kreupel ofte bultachtig zyn;sy hebben swart ende byzn esleur/swart hape/maer niet gekrult/'t Wit/ende geluw hape; houden voor een teken van Meelaets/jept/van welken aert veel onder haer zyn. Den meesten hoop/ behalven de Priesters/ofte Molasscheeren/ende schzappen haren Baert af/ ende houden gantsch met/ van de kinckels / oock alle het hape van hun hooft-scheel/behalve op de krupn/dar sy een loch houden/op dat daer mede Mach met haer soude in den Hemel halen/O bsinde dwalinge.

Dare kleet
wege ende
and t. bla-
mt. al.

De kleedinghe vande Vrouwen ende Mannen zyn schier ghemaeckt op een manier/van Cattoen/ Linnen/Goude/ende Zide Lakenen/ pedernat-syn staet / ende waerdighepde; de Roeken/diese Cabaya noemen/ zijn boven nauw/ende om de lendenen geslooten/welcken tot de knien hangen/dzagen; Broeken;

Broecken/ met veel fronsfen op de hiel en hangende/ en haer Doeten dzagen
 Schoonen naer deses lants wyse/ gemaccht van Leer/ ende alle kostelijcke
 stoffen/diese op de hiel en neder treden/ op dat se die te ghemachelijcher sou-
 den konnen lyft trecken/wanneer inde Hupfen gaen/ende op de vloeren/die
 met witte deekens/ ofte Capjten besprept zyn/ willen sitten; op 't hooft
 dzagen groote Tulbanden/ op de Luchsefche maniere/ ghemaccht van sijn
 wit Cartoen/ook van allerlei colouren/met zijde/ende goude dooz-wyoch-
 te stoffen/die sp. chees heeten/welken sp. nimmermeer/in 't groeten van den
 anderen/ ontscheen; om den hals hebben de ghemeene Man/en/de die van
 staet zyn/ in plaetse van mantel/ ten Geel/ kroot/ Groen/ Wit/ ofte andere
 Colouren kleet/dat sp. Pomerij. heeten/ 't welck haer dient vooz de honde/ofte
 Riege; om den middel hebben een wel ghemacchte Godel ofte Riem/diese
 Commebant heeten/met Gout ende zijde dooz-wyocht/over desen Comme-
 bant ofte Riem/dzagen gemeenelijck noch een kleyn wit gebouwen Godel-
 ken van sijn Rinnen/ende die van vermogen zyn/ een bjeet kost geweer/ op
 haer slincker zijde/tusschen den Commebant instekende/daer van het hecht/
 ende de scheede gemaccht is van Gout/ende sommige met gesteeften ver-
 riert,dese gheweeren noemen sp. G. da ofte Caeratten, de Vrouwen verciere
 haer met veel Juweelen/so van Ophangels/Riem/ende Doet Ringen/van
 gout ofte silber vergult/na dat peders staet vermacht.

De Hupfen van de Dooten/zyn ruppende groot/met veel Camers ende
 salen/haer dachen zyn plat/also dat sp. daer 's avonts op gaen/om lucht te
 rapen/op haer plaet/en/ende Thymen hebben sp. water racken/om de hit-
 ten af te keeren:hare mueren alleelijck met aerde/ ofte klap fonder kalch
 opgemaecht zijnde/vallen licht/ende konnen niet lange duren/dese mueren
 met kalch gemetselt/ende met tras van harden steen/gemengt met kalch/
 Gom ende Supcher/overstrecken met sulch een aerdigheyt/dat se glinsfelen
 als een Spiegel: Sy hebben geen hupf-raet/ende wat tot de kneuken be-
 hoozt/behalven Schootels/Pannen/etc. Dat alleen in haer Dooten hup-
 fen/alwaer men groote menighte van Goude/ende Silvere Waten siet:inde
 Salen van de Mang/ insonderhepdt daer sp. by malhanderen te sinnen sit-
 ten/zijn een groote menighte van Perlaensche Capjten geleydt/op welc-
 hen sp. sitten/als haer Dolch/ende anderen oozlof geven/om haer te begroe-
 ten/desen groet hieten sp. Salam. en geschiet met buyginge van het lichaem/
 ende de rechter hant op 't hooft te legghen/welken sp. van anderen opha-
 len/daer mede te kinnen gevende/dat de ghene/ wien sp. dese eere bewysen/
 mach over haer te gebieden heeft/die van gelijcken staet zyn/groeten mal-
 handeren/niet het lichaem buygende/sommige watten malhanderen by den
 Baert/seggende Grab-anemoas, dat is ich wensche u de gebeden van de ar-
 men/ende dierghelijcke meer toeghelaten zijnde,sitten op een sekere ordere/
 aen beyde de zijden/peder naer zyn waerdigheyt: in haer 't sinen- sp.ken
 gebuycken sp. groote seedigheyt/ghy soudt segghen dat se Meester van de
 manieren waten) sp. roepen/nochte woelen met de handen niet/ hebben sp.
 pet nootfakelijck te seggen/datse van anderen niet willen gehoozt hebben/
 soo doen sp. haer Sluper vooz de mont/op dat sp. geen asen van den anderen
 scheppen souden:hare antwoort verheeren hebbende/op 't gene sp. versee-
 ken/soo gaen sp. wegh/behalven de bekende Vrienden/die so langhe bliuen/
 tot de Heer van 't hups opstaet/ofte wegh gaet om te eten.

De hup-
 fen ende
 hupfaten.

En over-
machtigh
machtigh
en verqui-
stende.

De overmatige verguistinge (soo in Maeltijden/Feesten/Cleederen/als in alle andere vertelgheden) van de Grootten/te vertellen/soude swaer vallen/dewijle sy alleen hier na trachten / dat terwyle het haer gheoorloft is/ haer lust te mogen boeten/sy sullen geen dinck naer laten/dat tot cieraet/in vleeschelijche lusten dienen konnen: in haer Maeltijden sitten op Cappten/welken op de aerde ghespreyt zyn / peder wort van den Hof-meester sijn portie voozghesteft/ 't welck lecher met veel Botter/en wepnigh Speceryen toebereyt is/sy en gebuycken geen Vant-boecken noch raerken de Dyse niet aen met de vingeren/ende aecten 't vooz groote oneck/ de vingheren te licken.

Manen en
onders-
schepe van
haer oom-
maeste
Dienaren.

Sy hebben een grootten hoop van Dienst-knechten/want daer en is niemant/ die maer een wepnigh machtigh is/ ofte hy onderhouder veele/ naer syne conditie ende staet mede byenght: desen weten peder / soo binnen als bintens Hups/ wat haer werck is / ende houden dese maniere soo stricht/datse onghoorlyck achten een hant aen ander werck te stercken/dese Dienaers ghelyck sy in namen/ alsoo zyn sy oock in Knapten onderschepden: Selvidaers dragen allers sozgher vooz de Paerden/de Belluwaen vooz de Carren/ende Ossen/diese trecken, de Frady, vooz de Tenten/ende Cappten/die/ soo wel op den Wegh/ als in de Hupsen ghebuyckelt worden: de vernieuwli vooz de Camelen/ende Manours vooz de Olyphanten: Santeles zyn loopers desen hebben een Blupm op 't Hoofte / en twee Bellen vooz haer Worst hangen/op wiens geluyt sy weten te loopen/ ende repen alle dagen wel 25 ofte 30 100s; de andere Dienaers van de Grootten / hier te verhalen / soude te verdrietigh vallen. Sy winnen wepnigh ter Maent/want het hoogste is dyp/vier/ofte vyf Kopien, dan 't verhaal van sommigen is groot/want hoopen qualijk niet tot haer Meesters ghebuyck / ofte sy begeeren pet's van de Verhoopers te hebben/ 't welke sy Teltury heeten/ende geschiet dit mede weten van de Meesters/die evenwel niet konnen verstaen/ dat sy het daerom te dierder hoopen moeten.

Dese Teltury is een toe-gift/ofte afhooytinghe van het ghekoft/ volgens de eyghenschap van welke Waren/ofte het bespreek met de Verhoopers al vooren gemaeckt.

Hare groo-
te vrycht
an hare
Dionnen
hupsen.

Hare meeste pompeusighepdt bestaet in haer Vrouwen-Hups / want sy trouwen dickwijlen dyp ofte vier Vrouwen/dewelcke peder in 't besonder met hare Slavinne ende Dienst-magden (die in groote getalle zyn/naer de sijckdomende waerdigheyt van de Persoon) woonen; alle Maenden krijgense van hare Mannen/een sekere somme gelts tot onderhout als mede Hupstraet/Cleedinge/Inweelen/etc. naer dat sy vermogen/ ende deselve wel besint hebben.

Die hare
mannen
om seest
crachten
te begaen.

De Man naer dat hem lust/komt dan by dese / dan by een ander / peder tracht hem op 't meeste treffelijck ende minnelijck te onthalen/met welkriehende Olpe te bestrijcken/veelberlep Confituren vooz te stellen/ ende alderhande raressen aen te doen; de Dienstvaegden/ ofte Slavinne soecken op 't hoogste haren Heer te believen/eenighe wapen met een wayer de vlieggen af/andere zijven hem sijn handen ende voeten/sommige singen/dansen ende spelen op Instrumenten/de Vrouw sit nevens de Man met groote zedigheyt/op alle sijn wincken acht slaende / hem niet anders als Heere noemende; ende op dat sy hem tot wellusten verweken souden/ setten hem

(gelijck boven gefeyt is) alderley Leckerijpen/ ofte Fruyten booz/ bysonder eenige Conserven van Anber/ Gout/ Paerlen/ en Amphion ghemaect/ by brenghen oock Wyn booz den dach/ en tracteeren hem so lange dat sy slaep/ ofte met haer te Bedde gaet/ 't gebeurt oock dickwijls/ dat de Man op een vande Slabinnen sijn oog slaende/ de Vrouw veracht hebbende/ by haer gaet slapen/ welck ongeluck/ alhoewel het de Vrouw beynst/ soo langhe als de Man daer by is/ so weet sy datter geleghenheit tijt wel te wyceken.

Neder vande Vrouwen worden eenige besnedenen vande Mannen ghegeven/ tot wachters/ hoe wel dat sy dickmaels de Wolf het Schaep bevelen/ so groot is de oneerbachtheit/ ende ongetrouwicheydt van dese Vrouwen/ waer dooz het geschiet dat de Vrouwen dese gelubben/ ofte nachty als soo seer coesteren/ als haer eygen Mans: dit is de ghebzyckste/ ende gheveenste maniere onder haer/ die eenighsins van vermoghen sijn: het geene wy vande schaynt-loofheyt/ ende dertelheyt van de Vrouwen geseydt hebben/ moet niet verstaen worden/ als of hier geen eerlycke Vrouwen en waren/ doeh dese sijn so weynich/ dat de anderen haer veroupfieren.

Het gemeene Volck in dese Landen/ heeft een ellendighe conditie/ want de Ambachts Luyden (die hier veel sijn) worden seldom tot hoogher staet herheven/ want sy leeren gemeenlycken haer kinderen dat eygen Handwerck/ dat sy selver doen, oock en gaet het hier niet/ gelijck by ons/ dat een werck van een Man wert afgedaen/ maer van veelen/ sy winnen alle dagen seer weynich/ te weten vyf/ ofte ses Tacken, dat is vier/ ofte vyf stuvers naer onse reekeninghe/ waer mede sy haer hongerigen buych vullen/ met een spys die se Kiserlyc noemen / 't welcke is toegemaeckt van gemale Boontjens/ ende een weynich Rijs/ die t'samen gemengt zijnde/ setten met water op 't vyer/ ende latent so lange koochen/ tot dat het koozen alle het water naer hem getrocken heeft/ dese kost met weynigh Booter ober gooten/ ceten sy gemeenlycke 's avonts/ ober dach eeten sy veeltyds doorch Coorn: hare hupfen sijn laech/ ende meest van slich/ ofte zaoden/ met stroo doornengt/ gebouwt/ oberdeckt met een soorte van roode Pannen/ by naer de Nederlandtsche ghelijck: sy hebben weynigh hupstraedt/ alleenlycke eenige Herde/ ende Coopere Vaten/ twee kooopen ofte Cadels, een booz de Man/ ende een booz de Vrouw/ want Man/ en Vrouw op een Bed-stede te slapen/ hier gheen manier en is: de Mannen/ wanneer sy lust tot de Vrouwen hebben/ roepen die by haer: sy hebben gheen groote deersels/ maer heel licht/ ende dun goetjen/ dewelken/ ghelijck sy ghemackelijck sijn inde heete tijdt/ alsoo helpen se de arme Luyden weynigh/ wanneer het caut is: van om de koude te ghemoet te comen/ sloocken sy vyeren booz hare hupfen van koe stont/ dat een groote stanch/ ende vuple roock inde Doopen/ ende Steden maeckt: bestricken mede de wanden van haer hupfen/ met dese koe mist/ 't welcke sy vertrouwen de luyfen/ ende ongedierte te verdrjben: sy en hebben geen wetenschap/ ofte ghebzyck van hier binnen haer hupfen te maecken.

De Coopluyden hebben beter conditie: behalven wanneer sy eenighe schatten gewormen hebben/ want de selven in stilte te besitten gedwongen werde: want andersints sijn aenbrenghers/ onderwoyde/ die niet waerheyt/ ofte lengenen dese arme menschen by de grootte so wetende te bedille/ dat sy als sy ontsiens werde upt gepart/ ofte loopen pynckel van haer leven in 't groot

Ellendige
conditie
des ghe-
meene
volck.

Hare spys

hupfen.

En hupf-
ract.

Der Coop-
luyden Con-
ditie.

van

van wat conditie sy zijn/so wel de genaemde grooten/als mindere Persoonen/en zijn niet langer van hare rijkdommen/staten/ende ampten verseeckert/als hunne meerdere quaetwilligheden toe laet/dewelcke nummermeer opgeponckte gelegentheden ontbeken/om haer luden van alle middelen ende ampten te ontlooten/ende met Vrouwen ende kinderen (so men gemeenlych seght) op den dyck te setten.

Het xxxv. Capittel.

Vande verscheyden aert,ende Naturelle der Mooren,ende Mahumatisten.

De Mooren in dyp geslachten onderscheyden.

De naturellen/ende conditien van de Mooren/ zijn niet alleens/want alhoe welse al t'samen Machumatisten zijn van gheloof/ende Godsdiens/soo worden se nochtans in dyp Capitale Secten/ ofte Natien onderscheyden: als namentlyck Pattannen, Mogolen ende Hindustanders. Dan zynder noch diversche kleynere Catten, waer van de voornaemste met de namen van Sayedr, Seegh, ende Leer, betekent worden: peber van haer hebbende diverse conditien/ naturellen/ superstitionen ende ceremonien/ 't welck bysonder principaellych te verhalen/ te langh ende verdyetigh valt: In 't generael sijn de Mooren een hoobaerdige/vermeetele/ende superbe Natie/ waer onder de Pattannen boven anderen in kleedinge/ ende omneganck upmunten/ alsoo sy haer laten voorzaen/ dat niemant in onbertsaeghepdt/ kloekhepdt ende manhaftighepdt ten Oorloghe haer te boven gaet / ghelyck oock van d' andere Natien verhalben gebyest ende grootelicx ontsien sijn: Dese Pattannen, sullen haer om geringhe oofsaecke in 't ghebecht ende verjukul stellen / ende haer niet lichtelych overwonnen gheben / waer door van geen gheslachte bemint worden/ ghelyck mede behoorden/ niemant in achtighe nemen/meenende een pghelych haer te ontsien/en dat niemant/als haer/eenige eere/ofte waerdigheyt toe komt.

Mogolen minne jick van staetorel.

De Mogolen worden ge-esteemert door de beste/ beleefste/ende gheschickste in allen haren omneganck en conversatie/want sijn seer liefstallig/mee-doogen/ende goetardigh/waeromme door 't gheheele lant in den meesten aensien ende respect gehouden werden.

Hindustans bres straf en gierig.

De Hindustanders (dat sijn de ingheboornen van Guferatte, alhoe wel van Religie Machumatisten) sijn straffer ende gieriger dan de Mogolen, ende mede so veel niet geacht/ oock is by haer doorgaens sodanigē vernuft niet als wel by de Pattannen, en Mogolen: dese worden lichtelyck van de 2 andere Natien onderscheyden/door dien gemeenlyck swarter van lichaem sijn.

Blotus sterck ende stoutmoedig.

Onder machumaristen sijn naest de Pattannen, de blotus van groote sterckte/ende kloekmoedigheyt/dese bewoonen de Provincie van Hja-kan, dicht by Persen; generen haer niet veel Cameelen/ende last dragende Dee/ van 't eene lant na 't ander te reysen; dese hare getrouwigheyt is so groot / dat sy veel liever haer leven sullen verliesen/dan toe laten dat in 't reysen met de Cassillas, vande Dieben ende Struyck-roovers hare Beesten ofte Coopmanschappen daer op gheladen/sullen beschadigt worden.

Hindous een Depdens gheslachte.

De Hindous, de welcke het Moor der quartier van Asmeer, ende de plaetsen die na Multan strecken/bewoonen / sijn Heydenen / maer hebben andere insettinghen als de Benjanen, ende andere Secten / want sy bidden naeckt/ ends nuttighen (behalven van een Os/ofte Roe-Beest) vleesch ende visch/

eten

ezeten in een vout perck/ alwaer sy niemant laten in comen; hare Vrouwen <sup>Seer fip-
preftaenijp</sup> verciieren sy met Gout/hare Armen met yvooye Aanringen/t welch sy in-
sonderlych eerlych achten; dese Natien sijn in't geheele lant van Gufaratta
seer verspreyt/ende worden tot beset ringe van Steden/en Foztressen meest
gebruycht/als wesen de een stoutmoedigh/ende onvertsaecht volch/en seer
goede Soldaet/sulc dat de Raspouten, ende Pattannen (daer wy hier boozen
van gesproocken hebben/niet behooven te wijcken.

De Raspouten die langen tyt te boozen Indien bewoont hebben/sijn Hey-
denen (van wiens geloof/en Godts-dienst/ hier boozen in't beschryven van
de Benjaensche Decte van samaraet geschreven is) seer vermaect dooz haer
struyck raoven/vermits de repende lieden sonder onderschept af setten/
ende so tegen weer bieden/wreedelijken ombruyghen: Hare Wapenen sijn
Piecken/Swaerden/ende Schilden/ghemaeckt op de manier van een by-
korf/also dat hare Cameelen daer mede upt dyncken/en haer Paerden daer
upt voeren/sy hebben stercke/en radde Paerden / derwelken sy onbeslagen
van songs op bereyden; het is een strijt-baer volch / ende beguaem tot den
Oorloch/ daer de anderen Heydensche Natien sijn cleyn hartig / en seer be-
vreesd/voerende haer Wapen inde tonghe / niet houdende van klyven/als
van vechten; sulc dat den vooleden Coning Jaangier een schimp-woorde
placht te gebruycken: Dat een Portugees beter was als dry Mooren, en een Hol-
lander, ofte Engels-man beter dan twee Portugeesen.

Het xxxvj. Capittel.

Vande Heydenen, ende haren Godts-dienst.

De Heydenen die het Coninkryck van Goleonda bewoonen / en dooz <sup>Indien
seer naboot-
sich in ha-
re religie.</sup>
geheel Indien verspreyt sijn/worden ghenaeamt Jentiven, seer eubou-
dig in hare Religie/welcke haer Priesters arames sijn leeren/die geen an-
dere reden van hare Godts-dienst comen geven/dan dat sy die van haer On-
ders ontfangen hebben/ wiens Werten en gheboden also blindelycke naer
volgen: sy gelooven datter van outs maer een Godt geweest is / derwelcke
daer naer/vande Menschen/ eenige halve Goden/die dooz haer leven/ ofte
wonderteeckenen vermaect waren/ in sijn geselschap genomen heeft: Dese
vrouwen sy Tempels/so 't pedet gelieft/leeren die op hare wyse/sy gelooven
de onsterfelychheyt der zielen/ en de verhuysinge in andere lichamen/ waer
over seer supersticieus sijn/van Beesten te slachten/schouwen ooc het roo-
ven/en moozden/maer tot liegen/en bedriegen sijn: gelich andere Indische
Natiens seer genegen/sy mogen wel veel Vrouw-<sup>Gelooft
de onsterf-
elychheyt
der zielen.</sup>en trouwen/maer ten is on-
der haer niet seer ghebruyckelycke / ten waer de eerste Vrouw onvrucht-
baer sy/het overspel straffen sy inde Vrouwen/maer hoererpe is by haer ge-
noechsaem gemeen/ want sy stellen hier toe een secker geslachte/die Baga-
waro ghenaeamt worden/ die hare lichaem een pedet sonder schacnite / ofte
vreesse gemeen maken.

Het xxxvij. Capittel.

Van verscheyde gelegentheden in 't lant van Gufaratta ende Indostan.

In de landen van Gufaratta ende Indostan sijn gren Verbergghen/inde wel-
ken men den repende Man geeft dat hy van nooden heeft; alleenlych
inde

In Susa inde Stedeniende sommige Doopen eenige onbewoonde Hupfen/die sy Saray noemen/dese Sarays, worden van eenige machtige luppen / uyt een goeden puer/ende om een gedachtenisse naer te laten/gebouwt/voor de byemdelingen ende Reysers/die daer inne logeeren/maer het is van nooden dat men Seden/Loeken/ende andere dingen/hier toe dienstig/met hem voert/de welken sy daer ghebruycken/gelyck oock Tenten/die men op den Weg op slaet/daer sulcke Hupfen niet gebonden worden.

Het Volck wert op Paerden/Muplen/ende Camelen gevoert/so wel de Mannen als de Vrouwen/oste altemet op Karren/daer der maer twee of dyp op sitten/die van Ossen voort ghetrocken worden/op de manier als de Paerden/ende wennen haer van jongs aen soo seer tot desen arbeyt/dat sy der wel 10 ofte 12 Mylen op een dagh niebe loopen / dese Karren sijn boven niet Laecken/oste Fluweel bekleet/ten ware wanneer sy Vrouwen voeren/dan worden se rondomme beslooten / op dat men die daer binne sijn / niet sien soudn.

De Ruycken ende grooten gebruycken Olpphanten/oste Pallantquins/die op de maniere van Rosbaren byde onse / van Arbeyders op de jehouderen gebzagen worden,Dese Olpphanten worden niet schoone kleeden verciert/ende niet groote sorge opgegeuecht/sulck dat haer eten daegs 2. of 3. gulden te staen komt: sy hebben groot vermaech in't Dieghen ende Ja-gen/hare sacht-honden/behalven dat se kleynder sijn/sijn de onsen niet on-gelyck: Sy maken oock Luypaerden ende Eygheren tam / om mede te ja-gen/de welken niet een sprough het Wilt verrasschen: De Vogels die hier in de heieren en Moerassige plaetsen onthouden/vangen sy niet een wonder subtylheyte/want nemen een Vogel van die soort/die sy voorszghenomen hebben te vangen/ende ontwyden hem/ende vullen die dan weder op/alsoo dat het een Vogel schijnt / gaen dan in 't water bedecht / tot dat sy komen onder de hoop van de Vogels / die sy van onder 't water by de beenen trecken ende alsoo vangen.

Daer sijn oock goede Boogh-schieters/sy maken hare Boogen seer aerdygh van Buffels-hoorn/ende de pylen van licht riet/met welken sy oock Vogels inde lucht/ende 't Wilt inde loop konnen schieten: te huyse hebben groot vermaech in't Schaech-spel: hebben oock het Troef-spel maer heel verscheypden van het onse:sy vessen haer oock in't wozstelen:ende houden veel van Beswerders/en die haer op d'Astronomia/ende den loop des hemels verstaen: want den Coninck/ende generaelijck alle het gemeen volck sulck een vertrouwen op dese Sterre-hyckers stellen / dat se niet sullen by der hant nemen/vooy ende al eer haer dat geluckigh/oste ongheluckigh te worden / vooyseyd is: sy sijn oock lief-hebbers van de Muschen/hebbende veel diversche Instrumenten/op de welcke sy/oste dooy Snaren/oste dooy Blasen speelen/maer de rechte Hermonia is by haer niet.

De Mooren ende Persianen hebben eenige werken van Aristotels, inde Arabische tale overgeset die sy Aphis noemen/weten oock eenige konsten van Avicenna die te Marcanda in het gebiedt van Tameilaen ghebooren is: Daer dichten ende schryften maken sy niet groote aerdigheyt ende Eloquentie/sulck dat geene Natien daer inne behoeven te wijcken: houden oock Chronijcke/ende beschrijvinge van hare Dooden.

De gemeene tale van de Inwoonders/hoe wel geheel different/ende seer

Worch de grootte gebruycken Olpphanten en Pallantquins

Sijn grote liefhebbers van de Nacht.

Daer daer grinclyke oeffening.

Hebben kennisse van de schryften Aristotels ende Avicenna.

verschapden/is wel te pronunceren/ende wort op de eppen maniere geschre-
ven/als by de onse/te weten vande sincker hant/tot de rechter/die wat ge-
leerder zijn/gebypenken de Persiaensche ofte Arabische spzaeck / maer dese
zijn gheheel dun onder haer ghesaept/door het ghebeek van Doerken / de-
welcke sy weynigh hebben/want worden alle niet de hant geschreven/ also
vande losstijcke Dyck-konste geen wetenschap en hebben/ nochtans veel
sulcken verstant hebben/dat soo sy haer in gheleert heeft naersteijck oeffen-
den/souden in alle wetenschappen veel uprechten.

De gemeene siecken by haer / zijn den Syck-loop ende heete koozssen/
waer door sy het vasten den besten raedt houden / oock de Doeken / welcke
daer veel in swaangh gaen/doch wert lichtelijck wegens het hette Climaet/
gelesen: Daer zijn hoop-werck van Heyden/che Doctoren/seer expert inde
Medicinen/dan geene die haer inde konst vande Chirurgie verstaen: Sy
hebben menichte van Scheeders/seer gediensig om het lijf te reynighen/
dese roeren/ende verwerpen dagelijck de leden/ welcke sy kamas heeten/is
seer goet om het bloet te roeren/ende de lichamen die door arbeet/oste exet-
ritie ontfelt zijn/tot ruste te brengen.

Daer siecken
ten.

En de
derghemete
Rees.

Het xxxviij. Capittel.

Van de Getyden des Jaers in Gufaratten.

In't Jaer van Gufaratten, ende de plaetsen aen de Indische Zee gelegen/
beginnt den Winter in 't eerste van Junius / ende duert tot September/
nochtans en regent het soo ghebuerigh niet/ als wel in Goa; maer altemet/s/
voornamelijck niet den aendangh van de nieuwe ende volle Maen/de win-
den waepen 6 Maenden Moorden/ende 6 Maenden Rupden/ mer weynigh
veranderinge: Inde maenden van April/May / en het begint sel van Junio
is het geweldigh heet/welcke hette de lichamen seer schadelijck zijn/en veel
heete koozssen/oste gskadighe hette/die de menschen van binnen upteeren/
betroozsaken: maer wanneer het begint te regenen/so waert (door de gena-
de Gods) de wint sterck door/ alsoo dat sy dese onuerdjaegelyche hette ma-
tigt; dan dit ongebal byngt se te wege / dat in den dzygen tyt het stof van
de aerde opreect/ende gheijck een Wolck voozt dzyft/dat op de menschen
vallende/groote schade ende beltsen in't reysen doet.

Van hare
tyden sag-
somen.

De Heydenen rekenen mede 12 maenden in 't jaer / beginnende van den
18. Meert/maer die vande Moorden begint van den eerste tot den thenden
Januarius/maer den beginne van de nieuwe Maen/waer door dat sy ber-
thien Maenden in't Jaer hebben / deelen dagh ende nacht in acht deelen/
ende tsestigh uren vooz een etmaal/haer upwerck is een Copjen van Coe-
per/daer onder een gaetjen is / setten 't selve in 't water tot dat het vol is/
ende dan sloppen op een looper becken/soo veel slagen als het laet is/mits-
gaders de hoevelste gedeelte van den dag/oste nacht.

Jaer ende
waent re-
keninge
der Heyde-
nen ende
Moorden

Inde Maenden van September ende October/wanneer de Winter ver-
loopen is/beginnen de Schepen weder toe te maken/ om jaer alle quartie-
ren te vertrecken/want die vooz dat de nieuwe mane in September gepas-
seert is / hem in zee begeeft/oste upt de zee / de Eusten van Indien aendoet/
waermits de groote Tempesten/ende schrikelijcke stormwinden / die alte-
met/s op den uytgang van de Winter vallen/ loopen yghel van Schip en
goet te verliezen / ghelijck de Nederlandtsche Schepen / Middelburgh ende
de Voy-

Wanneer
jaer sche-
pen toe-
maken.

Wanneer
dieven ont-
derwoopen
zijn.

de Duyve. Anno 1618 weder baren is: Inde Maenden van Februarij/ April ende May/wanneer de Rivieren droog worden/domineeren ende regeeren de dieven meest/ menighmael de reysende Coopluden/ ja gheheele Dorpen/ende Vlecken beroovende/ over dagh haer inde Bosschagien houdende/dwingende de naest-ghelc gene plaetsen haer nootduft toe te brengen: inde regen tijt geneeren haer met Zepen/ende Ploegen/soo dat van de wegen wat bepliger zijn/doch evenwel niet sonder gebaet/indien men niet een goet getal Soldaten niet gewapent is.

Naer
Marckt
Sagen.

Inde Steden wort tweemaal des daegs Marcht gehouden/ den eersten een wepnigh naer Sonnen opganch/d' andere een wepnigh voer baren onderganch, alwaer alle eetbare waren by 't ghewichte / ende de Lijnwater by de Hierlantsche ellen/ verkocht worden.

Het xxxix. Capittel.

Vande Gewichte, Maten, ende Munten in *Gufaratta*.

Naer ghe-
wichte.

Het gewichte van Gufaratta is eenderlep/ende wort ghenamt Mao, dat is een hant/met welck gewichte men weegt Booter/Vlees/ Supcker/ Indigo/Salpeter/Hout/Sout/etc. ende allerhande weeghbare Waren/peder Mao weeght 40. Ceer, dat maecht 30½ Hollants/een Ceer weeght 18 Pepsen (dat koopert gelt is/ gelijk by ons Voertjens) ende maecht 2 pont trops gewicht.

Ellen.

In 't weeten gebzupcken sy tweederlep ellen/waer van 19. vande grootsten/maecken onghewaer 23½ ellen Hollandts; de klepne ellen zijn maer een dupin breeet vande onsen versichelende.

Munte.

De Munte van 't landt is tweederlep/als Mamodij's ende Ropien; de Mamodij's worden in Suratta geslagen van quaet silver/doende na onse rekeninge ontrent 10½ stupbers, dese zijn alleen gangbaer in Broichia, Cambaya, Brodera; ende gemelte Gufaratta; voorts in Amadabar, ende geheel Gufaratta, gaen de Ropias Chagamy, zijnde van goede alope/ende doen 24 stupbers Hollants; Voer payement gebzupcken Pepsen. waer van 25 ofte 26 een Mamodye, ende 53 ofte 54 een Ropia (dat is 24 stupbers Hollandts) maecken; de Pepsen zijn koopert gelt/gelijk by ons de Voertjens ende Dupten/ doch swaerder van ghewicht/doende naer de ghemene reekinghe / ongeveer 10½ Penninghen; noch gaen hier Amandelen, waer van de 36 een koopere Pepsa maken; van ghelijcken een slach van Voozentjens/Kaurijs ghenamt/die men aen frantvint/doende de 80 stucks/een ghelijcke Pepsa: de Spaensche Realen / ende Rijerdaelders gelden ordinaerlijck in suratta bys / en de Leeuwenbaelders 4 Mamodij's/dat zijn 53½ ende 42½ stupbers Hollandts: Nu isser noch een Munte / dat uyt Persien veel ghebzacht wert/ ghenamt Larrhins/zijnde lanchwerpig/seer goet sijn silver/sonder eenig alope/ dese doen 16 stupbers Hollants/ ofte naer dat de Wissel gaet/gelijk 't oock is met alle ander gelden: Alle het Gout ende Silver genunt/ ofte onghemunt/dat van andere Lantschappen wort gebzacht/wort gesmolten/ende tot gelt gheslagen/ op het welcken eenige Persiaensche letteren staen/inhoudende de Naem/ende waerdighepdt van den Coninck/want ghebzupcken in dese landen supber Gout/ende sijn Silver: Hebben noch een goude munte Mooren, ofte Xerapbins genaemt/doende peder 12½ Ropias/doch zijn wepnigh in 't gebzupck/ worden

worden bande grooten meest by haer schatten bewaert/ende op geslooten:
daer sijn andere goude munten/ghenaemt Venetiaenders, ofte Ducaten/co-
mende van Venetien, ofte Turckijen, doende gemeenlycke 8½ tot 9. Mamoe-
dij's Surats gelt; want 't is te weten/dat het gelt niet altyt eenen gesetten
prijs hout/maer dickwils op/ende af slaet/na dat de wissel gaet/daer mede
veel Benjaminen haren handel byjben/ende oock meenichte met weten te win-
nen/met de wisseling van dien; coopende het Silber/ende Goudt met den
aencomste bande Nederlantsehe en Engelsche Scheepen upt Europa, en de
Mooysehe vaertuygen/upt Aden, ende Persien, wanneer die op haer laechste
prijsen sijn/en daer naer verhoogense den wissel/alsmen 't gelt naer andere
plaetsen binnen slants ghelegghen/ op voert wil: Daer is een groote vals-
heyt inde munte ghelegghen / waerom op veel hoecken bande voornaemste
Straten en Marckten sitten Benjaminische Wisselaers/ die men heet Paraffes,
dese besien het gelt on cleyn pzoijt / ende sijn daer so courect op/dat sy 't al
tellende weten te onderschepden/dat valsch is/waeromme niemant derst
gelt ontfangen/sonder dese Paraffes te vertoonen/die haer verobligeren/soo
daer petste cozt/ofte valsch onder gebonden wort/naer dat sy dat ghetelt
hebben/het selve goede te doen/ende betalen/doch selden gebeurt het datter
gebreck/ofte falicant aen gebonden is.

By reechenen met Lacquen, welc doen hondert dupsent; een Crou, ofte Cor-
roa doet 100 Lacquen, ende een Afeh, doet 10 Carroa: Int Silber geldt doet een
Theyl (bande welcken 20 een pont troys gewichte upt bzingen) 11, 12, ende
13. Ropias Courant/ende 11½ Massa maecten een Theyl: thien Theyl Silbers/
maecten een Theyl Gouts/gelyck by ons waer ghenomen is: het Cooper
geldt/dat reechenen sy by Lancquen, van't welke 12 ofte 13. een mamoe-
dy, ende 26 ofte 27. een Ropia doen: het Cooper/ ende Metael dat hier in ghe-
bracht wordt / mach op den hals niet wederom upt gheboert werden:
maer den tijdt bereyft / dat wy van de bysondere Waeren / van dit landt
sprecken.

Het xl. Capittel.

Beschrijvinge vande voornaemste Waren van Gufaratta.

De besonderste waren van dit lant/sijn booz eerst Catoenen/en Ijwa-
ten / die daer van gemaect werden/ zijnde verscheyden / en in groo-
te overvloet; bande welke de sommige soo sijn sijn / datse alle Europische
Ijswaten overtreffen / ofte ten minsten gelyck schijnen / peder heeft sijn be-
sondere naem/ofte van wegen hare coleuren/ ofte van haer sijnte de princi-
paelste namen sijn desen Gamiguins, Bistas, Chelas, Aslamanis, Madafone, Beronis,
Jricandias, Chirtes, Langans, Toffochillen, Ootia; dat sijn gelyck Canefassen om
Zeplen/ende anderen/om saken van te maken/ende noch andere soozten/te
lange om peder besonder te verhalen: Van zijde stoffen/ Coutoms met dibe-
sche coleuren van strepen/ Allegias, half zijde/ende gaaren/met dibe-
sche coleuren van streep/ Atlas, Tasta, Petola, Tulbanden, Commerbanden, Orns, van
Gout/ende Zijde/ die de Vrouwen draghen in plaets van supers / om het
aengesichte te bedecken: ende eenige Goude Laeckenen; sy maken oock veel
Capjten/die men noemt Alraciffas, maer sijn so goet niet/ als die van Persien
comen: een andere soozte van stichte Capjten/ die men noemt Chitenga, sijn
by

Geodoo.
neerde
Wisselaers
die het
gelt anders
schepden.

Daer Ma-
neere van
Reechenz.

Namen
vande Gu-
farattische
Ijswaten.
En andere
Waren.

by naect als de ghestrepte Laecken die uyt Schotland komen/dienende om over kisten ende koffers te legghen; Oock Deerken tot Beddens/die men noemt Goedrijcs, ofte Nalys seer net ende fraep ghesicht/met zynde/ ende oock van Catoen/van alle Derwen/ende stichels; Paviljoenen van veeldeyley colouren; Perlintos (t welc de Mooyen Neuhauer heeten) dat zijn bintfels/ ofte banden daer men de Bedsteden mede bint/ende toerijgt/om t bedt op te legghen; Alderhande Indiaensche Bedsteden ofte Caden, Stroelen/ ende andere dieggelijche sneusterijen/ seer fraep ghewoicht/ ende overdeekt/ ofte bekleet met Lach van alle colouren, oock lustighe Licktack-Boxden/ ende schijven van yvooren/ende schilben van Schilt-padden gewoicht/ende Ingelept/seer Meesterlijch ende konstig; veel fraepe Signetten/ Ringen/ ende andere curieu/heyt/van yvoor ende Zee-paerts tanden/ oock van Alambac/ ofte Bernsteen; heeft oock Achaet-steen/ en een soorte van Berg-Chrystal/waer van spin Cambaya veel Dzinck-koppyn/Spinwoeren/knopen/Paternosters/kietens/ ende ander duffent fraepe dingen van maken.

Indigo
hoe die
waft.

De platten Indigo/in Nederlandt wel bekend/waft twee mylen buyt en Amadabat (de hooft-stadt van Golaratta) in een Doop Churches waer van sy de naem boert; het krupt waer van de Indigo gemacht wozt/is niet veel verscheelende van de geefe Peen/van weynig koster/en bitter hebben de kleyne houte tachtjens/gelike de byamen wassende/by goede jaren wel een mans lengte hoogh/haer bloeysem is gelijck die van Distelen/ ende t saet gelijck Guier hop/ ofte Fraxum Cracum, wozt gesaeyt inde Maent Juny/ en wederom gesneden inde maent November ende December.

Den Indigo Churches eens gesaeyt zynde/duert by jaren; de eerste wozt ontrent een voer vande Aerde afgesneden/ ende de bladeren vande tacken afgescheyden/die een dag inde Son te droogen leggen/ gedroogt wesende/ wozen 4 ofte 5 dagen geleght in ronde steene Tancken, ofte kuypen/ (daer toe gemacht) met schoon water/ontrent een mans lengte diep bedeckt/toerende dat sonrijcs om/op dat het water de kracht en coler van het krupt na hem trecken soude/satende dan het water/daer de kracht van den Amil in is/in een ander Tancke, of kuyp/welcke daer dicht by staet) loopen/en eel geheele nacht in staen sincken/blyvende de dichte/ ofte substantie vanden Indigo op de gront legghende; daer uyt gehaelt/ dooz pte doeck geelenst/ en dunachtig op schoone plaetsen inde Son te droogge gelept wozt, dit is dan suver Indigo/wanneerse dooz de Boeren/om t gewicht te vermeerderē niet een spetie van aerde (van verwe de genemende Indigo seer gelijck) ofte om in het water te lichter te dzyve/met olpe niet verballt/ ofte vermengt wozt; het tweede jaer waft de Indigo wederom aen de afgesneden strupcke/ die op t velt blyve staen/die so goet/ ofte beter valt/dan den Gijney (dat is wilden Indigo)mer so jaet van den Indigo begeeren/om wederom te zopen/moeten de tweede reyse de strupcken eerst op het velt laten verdroogen/en dan af snijden/om het jaet te vergaderen; Den Indigo van het laetste gewas/wozt van de Inwoonderen veel gebruycht tot verwen van is/waten/ also van geē uylantsche Coopluyde gekost of begeert wozt, de vooernaemste hen-tekenen syn/haer droogte/lichtigheyt/en dat sy op het water dzyft/ dat sy een hooge wolle coler heeft/en by so verre op brandende koolen gelept wozt/een violetten rooch geeft/en weynig affsche maecht, het lant daer den Amil gesaeyt wozt/moet na het derde gewas/een jaer stil leggen/of met

Indigo
hoe die
waft.

pet's anders beplant worden/eerse wederom Indigo daer op mogen zayē.

Salpeter komt hier van Afiar; een Provintie ontreent 60 mylen van agra Van den Salpeter.
gelegen/en woort gemaectt vande velden die langen tijt ongeboort gelegen hebben/uyt swarte/vael/en witachtige aerde; maer die van swarte aerde gemaectt is/woort vooz de beste/en substantienste ghevoort/deelst; de Salpeter woort gemaectt op dese maniere/sp grave een put tamelijck groot/gelijck ee fout put/en vullen die met Salpeterachtige materie/met veel waters dooz ren goote daer in brenghende/en maken dat dooz veel arbejts met haer voeten weeck/tot dat het is gelijck bzy; wanneer dat het water alle de Salpeterachtige materie uyt de klay/ofte aerde tot hem getrocken heeft/so neme sp het weke/en doert dat in een aerde pot/ die nauwer ende kleynder is/ als de eerste/op dat wederom soude dick worden/ daer na koochen sp het in een pferre van schuyvende de vuyligheyt van het supber af/en so gietent in aerde vaten/en alffer noch pet's van de vuyligheyt overghebleven is dat hem op de gront van de potten geset heeft/ende dick begint te worden/so halen sp 't allensien's upt/en leggent inde Son/ om haer ende dzoog te worden.

Borax, het welcke de silver-smits besigen/om 't gout ende silver te supbe- Van den Borax.
ren/balt in't gebergte van Purbet een schoone Provintie/staende onder Kazia Biberon/ sich streckende tot aen de grensen van Cartarie; datt valt oock Muscus/Spica/Pardi/Quic silver/ krooper/en een specie van berwt/ daer mede schoone Cartanfe colore konnen maken/het welcke sp Mizel heeten: den Borax woort ghebonden in een water/ghenaemt Jankenckhaer, loopende dooz het gebergte van Purbet, komende in een engh water/dat dooz 't midden van 't lant heenen loopt/dat sp Maleroor benamen; op de gront van dit water/wast den Borax, eben gelijck den Sozack/ soo dat de Gufaratten haer den naem van het water Jankenckhaer geven; den Borax alsoo upt ghehaelt zijnde/woort in blafen van schaep's-vellen gemaectt/bewaert/ende niet olie gevult/op dat te beter soude durren.

Den Hingh, die de Doctoren en Apotecarisen in Europa/ Asia Feedita noe- Van den Hingh/ ofte Asia Feedita.
men/balt in Persien/ende in een Provintie in Indien/ Utrad. ende dese is de supberste/ende woort dooz een tresselycke Coopmanschap dooz geheel Indokan geboert; de plant die desen Hingh ofte Asia Feedita woort brengh/is twee-derley/d'eene is een hoog geboomte/ofte een struyck met kleyne blaetjens/ de Wijnruyt niet ongelijck; de andere gelijck Stadijs/brengh groot en kleyn steelen woort/haer loof niet veel verscheelende vande Opgheboom; dese plant wast gaern in bergachtige ende steyle plaetsen; sp woort gepluckt inde berst/want in 't uytgaen vande Sommer begint de Som daer upt te loopen; de Benjanen van Gufaratten gebuyche die Somme in alle haer spijse/meenende geen kost ofte sause volmaecht te zyn/sonder de selvige; smecten oock alle haer dzyckvaten daer mede/ende zynder soo toeghevent/dat den stercken reuch/daer de andere Natien een walgh van hebben/soet ende aengenaem achten.

Amphion ofte Assien, in't Latijn Opium, komt upt Aden ende Cayro in Egipten/maer het meeste deel dat hier te lande gebuycht woort/van Gualcor, een Provintie van Indokan; woort ghemaecht van opghesmede bollen/ende is de Gomme daer upt; daer de natien van Asien een groote treck toe hebben/de minder-jarige en gemeene luden/gebuycken in plaets van desen amphion de bollen opgesooden/ende om dat dese bollen by haer Puft ghenaemt woort Van den Amphion of Opium.

den so noemen sy de geenen/ die dese gecoocht eten Pustij; ghelijck de rijcken/ die de Ambion eten Astomy: De Perlianen schryven haer selven het eerste ghe-
bypuck daer van toe/ende dat vande doornaemsten van't Lant/de welcken
dooz groote sojgē niet comende slapen/ daer toe het seer dienftig is; 't welc
't gemeene Volck/ende vervolgens de naest ghelegghen Landen/ allenskens
hebben naer gevolcht/also dat daer weynich syn/ die het niet en gebuy-
ken; sy eten dagelijcx een Erte groot/ niet so seer om den slaep daer dooz te
voeden/als om het genioet te strecken/ nuttigent insonderheyt ten Oorlo-
ge/ ofte op verre reysen; Als de Caffers met Zieven / ende doodtschappen
van d'eene plaets op de andere over Lant te bestellen gaen/ meenen dat sy
daer dooz gehardt worden/ ende niet ghevoelen eenige arbeyt/ ofte onghes-
mack; maer ghebypuckent aldermeest om de onkupsheyt te voeden/ want
't maect een Persoon sijn zaet lancx op hout/en verlangsaem comt 't welc-
ke de Indische Vrouwen gaerne hebben/om niet den Man ghelijck haer
natuer te volbzengen; doch sietmen dat de geenen/ die het op 'm dagelijcx
gebypucken/ dom/ende slaperig worden/ende wanchelbaer in woorden/en
werken/ so dat met haer qualijcke te handelen is; 't exempel hebben wy
gesien aen den Gurratsen Gouverneur mirmosa, en andere groote Weeren/
die gedurende onse residentie in Saratte ghekent heb/die daer aen so gewent
waren/dat wanneer sy daer van op hielden/ souden ghestorven hebben/het
is een doodelijck vergift/ten sy dat men het matelijcke / ende doozsichtigh
gebypucken/daromme die het nuttighen/ beginnent allenskens te eten/tot
dat sy het in gewoonte hebben /ende soo het geschiet/dat hen vier/ ofte vijf
dagen daer van onthouden/ vallen in een doodelijcke sieckte/ van gelijcke/
die het noyt gegeten hebben/sullen daer van sterben by aldien sy 10 ofte 12
grepen daer van eten.

Wat het
Lack ende
manier
van berey-
den.

Het Lack is sekere Gomme/comende upt diverse soorte van Boomen/
den Doorn/en Bypumen Boom niet ongelijck/ valt ontrent Amadabar, doch
meest in't Doorn Sindkera, 16 C. ten Oosten van Brodera in Brampor, en op
veel plaetsen in Gularatta, wanneer het Lack rau is/ gelijck het vande Boo-
men comt/so is het doncker/ bypum/ en rosachtich; sy stooten het Lack tot
poeder/ende smelcent/ als dan vermengen daer onder alderley Derwen soo
sy willen/als Root/Groen/Geel/ Swart/etc. ende maecten daer upt stoc-
kens/gelijck men in Europa vercoopen/om Zieven toe te zegelen: sy beklec-
den daer mede veel dingen/als Tafels/Boffetten/Dooskens/Stoelē/Bed-
steden/ende alle andere gedraepde Hout-werken/ waer dooz het wonder
gemeen is/ende seer gesleten dooz geheel Gularatta, desgelijcx gebypucken sy
het Lack/ om te vullen alle Silber/ ende Goudt-werkte weten hechten
vande Messen/ende andere dingen/makense van buyten tracp van Goudt/
ofte Silber/en van binnen vol Lack/ sonder dat het yemant soude connen
mercken/ten ware sy daer van verwitticht is.

Het ghe-
bypuck.

Consign-
Cemb. v/
Mirabala-
lanen ende
andere,

Doozts wast hier veel Comijn/van tweederley soorte/als witte/en swar-
te/menichte van groene Gember/die veel Consyten/die naer Persien, en an-
dere quartieren verboert wert; oock diverse soorten van Mirabalanen/
seer geacht/ende gebypuckt vande Mederijnen; van hier comt oock groote
menichte van Supkeren/ook velderhande Mederijnen/waer van apart
de eppen namen/en pzijsen sullen verhalen; gelijc oock verschepte Gesien-
ten/als Diamanten/Perlen/Rubijnen/Spinellen; Granaden/Esmeraul-
den

ten etc. mede Albast/Kloodt/Marmel/ Jaspis/ende andere/die de inwoonders seer schoon weten op te maken: Dus verre belangende de Coopmanschappen/ende voornaemste waren in Gularatta vallende.

Het xij. Capittel.

Vruchtbaerheydt van Gularatta.

Het Lant is seer abundant van alle Lys-tochten / als Coozen / Rijjs / Erweten / Boonen / Geerst/en alderley Granen, desgelijck van Booter/Olie/ Melen; van Bisselen/ Seyten/ koeppen: maken oock sommighe klepne witte kassuens/ maer sijn seer sout / ende drooch: Het Coozen wast op de eyghen manier als in Hollandt, behalven dat het hier witter/en grooter is: van't welcke de inwoonders schoon Broodt baken / gelijck by ons in Ovens/maer op dechfels van een pot/die over't uyt leyt: De schamele luyden/ende voornaemstighen de Benjaoen, ofte Heydenen, baken haer Broodt Panne-koecks wyse/ende dat op koolen van koe-mist/die sy in plaetse van turf gebruycken; de Erweten/ ende Boonen sijn niet gelijck in Nederlandt, maer klepnder/en niet te min van goeder smaech; onder dese is een sooyte ghelijck de grauwe Erweten/ seer smaechelijcke/ wast dicht op de aerde/aen klepne strupchjens/wat kantachtigh; dese woyt veel gebruycht/om het Wee mede te voeden/ in plaetse van Haver/die hier te lande bekent is; mede wasschen hier veldderhande Zaeden / die by ons ghevonden worden: als Lijn-zaet/Boeckweyt/ Moster-zaet/ etc. ende een cleyn Tactijn/t welcken sy hi heeten: waer van de meeste Olie / hier te lande ghebruyckende/ van ghemaecht woird: Sy zaeyen in de Maent van May / ende Junius/ ende halen haren Oest in de Maent van November/ ende December: Het Gras maeyen sy tot geen Hop/ gelijck die van Europa, maer halent/en sijndent van't Velt/wanneer't haer te passe comt.

De maniere van Lant-bouwerpe is dese, de Boeren gaen by de Overste van de Doopen / die daer toe van den Coninck ende sijne subalterne Gouverneurs gestelt sijn/om het Landt uyt te deelen / ende de incomste te ontfangen; ende verklaren/ hoe veel/ ende hoedanich Lant sy bezaeyen willen: als nu het Coopn ryp geworden/ en gesneden is/so nemen dese de helft/ ofte somtijts dyp parten vooz den Coninck/ ofte des selsfs Gouverneurs / en laten de reste/by den bezaeyder: also dat sy dickmaels geen voozdeel van haer moeyten/ ende arbeyt krijgen: waer dooz men oock weynighe vermogende Lant-luyden onder haer speurt: vande Vreiden / ende Venden daer sy haer Beesten op weyden/ betalen weynich/ ofte niet; alsoo der wel dupsentmael meer Lants ledich leyt/alsser bezaeyt woyt.

In de Hooven/die seer vermaechelijcken ghebouwt/ ontreent de Steden leggen; wasschen diuersche Moers kruppen / daer men hier te lande War-moes af maken: als mede, Salade/Kadys/Kapen/Comcommers/Looch/Ajupin/roode/en geele Peen/Bret-woytelen/Pattaten/ende ongesloten Cool/ also de Coolen nimmermeer volcomen wasdom comt krijgen; daer sijn nienichte van Miloenen/die seer verberfschen/en soet van smaech sijn; waeromme veel naer den noene gegeten woird: De Bloem van dit Lant/behalven de Roosen/en eenige andere/bermaken dooz haer cleur meer de oogen/dan sy dooz haer aengenaemtheyt/den neus een goeden reuch aenbruyngen.

Gularatta
vooz beym
Overste
nisse van
de ontleghende
Landen.

Dare maniere van
Lant bouwen.

Verfschep-
de Aldor-
kruppen.

Deo n-
bly. c. 111.

Hier sijn veel schoone Boom-buchten/en Planten / als Orangie/ende Granaet-appelen/Lemoenen/Lymen Citroenen ende Cyderen/Ananasse/ Banassen/ Spaansche Wygen/ Jaccen/ Cocus-nooten/ met groote meenigte; ontrent duratten, ende in sommige groote haer Speel-hooven / vint men Druyven / dan en sijn der soo groot niet/als die van Perhen, oock weynich dierder/naer addenant de goede coop van alle andere Fruyten.

Earp-
boom ende
sijn gnan.

Hier sijn menichte van wilde Boomen/in t'wopa onbekent, onder anderen isser een waerdich gedacht/hebbe eenen slechten Stam / sonder eenige takken/bekalven boden in de top/npt welke sp (de Schoon doorgegebeden) een secker Sap tappen / Tarry genaemt; desen Oranch / by nachte uptdruyven-de/is gesont/ende lieflych om dnycken/ oock goet tegens de Water-sucht/hette van Leber/ende der Dieren / want supvert de roede van etter/ende vuple materie;maer die by daech uptdruypt / wort dooz de hitte bedorven/ende ontselt de Herffenen geweldich. Daer sijn oock menichte San Tamarint Boomen/daer vande Drucht by de Gufaraten. Ambly gheceet is/ dewelcken seer verkoelen/ende het bloet supveren / De Boomen/ende Velden sijn hier t'geheel jaer dooz groen;maer het Gras is des Somers afgebzandt/ dooz de hitte der Sonne: de Velden hebben gansch gheen Bloemen altoos/

Tamarint
boomen.

Rupcken-
de Boor-
men.

dan sommige Roosen/ende Roosemareyn van weynich reux: daer sijn alles 2 Blomen/diese het heel jaer dooz hebben/met namen mogea en schampi, zynde de Mogen wit/ ende de Schampi geluwe van colour: dese rupcken seer wel/ende de Druyven dragen se veel om den hals/ende stropense in de Bedden/want sijn uptermaten vrendinnen van welriechende dingen.

Het xlij. capittel.

Van alderley wilde, ende ramine Gedierten.

Deet-
ter-
wilde
Beesten.

In de Bosschen / dewelcken hier veel sijn / sijn ontallijche veel wilde Beesten/als Hertten/Dassen/Steen-borcken/Elandren/Bechens/ende Hasen/ die een peder mach vangen/ten sp de Coninch/oste eenige grooten met haer Vrouwen op de Jacht waren/wanneer te voozen vercondicht/ende op den hals / het jaeghen van particuliere Persoonen verbooden is : inde vooz; Bosgagien sijn mede veel Leeuwen/Beeren/Pygers/Lupperts/Wolven/ Serpentes/Slangen/ende andere vergiftige/ en verslindende beesten;oock een specie van dulle honden / diese Jack-als noemen : inde hupfen selfs sijn Scorpiogenen/ ende ober dach een groote meernichte van Mugghen/die de menschen seer quellen/wien vint dooz geheel Guaiara veel tam der/ als Ossen/koepen/Schapien/ Gepten/ en diergheliche/ ende dat seer goede coop: oock sijn hier menichte van Buissels/ die goede melch/ende Botter gheven wiens vlees soo goet van smaeck is/ als het Vissen / hoe wel beyde de hitte van 't Lant niet seer gesont:hier sijn veel Paerden/ niet alleen/ van die in dit Lant vallen/maer oock die van Perhen ende Arabien gebzacht/ ende vooz groot gekt vercoft werden:want houdense vooz de beste van Indien/ ende dragen niet alleen daer vooz groote sozghen/ peder Paert sijn eygen dienaar bestellende / maer gheben haer oock goet eten/als een specie van boonen (vooz inde beschryvinghe van de Oranen aengheroert) die sp Danna heeten/ doch eerst gemaelen/ende gecoocht : voozt; gheven de vooz; Paerden alle dagen eenmaal des avonts / ende inde mozghenstont/ twee pondt gersten meel/gemengt met 1 pont Botter/ende 1 pondt slechte supcher : hebben ooc

Cock Of-
fey, Boor-
en ende
andere
beest.

Boor-
men.

veel Ezels/ende sommighe Camelen / Muplen/ende Olpyhanten/die de
 grooten onderhouden / peder naer synen staet: en alhoewel dese landen vol
 sijn van granen/ also dat alle dingh goede coop is / nochtans om dat dese
 Beesten veel nae haer neimen / soo costen sy veel van onderhouden: de Of-
 sen verscheelden niet veel van de onsen / behalven dat op haer schouderen
 een buldt hebben / worden wepnigh gheslaghen om te eten / ofte ten is
 vooz: t'arne volck; het Schapen vlees van Gulara: is niet gheacht / ende
 wozt wepnigh ghebruyckt / als wesende slymerigh ende ongesondt: men
 winter oock Schapen van-perben, hebbende groote breede staerten / ende
 soo goetd vlees als de onsen / maer gheen soo goede wolle: worden niet dan
 van de grooten ghegeten/ op eenighe Banketten / ende Maeltijden/maer
 in plaets van't Schapen vlees/ slachten meenichte van jonghe Boeken/
 van seer goeden smaech/ die sy met Rijs / Amandelen ende Rosynen ghe-
 bandt/ byden/ ofte met Rijs/Booter/ende specerpen (t welck sy brenghje
 noemen)coockt/ is seer boedende ende smaechelijcke cost. De Kalbouen,
 een hepdensche natie/ (meermael ghemelt)jagen/ende eten veel Derckens/
 daer de Mooren een afkeer af hebben / alsoo sy naer de Wet van den val-
 schen Propheet machomet. geen Derckens Vlees eten / nocte aenraecken
 moghen/ hoe wel haer Paerden / ende Cameelen wanneer sieck wo-
 den/ ofte tot te hooghe ouderdom comen / slachten / ende het vlees vooz: een
 delicate/ ende aenghename spijse ghebruycken/ daer is noch een geslachte/
 gheheeten Theers. synde noch hepdens/ nocte Moozs/maer leven op haer
 selven/sonder eenich gheloof ofte Godts-dienst / haer behelpende niet het
 doode Dee te villen/ de huyfen/ende straten te beeghen / ende alle gooten/
 ende andere stinckende poelen te repnighen / ghelijck by ons de nacht-
 werckers/ ofte Beersteekers: dienen oock om de justitie over misdadigers
 uyt te voeren/ in plaetse van Scherp-richters: dese eten alle verstorvene
 Paerden/ Ossen/koepen/ Buffels/ Ezels/ Camelen/ Honden/ Catten/ende
 alderley doode krengen/ die sy om't vlees villen/ waer dooz by een peder so
 veracht sijn/ dat soo wanneer pemandt aen't lijf raecken / hem selven ter-
 stondt vande hoofde tot de voete moet wasschen/ repnighen / ende schoone
 cleederen aen trecken/aleer pemandt anders derben ghenaecken/ ofte eeni-
 ge dinghen aen tasten/waerom dese natien diese Alchores heeten/ inde Doz-
 pen/ende voozsteden apart moeten woonen/ sonder eenigh ander volck by/
 ofte ontrent haer/ sulck een weer-sin hebben de Mooren, ende Hleydenen van
 dit onreyn volck; In Gufaratta sijn wonder veel Vleermupfen/ ende sommi-
 gen so groot/ dat het onghelooflyck te vertellen is: oock uptermaten veel
 swarte kirapen/die dickmaels connen vliegen dooz de Depnsters/ ende ha-
 len't eten uyt de schatelen/die op de Tafel staen/ daer't volck by sitten / sy
 sitten gemeenlyck op de Buffels/ende picken haer alle het hayz uyt/soo dat
 men om dier oozsaecke wepnigh Buffels met hayz vint / ende om haer daer
 van te byjden / soo loopense ghemeenlyck inde Mozaassen ende modder-
 achtige plaetsen tot den hals toe/want konnen haer anders niet weeren.

De Ratten zijnder oock in groote menighe/ ende sommige so groot/ dat
 het te verwonderen is/soo dat haer geen Ratten derben aen doen; graben
 de Muren/en de Fondamenten dickmaels om/so dat se de Mupfen doen val-
 len/en bederven;doen oock groote schade int velt/ende aen de aertvuycht.

Van tannue Doghels zijnder Doenderen/ Capoenen/Pauwen/Gansen/

Meer-
katten.

Entboogels/Celingen/ende Dupckers/die by meenichte inde Tanquen, en Rebieren haer onthouden: daer sijn oock veel Patrysen/Duppen/Valcken/Sperwers/Arenden/Aepgers/Wulpen/Papegaven/Musschen/ende andere Vogelen in Europa niet bekendt: daer sijn oock wonder veel Meer-katten/enoe sommige Beesten/ by naest gelijk de Fretten/daer men de konijnen mede upt de hollen jaeght en vangt / hebbende een staert als een Eenhoozenken/en fraey graen besprenckelt hayz / dese doen groote schade in de Fruyt-boomen/ende Aert-vrucht/sulcr dat de Boren/wanneer het Coorn op't Velt staet/ende rijp begint te worden/des daegs in't Velt moeten waken/ende connen die qualijcken weeren.

Barmherticheit der Benjanen tegen't gebogelte en gebiects.

De Heydenen hebben outrent haer Doopen / seer groote Boomen/daer eenige witte Vaentjens boven upt stecken: in welke Boomen / het geboegelte des nachts comt rusten / sonder datse sullen lijden / dat pemandt die verjaecht/veel min daer van schietet/ seggende dat daer mede de puergeyt van haer Doopen beteeckent wort/ om daer vry te mogen lufften/ende ghe-looven/dat toe stonden/dat men haer op de Boomen quact deden / dat het haer oock qualijcken gaen soude: Ja de Benjanen van Gularatta sijn so tot het ghevoghelte/ende ghedierte met meedogen genegen/ datse dickmaels van de Mooren/ende Christenen eenige Vogels/ende andere gedierten/diese int sin hebben te dooden/sullen coopen/ende geguust zijnde/met groote opsicht en naerstigheyt genesen / ende dan laten sy die weder vlieggen/oste loopen: Sy hebben vooz een manier/op de wegen ende in de Wildernissen te setten baccken met water / en werpenden Coorn/en andere grepen in / om de Vogels te spijssen/t welke onder haer/ vooz een groot werck van barmhertigheyt geschadt wort; hebben oock dooz't geheele Lant van Gularatta, Gast-huy-sen/daer toe geordoneert/daer men alle Vogels / ende gedierten in cureert/ende nemense waer/of het menschen waren; seggende dat sy't doen om haer even naesen / daer sy nochtans wepnigh sozghen vooz dragen; sa een Lups/oste Blope(die hier/dooz diense niet ghedoodt worden / in groote meenigte zijn)vanghen / settense op een lapjen peters in eenich gaetjen inde Muert/ende latense also loopen, men mach haer geen meerder quellinge aen doen/als pets te dooden in haer presentie: sy en sullen niet af laten te bidden/en smeeken ootmoedigheyt/dat men soo groote sonden niet doen/te benemen/ dat God met ziel/ende lijf geschapen heeft: Den Mieren/en Motten zijnder so veel dooz geheel Indien/ende soo schadelijcke/ dat men gheen dinck/wat het oock sy/ van eetbare spijse/ Cleederen/Lijwaet/oste Papieren hant bewaren/of het is terstont vol duyfende/dat het kielt.

Schadelijcke Mieren.

Het xliij. Capittel.

Vande Visschen, ende Zee-gedierten in Indien.

Van hare Reiner Visschen.

Daer Zee Visschen.

In de Rebieren van de Landen en sijn oock geen tresselijcke Visschen gesceck/als Harpers/Steen-Brasen/ Ael/Spierung/Congen/Garnaet/en veel anderen/die in Nederlandt mede bekendt sijn; in Saratta, ende de Zee Steden/heeft men abundantie/ende menigerlep goede / ende smaackelijcke Zee Vissch/ende seer goede roep/om dat de Heydenen niet eeten van pets/dat le-
ben ontfanghen heeft/ waer dooz't meest onder de arme luden gheconsumert

meert woort; de Mooren mede daer toe soo seer / als tot vlees niet geneghen
 zijnde/men heeft oock Woffelen/en ander Vis in schelpen/ende de grootste
 Garniet / dien ick opt ghesien hebbe / want met een dosijn Garniet/een
 Maeltijt kan gedaen worden ; de Creesten ende Crabben zijnder seer goet/
 ende sonderlingh groot/ende dat noch meer is / dat wanneer de Maen vol
 is/t welck men in onse landen booz een teecken hent / dat alle Crabben/en-
 de Creesten vol/goet/ende thdigh zyn/is het hier ter contrarie / want dan
 sijn deselvigen ydel/en leech/ende nergens naer so vol/goet ende tijdigh/dan
 met het afgaen van de Maen:Inde Zee op alle de Custen van Indien/sijn
 veel Jubaranis ofte Hapen / die seer veel quaet doen/ende meenich mensch in
 't water al levendich op eten/waer door men niet veel durst swemmen:men
 vindt in de Rivieren Cocodillen/ ofte Caymans / Slanghen/ ende andere
 schadelijcke Visschen:hieromme baaden haer veel in baken/ofte Tanquen
 in haer Dapsen/ende Hooven genaecht/als op een ander geseyt is.

Groote
Garniet,
Creesten
ende Crab-
ben.

Hapen.

Kockobil-
len ofte
Caymans.

Het xliij. Capittel.

Schip-vaert van de Mooren van Gufaratten.

De Schepen die jaerlijcx van Suratte na Mocha int Noode-meer varen/
 sijn wel groot/maer slozdich gebout / ende hoe welse veel geschut voer-
 ren/so en sijn sy nachtang daer door niet bezyhd/om dat het op de bovenste
 over-loop staet/sonder eenige beschuttinge/ oock weten daer mede niet om
 te gaen : op yeder van dese Schepen sijn altemets wel 1000 menschen/die
 niet so seer mede varen om Coopmanschap te doen / als wel om te Medina,
 ofte mocha het Graf van Machomet te bezoeken/want die reys eens ghe-
 daen hebben/worden daer naer Hoggoi (dat is heylighen)ghenaemt : Dese
 Schepen varen ghemeenlijcke daer nae toe / met de Nieuwe Maen / in de
 Maent van Maert/ende inde volghende Maent September 100 keeren sy
 weder; sy connen de reys veel korter / en in 2 maenden wel af leggen/mact
 inde regen maenden/so vallender sulcke storm-winden inde Indische Zee/
 dat men dan niet vaert/dan met groot pijnkel.

De Moo-
ren besor-
ken Ma-
chomets
Grafte.

De Coopmanschappen die naer Mocha,ende de Custe van Aden bzingen/
 sijn meest Catoenen/ende alderley sopteringe van Catoene Lijwaten/Ca-
 bacco/Alupn/Campher/Indigo/Swavel/Benjuin/eenighe Specerpen/al-
 derhande Confituren/ ende Mirobalanen / weder comende/bzingen wep-
 nich last/dan party Bloet-Cozael/Varn-steen/ Missept/ (een goet om root
 mede te verwen) Mirrekiser, ofte Kohouwa, daer de Mooren swart water van
 maken/ende heet drintken/gelijck by de Chinesen en Japanders de thee; doorts
 eenige droogen/ende ambon, die de beste van Indien ge-estimeert woort:en
 de de reste van haer retour/bestaet in Silber/ende Gouwe Ducaten. Mede
 voeren van Suratta, Brochia, en Cambaya jaerlijcx/ andere mindere Schepen
 naer Persien/mede nemende/ende in retour bzingende / soodanige Waren/
 als boxen van de Zeebaert op Arabien, ende Aden gheseydt is/ behalven veel
 Gonde/ende Zyde Lakenen/Stoffen/Camelotten/Fluweren/Perlen/veel
 Fruyten/als Amandelen/Rosijnen/Pooten/Dabels/eenighe cassien Roos-
 waters/ende andere Goederen in Persien vallende : Dese Schepen vertree-
 ken in de Maent Januario/ende Febuario/en keeren weder inde Maent

Dat ware
naer Mo-
cha en A-
den voert.

Als mede
naer Per-
sien.

Oock naer
Arabij.

April/oste het beginsel van May; daer varen oock Jaerlijc eenige Schepen van 50. 60. 100. 150. Lasten naer Achin, ende Quida, mede nemende vooz Carga/oen/Amfion/ Cattoen/ ende allerhande sojteringe van Gusarattische kleeden/haer retour is Swavel/Benjupn/ Campher/ Porceleyn/ Ein/ ende soo veel Peper/ende andere Specerijen als becomen comen: Dese ber-
t reken inde Maent van May/vermits de Portugesen gheen Paspoorzen willen verleenen / om Peper ofte Specerijen van eenighe plaetsen anders/ dan in haer Steden te halen/op pene van den hals/ende verbrurte van soodanige goederen; om welck ongemack te ontgaen/dese Mooyzche Schepen so lange vertoeven/dat de Portugesche Armade/ende Fusten(die Jaerlijc tot bezydinghe van de Cust van Indien/teghens 't groot gheveit vande Malabaerse Zee-roovers/hare doot vanden/ tot gheleyde ende bescherminge vande gaende ende komende Schepen in Zee/ende langhens de Indische kust houden/wederom in hare Havenen op leggen/ om te verwin-
ren;ende maken 't naeste Rouson in 't begin vande maent October / al eer de Portugese macht in Zee is/wederom binnen te wesen. Voozts varender noch veel kleyne Scheepjens ende Fregatten van 30.40. tot 50. lasten/naer Goa, Diu, Daman, etc.ende andere Portugesse plaetsen/met Carwe/ Rys/ gesmolte Boter in potten/daer men mede koockt/ende andere eetbare waren ofte lijfsochten;wederkeerende / brengen in't gemeen grof Sout van Ormus,ende oude Petten/dienstigh vooz de Papier-makers/als mede raedge, 't welck seer ghebruyckt wort/ om Petten mede te wasschen/ waer toe seer bequaem is: Dus verre koztelijck van de vooznaemste trafiquen der Inwoonders van Gusaratta/ soo Heydenen/als Mooyzen.

Oock na
Goa/Diu/
Daman.

Her xlv. Capittel,

Den Malabaren handel op Gusaratta.

Malabari
gebiedt.

Naer han-
del op Gu-
saratta.

DE Malabaren, dewelcke besitten een goede ghedeelte van de Indische Custe/beginnende van Cabo di Rama, 't welcke de hoost-Stadt is van Goa, ofte Metropolis der Portugesen van gheheel Indien/Zupd-waerts thien Mijlen/ende vol-eynt aen Cabo de Comerin, 't welcke zijn hondert ende seven/oste acht Mijlen/waer in legghen de Steden van Onor, Bacalor, Bicanor, Mangalor, Cananor, Cranganor, bynnen met hare Fregatten eenen grooten handel op suratta, Cambaya ende Brochia, hare Coopmanschappen zijn Cayro, ofte basten van Cocus boomen/ daer touw werck van ghemaecht wort; Copera 't pit vande voozts Cocos-Pooten/upt de basten/ook veel in haer geheel; Sigaga, dat is swarte Supcher / komende meest upt de Eplanden Maldives; Axeca, ofte Betelle/in Malays Vinang ghenaeint; eenigh root hout om te Derwen/dat sp in dese landen Parang heeten;ende Harpus/waer mede de Schepen Calfaten / ende smeerren/'t welck een courante waer is/ oock veel Rys ende andere lijf-tochten. Vooz retour mede nemende/ veel Amfion/ Daffraen ende Bloet-coralen / oock van de grooffte kleeden / als Bastas/swarte Candakijns/etc. nebens partje Cattoen/ ende Garen van het selve/sp komen inde maent December/ en vertrecken wederom ontrent half April.

Her

Het xlvj. Capittel.

Der Portugefen handel op *Gufaratta*.

De Portugefen hebben langhe jaren den handel op *Gufaratta* ende *Indoſtan* alleen gepoffedeert/ende daer van groote winſten genooten/gelijc upt de treſſelijche *Colonien*/ *Steden*/ ende *Fortreſſen* van *Daman*, *Diu*, *Goa*, ende andere/dieſe met groote koſten ghebout/en tegens de *Malabaren*, ende haer andere vbanden/moeten onderhouden/af te nieten is; bzachten vooz *Coopmanſchappen* alderlep *Europiſche* waren/als *Loot*/ *Ein*/ *Vermilioenen*/ *Quichſilver*/ *veele* grove/ende ſijne *Lakens* / *Iean Oliphants*-tan-
den/ *Sandelhout*/ *Peper*/ *Cardamom*/ *wepnigh* *Nagelen*/ *Pozſleyn*/ *Chineſe* ynde *ſtoffen*/ *Caneel*/ *Cocos*-*Dooten*/ ende *Cairo*/ ofte de *touwen* van de *Baſten* vande *Torog*-*boomen* gemaecht / vooz allerhande *varietepten*/ van *goude* *Koppen*/ *Beeckers*/ *Schalen*/ etc. met gheſteente/ ende *Peerlen* ſeer konſtigh ingelept/ *veel* *Diamanten*/ ende andere *Ringhen*/ met allerlep *koſtelijche* *ſteenen* ſeer ſraep ingeſet/ vooz *retour* namen mede / en verboerden naer *Goa*, tot ladinghe van de *Caracken*/ die Jaerlycht in de maenden van *Januario* ofte *Febuario* ten langſten naer *Portugael* vertrecken/ al-
derlep *ſoeteringe* van *kleeden*/ *Eatoene* *Lynwaten*/ *parthe* *Anil*/ *Salpeter*/ *Racq*/ *Supcker*/ *menighe* van *Conſturen*/ ende *Witabolanen*/ allerhande *ſeape*/ *geſtichte* *deechens* ende *behangſels* van *Bedſteden*/ *Schijſtopien*/ en-
de *Comtooyens* ſeer net/ende exhies gemaecht/ koſte mede in *Cambaya*, en-
de *Suratta* veel *geſmolte* *Botter* in leere *Potten*/ ofte *Balen*/ *Quing*/ *Kimſion* *Comijn*/ *Moſtert*-*Zaet*/ *menighe* van *Eatoen* / ende *garen* daer van gheſponnen/dieſe wederom naer *Malacca*, *Maccau*, ende *China* verboeren / ende niet minder/als met dyp/ ofte twee winſten ommeſetten/ waer dooz *lurgedom* ende *vermogen* (niet tegenſtaende veel verlies van *Schepen*/ en groote *ſchaden*/ tot verſchepde tyden; voornamelijc op de *kusten* van *Chiaa*, en-
de in *lappan* geleden hebben/ ſeer hebben toegenomen; Daer zedert/ dat on-
gevaer 20. ofte 30. jaren geleden/ de *Engeliſche* ende *Nederlaantiſche* *Com-
pagnie* met hare *Comptoyen*/ ende handel inde *Landen* van *Gufaratta*, *Indoſtan*, ende *Perſien* gheweest hebben/ ſo is de *Regotie* van de *Portugefen* (dooz
het goet belepdt vande *Wienaren* vande ghemelde *Engeliſche* ende *Neder-
laantiſche* *Compagnie*) eenemaal vermindert/ ende upt vzeſe van des ſelfs
Schepen/ dieſe tot verſchepde malen met haer ſchande / ende niet wepnigh
ſchade/maer al te wel hebben beproeft/ genoegſaem van ſelfs verlaten; ho-
mende jaerlijc alleen met eenige *Fuſten* ende *Fregatten* tot noodigh ver-
volgh van haren handel en *Traffiquen*/ inde *Supder* gedeelte van *Indien*/
in *Cambaya* ende *Suratta*, mede bzengende tot *Cargaſoen*/ *sodanige* waren/
als hier voozen vande *Malabaren* gheſept is; vooz *retour* hoopen eenighe
grove ende ſijne *ſoeteringe* van *kleeden*/ ynde *ſtoffen* / ende andere goederen
van *kleynder* waerde/ waer mede inde maenden van *Januario* en *Febua-
rio* naer *Diu*, *Daman*, *Chaul*, *Malacca* ende *Goa*, keeren; dus veel *koſtelijcken*
van den teghentwoordigen handel der *Portugefen* inde *Landen* van *Gula-
ratta*, ende *Indoſtan*.

Der Portugefen handel op Gufaratta.

Wat wa-
ren daer
brought
baten.

Mit des
nietmaal
hooy de
Engeliſche
ende Ne-
derlaantiſche
Compagnie.

Aenwijfinge van meest alle Custen, Drooghten ende Reden, om door *Indien* te seylen.

*Aenwijfinghe van de Courssen, om te seylen van Bentram naer Ambo-
na, ende Banda.*

Santam,
Coemoede
Besier
Coemoede
Kiche.

Vertreckende van Santam, doende uwen cours vooz eerst N. Oost/
ende laten twee kleyne Eplandekens ghenacint Coemoede Besier,
ende Coemoede Kiche aen bagboort leggen / loopende by't Ooste-
lychste Coemoede Besier langens / op een kleyne gotelings schoot/
diepte 5 a 6 badem Modder gront; want de hoek van't wate-
lant streckt verde vlack af; of men mach dese twee voorsz. Eplandekens
wel aen stierboort laten leggen / ende Pulo Panlao aen bagboort / diep 5 va-
dem/gront als vozen/wyt een half myle/so de cours N. Oost wel soo Nooz-
delijcke 1/2 Myl/oste twee Mylen.

Pulo Pan-
lau,

2. Van Coemoede Besier, tot een Eplandeken 't welken aen stierboort
blijt liggen O. ende O. ten Supden 4 Mylen / diep 9; 10, 12. Vadem; van
't voorsz. Eplandeken / tot de twee Eplandekens vooz de versche Rivier
O. ende O. ten Supden 3 1/2 Mylen; dese Eplandekens latende aen bagboort
leggen/een Musquet schoot daer af/diepte 10 a 12 badem; bande hoeck 1/2 a
streckt een lange drooghte/oste Rif af/gelegen aen de W. spde bande Rivier;
men mach die drooghte niet na der komen als 8 badem; die begeert vooz
de Rivier te ankeren/sal't settten op 9 a 10 Vadem/'t gadt van de Eplan-
den N. van u/soo sal de Rivier Z. Z. W. van u zijn/'t is daer; Myle wylt.

Ongtong
Java.

3. Als men vertreckt / bande Rivier Ongtongh lava, om t'Zeewaerts
bande Eplanden te seylen/gelegen vooz Jaccarra, so is den cours N. O. ten
Noozden 1 1/2 Myl / diep 12, 16 18. Vadem / tot een kleyne Eplandeken met
witte sant-frant/'t welke aen stierboort sal blyven leggen; van't Eplan-
deken met witte sant-frant tot Z. ende Noozden met de schadelijcke hoeck
1 1/2 Myl bukten't lant/diep 6 badem/O. ende Noozden 5 Mylen; daer bly-
ven noch eenige Eplanden aen de Noort-zyde leggen / dan zijn ghelegghen
bukten dit vaer-water.

4. Om te seylen van de versche Riviere tot de Rede van Jaccarra, bin-
nen de Eplandekens deur/soo salmen by de Eplandekens langens loopen/
latense al t'samen aen bagboort leggen/diep 8, 7, 6. Vadem kley gront/daer
sal een kleyne Eplandeken aen stier boort blyven leggen / upt het vaer-wa-
ter dicht by't vaste landt is een bocht: als 't voorsz. Eplandeken Z. W. ten
Z. van u is / soo seylet een drooghte van ontrent 2 badem kley gront/ghe-
legen midden in't water; daerom sult ghy by de Eplandekens langhens
seylen/die aen bagboort blyven legghen/een roer schoot daer van/diepte 6
a 7 Vadem; dan blijft de voorsz. drooghte aen stier boort legghen: van de Ri-
vier tot Jaccarra Z. O. 3. Mylen; men seyt ten anker op de Rede in 5 badem
kley gront/de Stadt Z. Z. Oost van u 1/2 oste 1/2 myle; van't lant van u in 10
tot Jaccarra, zijn 12 mylen.

5. Item/vertreckende van de Rede Jaccarra, salmen alle de Eplande-
kens aen bag-boort laten leggen/ende is den cours N. O. ten Oosten een
groot

groot mijl tot Oostelijckste Eplandeken/daer men op een Goteelings schoot
 vooz by seylt / diep 6 vadem: van't voozsz Eplandeken tot E. ende Nooz-
 den met de schadelijcke hoecck 1½ mijle bupten lant / diep 6 vadem / N. Oost
 dyp groote mylen: komt dese hoecck niet waerders als 6 vadem/ de gront is
 onessen op 5 vadem.

6. Van Supden / en Noozden 1½ Mijle bupten de schadelijcken hoecck/
 Palo Rakir, ofte Pal Sarbon, O. en O. ten Supden 18 Mijlen/gelegen 4 mijle
 van't vaste lant/aen de Noozt 3nde/oste N. Oost van't Eplandeken/is ge-
 legen een dzoogte ½ mijl vande dzoogte/diep 20 vadem/so men begeert tus-
 schen Palo Rakir en't vaste lant deur te loopen/ diep 20 vadem/so is de cours
 Oost ten Supden.

7. Van't Eplant Rakir, tot dat Eplandeken Mandalique O. ten E. 36. Mandalique
 Mijlen/gelegen by den hoecck van Calibon, is een upthoecck by't landt van
 Java, vande Mandalique tot Japara, W. E. W. 3 Mijlen/daer naer E. W. ten E.
 2 Mijlen: nevens Japara zijn 2 lage Eplandekens vol geboomte: het lande-
 lichste is gelegen een half Mijle van't vaste lant / het Noozdelijckste E-
 plandeken daer is de Reede vooz: de Westelijcke winden / op 5 a 6 vadem wa-
 ter/modder gront: dese twee voozsz Eplandekens/ zijn gelegen een klepne
 Mijle van den anderen: ende bezupden dese Eplandekens/ daer leydt noch
 een klepne Eplandeken/ daer staet een hoogen Boom op: van Japara tot het
 lant inden inwijck E. W. 4 Mijlen daer van't Eplandeken Mandalique, tot
 de Supdelijckste Criman Java, N. W. ten N. 6 Mijlen/ diep 32 a 35 va-
 dem: Japara is gelegen op de hoogte van 6 graden 40 minuten.

8. Van't Eplandeken Mandalique, tot aen't Eplandeken aen't West-
 eynde Madura, O. ten E. ende O. E. Oost 24 Mijlen/ leggende op de hoogte
 van 6 graden 50 minuten: van daer tot Griseck E. ten W. 4 Mijlen van de
 zupdelijcke Eplanden Coiman Java, tot het Eplant Luboc, O. wel so Noozde-
 lijcke 26 Mijlen: van Luboc tot aen't Eplandeken aen't West-eynde Madu-
 ra, E. 11 Mijlen/ men leyt gemeenlijke ten anchor op 5 vadem/ het Epland
 E. O. van u 7 Mijl/modder gront.

9. Van't West eynde Madura, tot dyp Eplandekens O. ten N. en O. N.
 O. 73 Mijlen: van die Eplanden tot de W. hoecck Celebis O. E. 14 Mijlen/
 hoorchte 5 graden 50 minuten/ want West eynde Madura, tot een dzoochte
 lanch 2 Mijlen/diepte 15, 12, 9, 8. Vadem/ op E. eynde 5 Vadem/ de grondt
 niet swarte steen/ O. ten N. Wel so Oostelijck 72 Mijlen: van't midden van
 de dzoochte tot de hoecck Celebis, O. N. O. 14 mijlen: vande voozsz dzoogte/
 tot een ander dzoogte ontrent 1 mijl lanch/diep 8, 7, 6. Vadem/ de gront niet
 swarte steenen W. E. W. wel so westelijck 11 mijlen/ is gelegen op de hoog-
 te van 6 graden 25 minuten: dan zyt gwaerschoot/ de stroomen loopen in
 de maent December/ Januarius/ Februarij met de N. W. ende W. N. W.
 Winden naer den O. E. O. ende E. O. Van den hoecck Celebis tot een laech
 Eplandeken vol geboomte / daer sijn gelegen noch twee Eplandekens/ by
 Westen ten Noozden dyp Mijlen/diep 6, 9, 12, 8. Vadem: vande voozsz hoec-
 tot de rede Macassar, ofte Saloppe N. ten O. 8 Mijlen: zyt veradverteert/ als
 men de rede genaecte op een half Mijl/ isser gheleghen een dzoochte van 3
 Vadem/ leyt van't Lant 7 Mijl.

10. Item vande West hoecck Celebis, tot de twee Eplandekens soequero-
 nis Oost 13 mijlen: dese Eplandekens sijn gelegen meest E. ende N. van den
 ander

Rakir.

Mandalique.
Calibon
Jaban
Japara.Criman
Java.

Madura.

Griseck.
Luboc.

Celebis.

Macassar
Saloppe.So. quero-
nis.

anderen een clepne Myle / men zept ghemeenlycke daer tusschen dooz; latende twee aen de Noort zyde leggen/als clepnste/ t welcke is t middelste vande dyp/ Oost van u leyt dyp Mylen / so is men op een dzoachte van vier vadem de gront met swarte steenen/ Myl lanch; leyt van Celebis 2 Mylen een spits Berchjen N. W. ten N. van u.

l' Ambona.

11. Vande Bocquironis, tot aen t Z. eynde van t Eplandt l' Ambona t middellant/ O. ten N. wel so Oostelyck: 20 Mylen/ is een hooch Eplandt: van middellant l' Ambana tot de Westhoeck van Botton O. Z. O. 8 Mylen; vande vooz; hoeck tot een Eplandt/ t welcke aen de zypt zyde blijft leggen. Z. Z. O. 6 Mylen.

Botton.

12. Vande Westhoeck Botton strecht het Lant O. 5 Mylen/ daer ontvalt hem Botton, strecht N. O. 10 Mylen/ tot den Canael vande Eplanden Bellecambig; ofte Cadiepe genaemt; tusschen t Noort eynde Botton, ende de Noorderlycke Eplanden Cadiepe. ist wyt 4 clepne Mylen: ghy sul t wassende vooz de vooz; Eplanden / want het isser seer byp / aen de Caste van Botton is geen anchor gront; dese Canael is gelegen op de hoogte van 5 graden.

Bellecambig; Cadiepe.

Eplandt Blau/ Du- bo/ Ambona.

13. Vande Canael Bellecambig, tot t Eplandt blau, gelegen ynt Oost eynde Buro, aen de Z. zyde. N. O. ten Oosten 48 mylen: van blau, tot den mont ofte incomen vande Zap Amboyna, wijdt twee clepne mylen O. ten N. 10 mylen; van daer tot het Casteel N. O. ten Oosten ontrent dyp mylen/ men leydt ten anchor vooz t Casteel op 30. a 32. vadem / ende t achter Schip op 18 a 16 vadem / met een touw aen de palen vast / ofte een anchor op de dzoachte met laech water; t Casteel Amboyna is gheleghen op dyp graden 38 minuten besupden den Equinoctiael / wassende Noordt-oosteringhe vier graden.

Eplandt Orselau/ Banda.

14. Vande Oost-hoeck vande Zap Amboyna, tot t Eplandt Orselau 10 mylen; van t vooz; Eplandt / tot Banda Z. O. ten Oosten 18 mylen; men sal verstaen op een Compas gelegen vier graden Noort-oosteringe; als Orselau Noord; van u leyt 3 a 4. mylen/ moet men O. Z. O. aengaen/ latende Pulo, Swangy, aen bagboort leggen/ ende Pulo Way. ende Pulo Kon aen stierboort.

Pulo Swangy/ Pulo Zap Pulo Kon. Guinapis: Wot; 3.

15. Om t gadt Bandain te zepleu/ salmen den Guinapis langens loopen/ alst stedecken Lontor, t welck aen stierboort blijft leggen (stercht een dzoogte af/ tot midden waerts) Z. ende Oost van u is / diep 22 vadem/ so leyt Pulo Way. W. ten Z. twee clepne mylen: tusschen Lontor en Guinapi ist wyt 1 myl/ so dat het gad wyt is 1 part van een myl schaers/ strecht in O. Z. O. is een half myl lanc: comt de Guinapis niet naerder als 6 a 7. vadem/ dan 7.8. vadem is de bequaemste diepte / dese dzoogte is gheleghen met laegh water boven/ alsmen binnen is leymen ten anchor op 8.9. vadem/ ontrent mit swaters.

16. Banda is gelegen op de hoochte van 4 graden/ de westelycke winden/ ofte Maussion/ syn verwaeyt in t uytgaen van Meert/ so heefstmen stilte/ en variable winden/ tot het uytgaen van den maent Apzil toe / dan beginnen de Oostelycke winden te waepen/ met harde regen/ ende sterke Windt: de Schepen vertrecken ghemeenlycke van Banda in t laest van Julius / ofte eerste van Augustus ten langsten/ loopende t selve gadt wederom upt: byp gaets zynde/ doende de cours N. W. verby Pulo swangy, gelegen 4 mylen van Guinapi. de stroom loopt dan om den West / daerom ist gheraden t Eplandt Orselau in t ghesicht te loopen/ vooz de gene die wederom begeert in

Amboyna

Amboyna in te comen: van 't Eplant Banda tot 't Eplandeken / ofte Eplant Rosalagette, gelegen op 8 graden Z. W. ten Westen ende W. Z. W. 116 duyt-
sche Mylen.

Epland
Kosala-
gette.

17. Aljmen vertreckt van Amboyna, ende zijt gherefolveert de Canael Bellecambique, ofte Cadipe dooz te seplē / so is de cours vande Baep Amboyna tot de 2 lage Eplandekens / genaemt S. Mattheus Z. W. ten Westen 47 Mylen: van dese 2 boorz Eplandekens / ghenaemt S. Mattheus , tot de Canael Bellecambique, W. ten Noorden 10 Mylen / gelegen op 5 $\frac{1}{2}$ graed.

S. Ma-
theus.

18. Vertreckende vande Oost-hoec van de Bap van Amboyna, naer Rosalagette, so is de cours vande boorz hoeck / tot dat supdelickste Eplandt gelegen op 6 graden Z. W. ende Z. W. ten Westen 53 Mylen / daer zijn gelegen 7 Eplandekens / met 2 Clippen / inde distantie van 7 Mylen / waer van de Noordelickste twee zijn gelegen op 5 $\frac{1}{2}$ graet: van S. Mattheus , tot het supdelickste Eplant / zynde het grootste Z. ten W. 7 Mylen.

19. Item van 't Eplant gelegen op 6 graden / tot het Eplant Rosalagette, so is de cours Z. W. ende Z. W. ten Westen / 47 Mylen / soo dat van den hoeck Amboyna tot Rosalagette is S. West ende S. W. ten Westen / 100 Mylen: Rosalagette is een rondt Eplant / ghelegen op de hoogte van 8 graden: ghy sult aen de O. zijde om loopen / want aen de W. zijde van 't boorz Eplant 1 $\frac{1}{2}$ Myle / ist vol dzooghten ende ondiepten: de Cust kan men sien op 7 $\frac{1}{2}$ graet.

Rosalag-
gette.

20. Van Rosalagette tot Luzarie, W. S. West 6 Mylen / als ghy tusschen beyden zijten gaet niet naer 't Lant van Luzarie, want daer zijn dzoogten / ende ondiepten: van Rosalagette tot de Noorzijde van Guinapis West 36 Mylen: van den Guinapis tot den Berg Aram, W. 14 mylen: van Aram W. 3 Mylen is gelegen een effen Plack Eplandeken inde Bape Sumbana, en menicht tusschen 't Plack Eplandeken / en 't vaste lant wel deur seplen op een Myl naer / so wel van binnen / als van buyten: van 't boorz Eplant / tot de Paternolters Noorden 5 Mylen.

Luzarie.

Arani/
berg.
Bap Sumb-
bana.
Paternol-
ters Epl-
landen.

21. Van den Berg Aram, tot Caep de Bonbra West 13 Mylen: van Bonbra tot dat zuyd eynde vande Paternolters N. O. ten N. 5 Mylen: van Bonbra tot 't Noort eynde van Baly West ten Noorden 13 Mylen: van 't Noort eynde Baly tot den hoeck d'Aprafada W. N. W. 12 mylen: den Bergh d'Aprafada is gelegen in Java Major op de Water cant: als den Berg boorz W. N. West van u leyt 7 Mylen / dan gelijck een rout Eplant te sijn.

Caep de
Bonbr.
Baly.
d'Apraf-
da op Java
Major.

22. Om tusschen 't Noort eynde Madura, ende de Westelickste Eplanden vande Paternolters deur te loopen / van den hoeck d'Aprafada tot het oost-ende Madura, N. N. W. 10 Mylen: vande zuyt hoeck Madura O. Z. N. 1 Myl / is gelegen een cleyn Eplandeken genaemt Pude.

Eplanden
ken Pude.

Van Pude, O. S. Oost 1 $\frac{1}{2}$ Myl / tot dat Eplandt Galion, 't Eplant Galion is lanck S. W. en N. O. 1 $\frac{1}{2}$ Myle / en S. O. ende N. W. lanc 2 $\frac{1}{2}$ myle: tusschen dese 2 boorz Eplandekens ist diep 28, 29, 30. Vadem steck greont: $\frac{1}{2}$ myl van 't Eplandeken Pude ist 20. Vadem diep.

Galion.
Epland.

23. Tusschen Galion, ende Pude ist wijs $\frac{1}{2}$ myl / hier setment ghemeneijck deur / Galion latende aen stier boort / en Pude aen Bagboort: Galion heeft noch meer Eplanden aen de oost zijde van hem leggen: van den hoeck d'Aprafada, tot 't West eynde van 't Eplant Galion N. ten Westen 8 mylen / dyp Mylen: besuyden Galion diep 50 Vadem: desen Canael ghepasseert zynde / docu-
de u:

de uwen Cours langens Madura, diep 28, 30. Vadem steek gront 1; Mijl
bupten lant nae n believen/ strecht meest Oost/ende West/ lanch 18 mijlen;
aende Zuyt-zyde van Madura, op de blachte niet hoog water ende springh-
stroom/diep 3 Vadem/ende niet laegh water 2 Vadem.

Aenwijfinge van de Coursen, om te seylen van *Amboyna* naer *Ternaten*; voorts aende Noort-zyde van *Celebis*, ende aende Zuyt-
zyde van *Borneo* om, naer *Patana*.

Manipe
Epland.

24 V Etretchende bande West-hoek bande Bay Amboyna, so is de cours
tot het Eplant *Manipe* N. West 12 mijlen/ghy sult tusschen *Boure* ende
Manipe dooz loopen/ 't is daer 3 mijlen wjt; van 't Eplant *Manipe* (gheleggen
op de hoogte van 3 grad. 10 minuten) tot 3 Clippen die men aen 't Noort
laet leggen op de hoogte van 10 minuten bezuppen de Linie *Equinoctiael*.
Noort-West/wel soo Noordelijch 46 mijlen; in desen weg heeft men 4 grad.
Noort-oosteringe.

Goeritius
Eplanden.

25 Bande 3 Clippen/tot de Noordelijchste / ende Westelijchste Eplanden
Goeritius Noort ten Oosten 5 mijlen/van daer tot *Soesteen*, ghelegghen onder
water West ten Noorden 14 mijl; ghy mocht tusschen den steen ende de We-
stelijche Eplanden *Goeritius* wel deur passeeren; van *Goeritius* tot dat
Machian middel-lant van 't Eplant *Machian* N. Oost 4 mijlen/ 't zupd-eynde *Machian*
is gelegen op 10 minuten by Noorden.

Tername/
Noort/
Machian.

26 *Ternate*, *Tidoor*, ende *Machian* zijn alle 3 hooge Eplanden / waer van *Ti-*
door 't spitste is/de steen van dese 3 voorsz Eplanden zijn ghelegghen aen de
Oost-zyde; voorsz *Machian* leyt men ten anchor op 35 a 40 Vadem met een tou
aen 't lant vast; voorsz 't *Fort Noffockia*; 't Noort-eynde *Machian* ende 't zuyt-
eynde van het Eplant *Motier* (ofte *Timor*) is wjt een clepne mijle/ghy mocht
tusschen beyden wel dooz loopen/geen anchor gront: Tusschen het Noort-
eynde van *Motier*, ende 't zupd-eynde *Palo Cayih*, is wjt ontrent een Mijl/
geen anchor gront.

Goefor/
qu. w. Fort
Motier/
Palo Ca-
vall.

27 Tusschen 't Noort-eynde van *Palo Cavalis*, ende 't zupd-eynde van *Ti-*
door, wjt een klepne halve mijl/ghy mocht wel dooz loopen/dan zijt gewaer-
schout van 't zupd-eynde *Tidoor* Oost aen een mijle/is gelegen een dzoogte
(niet laeg water boven) midden in 't vaer-water; 't is tusschen *Tidoor*, ende
Giloloe 't lant van *Giloloe* ontrent 2 mijlen wjt/sulcx dat aen weder zyde van die
dzoogte wel moget onloopen.

Giloloe.

Dooz de Stadt *Tidoor* leyt men ten anchor op de dzooghte / ofte *Reciffe*; de
dzooghte is gelegen mits waters, S. O. ten Supden van u een klepne mij-
le aen de Custe *Giloloe* is anchor gront/so langh alst middel-lant *Palo Cavalis*,
West van u leyt; 4 part mijle/benoozden de Stadt *Tidoor*, is ghelegghen het
oude *Casteel*/daer is de beste plaats om te ankeren op 36 a 32 vadem: aen
de Noort-zyde van 't Eplant *Tidoor* is gelegen een klepne Eplanden/ghy
moghet daer wel tusschen dooz loopen/diep 36 a 28 vadem/ wjt 4 part van
een Mijl.

't Fort O.
rangie.
Calu-
gamma.

29 *Ternate*, voorsz 't *Fort Orangle*, leyt men ten anchor op 22 a 20 vadem/
een musquet-schoot van 't lant: een derde part mijls Supdelijch is de Ste-
de van *Talingamma*, diep 12 a 14 vadem: van *Talingamma* tot *Tidoor* 1 halve
mijl

mijl woſt/ghp mooght tuffchen 't Eplant Ternate, 't welcke het Weſtelijkſte is/ende Tidoor wel dooz loopen: 't nuddel ſant van Ternate ende 't nooſt eynde van Tidoor ſijn ghelegghen ooft ende weſt van den anderen: 't Nooſt eynde van Ternate oſte het Eplandt Hazil, lept op 1 graet / benoozden de Linie/waſſende nooſtweſteringe 4 graden/ſenghte 168 graden/narr den Catholicum optwijſt.

Daer Eplant.

30. Als men vertreckt van Ternater nae Patana, in 't eerſte van Junius/ten langſten half Jung, van 't nooſt eynde Ternaten tot het Eplant Man lau, w.n.w. 15 Mylen: Van het Eplant Man lau, tot 't Eplant Taſſora, Z.w. ten 2, 5 Mylen; om dees tijdt wapen hier de zupdelijke winden / de ſtroomen loopen om de nooſt/daerom moet men de hoorchte houden / om de Cuſte van Celebis aen te loopen: Van 't nooſt eynde van Machian tot het Eplant Taſſora, w.n.w. 20 mylen.

Patana/
Man lau
Eplant.
Taſſora/
Eplant.

Celebis.

31. Van Man lau tot dat coſtelijk Eplant Pangieker, die ooft hoek w.n. 16 mylen / vande voozſchreven hoek tot dat weſtelijkſte Pangieker, de weſt hoek n.w. by Mylen/ hooghte 2. graden: Van het weſtelijkſte Eplant pangieker, tot 't Eplant Bayare n.o. ten ooften 4 mylen/tuffchen Celebis ende 2 Eplanden Pangieker, iſt wijdt op 't nauſten een clepne Myl / diep 20 Wadem / daer loopt harde ſtroom / als men dooz't nauſte is / geen ancher gront; dan 't beſte is aen de nooſt eynde vande twee Eplanden Pangieker om te loopen.

Pangieker
Eplant.

Bayare/
Eplant.

32. Van de weſt hoek van 't weſtelijkſte Eplandt pangieker, tot een Eplandeken / ſtrecht een voozghe af / aen de nooſt eynde / weſt ten Zupdt 5 Mylen; van 't voozſchreven Eplandeken / tot een hoogh rondt Eplandt Manada Zup west / ten zupden 3 mylen / lept op de hooghte van 1 graet 40 minuten.

Manada
Eplant.

33. Of 't ghebeurde / dat ghp niet aen de nooſt eynde van 't Eplandeken Manada conde paſſeren / overmits de ſtroomen daer loopen naer den nooſt ooft/ſo iſt geraden aen de ooft eynde van 't Eplandeken / daer 't ſiſ afſtrecht in te zeplen naer Celebis toe / ende binnen Manada op 't nauſte 1 mijl wijdt / gheen ancher gront; dan de bequaemſte wegh / is biyten Manada om: 't Eplandeken niet dat ſiſ/is ghelegghen 2 mijle van Celebis / doende wien Cours Weſt-waerts aen langhens Celebis, ſult aen ſtierboozdt twee blaſke Eplandekens laten legghen / ſoo dat het daer wijdt is 1 mijl / als boven verhaelt.

34. Inde Bape van Manada lept men ten ancher op 36 a 40 wadem ſchoone grondt/ende 't achter ſchip in 15 a 16. Wadem / een Comw aen 't landt daſt; 't Eplandt Manada n. weſt / ende n. w. ten nooſden van u 27 Mylereen n.w. windt is upter zee: Van 't Eplandt Manada, tot het Eplant Ziauw o.n. o. wel ſoo Ooſtelijk 19. Mylen; ghelegghen op de hooghte van 2 graden 48 Minuten.

Ziauw/
Eplant.

35. Van Manada, tot het Eplant Pangſare, nooſt ooft/wel ſoo nooſdelijk 15 Mylen/hooghte 2 graden 26 Minuten; van 't zupde eynde Pangſare tot 't nooſt eynde van 't Eplandt Noſſa, 't welcke iſt een ront Eplandt/ontrent een mijl. Ziauw, eurfanſare, ſijn beyde hooge Eplanden, deſe Eplanden paſſeert men alſmen de cours na Manilla neemt: Van 't Eplant Manada, tot den hoek Mindanaw n. n.w. 80 mylen / ghelegen op de hooghte van 6 graden 37 Minuten / by nooſden de Linie: Van de Weſt hoek vande Bap Manada, tot een

Pangſare/
Eplant.
Noſſa/
Eplant.

Manilla
Mindanaw.

Eplandeken/streicht een djoochte af; aen de Oost zijde 1 mijl laech/sagen de grondt op 8 badem/W. S. W. 16 mijlen; van't voozschzeven Eplandeken/tot een ront Eplandeken / leggende aende West hoeck bande groote Bay/ ofte Inwyck W. 7 Mylen: van't eplant Manada. tot dat ront Eplandeken W. S. W. 23 Mylen / gelegen op de hoochte van 1 graedt 8 minuten: Van't voozschzeven ront eplandeken / tot een djoogte W. N. W. 2 Mylen/gelegen van't lant een clepne mijl / streicht langens de wal ½ mijl laech/diep aen de N. O. zijde 4. 5. 6. 7. 8. 10. 15. 20 badem/krael gront.

Cabo di
Blanco.

36. Van't ront eplandeken/tot den bonten hoeck / ofte Cabo de blanco w. ten noozden 15 mijlen/ men cruyt hier altemet s harde rabelingē van stroomen, dese hoeck is gelegen aen de West 3pde van een grooten Bay / aende oost 3pde van die Bay syn gelegen 2 eplandekens.

Clac;
gront/
djoochte.

37. Item bande djoochte Clac-grondt, tot de twee Eplandekens ghelegen aende oost-3pde van de Bay / 't westelijchste west acht Mylen van't westelijchste eplandeken tot den bonten hoeck/West Nooydt West 3 Mylen.

Hoeck van
Stroomen.

38. Bande Capo de Blanco, tot den hoeck van de stroomen, is een laech black eplandt/ west / wel soo Noozdelijch seiven mijlen/lepd op ½ graedt: van't eplandeken Manada tot den voozschzeven hoeck / West ten Supden/ wel soo westelijch 42 mylen: Van't blackeplant west Supd west/een groote myle/syn gheleghen twee Clippen / ofte holmen. Bande twee holmen/ tot twee djoochten / leggen met laech water boven/ Supdt west/ten Supden twee mijlen/ghelegghen inde inwyck/ ofte groote Bay; daer is gheleghen het Stedeken Tottoley, hier beginnen de Stroomen om den Supdt te loopen.

Coctolp
stedeken.

39. Van den hoeck bande Stroomen, tot een eplandeken / legghende dicht by de Custe van Celebis. S. w. ten westen 9 Mylen/men laet noch meer eplanden inden inwyck leggen: Van't voozschzeven eplant / tot een eplandeken/streicht een Rifs af aende west 3pde/ten mijl laech tot de west punct van't Rifs 3 clepne mylen/leggende op de hoochte van een graedt by noozden de Linie Equinoctiael; Bande voozschzeven punct tot de 2 eplandekens Noorder-wachters S. w. 7 mylen / hier loopt de stroom om de zuyt; vande 2 Noorder-wachters tot Bonne w. 7 mylen.

Noorder
wachter/
epla. ut
Wachter/
epla. ut
Zuyder-
wachter/
epla. ut.

40. De twee Noorder-Wachters, leggen van den anderen S. o. ende n. w. een Mijl/ghy moogt wel tusschen beeden dooz passeren / geen grondt met 50 badem: Van de twee Noorder-wachters, tot dat eplandeken ghenaeint Zuyder-wachter S. E. w. 7 mylen/gelegen op 7 minuten by noozden: tusschen't voozsch eplandeken/ende Celebis, ist wyt een Myle; ick ben daer dooz ghesepit; aen de Landt 3pde vande Suyder-wachters, lepd een clip boven water/als een sancke.

Graef.
Willems
Hoeck.

41. Bande Linie strecht/ de custe Celebis S. ten w. 16 Mylen: van daer tot 21 graet S. ten w. ende S. S. w. 21 Mylen/ van daer tot Graef-Willems Hoeck S. w. ten Supden 9 Mylen; de voozsch-hoeck is getegen op 2 graden 32 minuten/men siet hier gemeneelijche des avonts vlierkens / tweeke syn visschers Paukens; van desen hoeck/ tot een djoochte leggende onder water w. 12 ofte 13 mylen: so 't gebeurde dat ghy saecht 3 heubelen op Celebis, in't gebede/ waer van het 21 zuydelijchste/ het grootste is/ als die heubelen oost van u syn hoochte 21 graet by 3yden de Linie.

Nooyt-
3pde.

42. Item van Graef-Willems Hoeck, tot de Noort-hoeck vande groote Bay

Bap/S. ten Oosten 10 mijlen/hoochte 3 graden 32 minuten: banden boozf/ hoech/tot dat Eplandeken Sphera Mundi, ofte de zupdr-hoech bande Bap S.O. 9 mijlen/is ghelegghen op 4 graden: van 't Eplandeken Sphera Mundi, tot de Gde Macasser, legghende op de hoogte van 5½ graden by zupden 20 mijlen; dese weg is vol dzooghten/ende ondiepten/met clepne Eplandekens/seer buyl/streche van Celebis West 4. 5. 6. mijlen.

Sphera/
mundi/
Eplandek-
ken/
Macasser.

43. Van Graef-Willems Hoec tot 5 Eplandekens Nusalima S.W. ten S. 38 mijlen, bande Nooyt-hoech bande groote Bap daer men ghemeenlyc oversteecht naer Nusalima 3. w. ende S. w. ten Westen 36 mijlen; dese boozf/ Eplandekens sijn gelegen op 5 graden 't Compas/Z. ende Nooyden.

Nusalima
Eplandek-
kens.

44. Van Nusalima tot 2 ofte 3 Eplandekens genaemt Ravaris o. ende Z. 8 a 9 mijlen/ghy meucht hier wel booz passeren: Soo 't gebeurde dat men met een Z. Oosten wint de Nusalimas N. W. van hem sage 3 mijlen/soo ist geraden/aen de nooyt zyde om te loopen / overmits dat van 't zupdelichste Eplant S.W. ten Westen 3 mijlen een dzoochte is ghelegen van 5 Vadern/ groen water/met swarte steenen: van Nusalima, tot het eplandeken leggende aen 't West eynde Madura op 6½ graden w. S. w. wel soo zupdelichste 64 mijlen/ van 't boozf/ Eplandeken / tot het Eplandt Lubock N. ten Westen 10 mijlen.

Ravaris/
Eplandek-
kens.

Lubock.

45. Als men oversteecht bande nooydt-hoech des Grooten Bays, ende be- geert naer Patana, so ist geraden dat men de Nusalimas in 't gesichte loopt, of- te op 4½ graden/want op de cust van Barneo op 4 graden / sijn ghelegen veel dzooghten/ende ondiepten.

Patana.

Barneo.

46. Van de Nusalimas tot byp hooge Eplanden genaemt Pulos Laot, 't zup- delichste/w. 22 mijlen/diep 35 a 40 badern/sijn ghelegghen meest in een byp hoech: vant zupdelichste Eplant/lept op 5 graden / tot den zupdelichsten hoech van Barneo, gelegen op 4 gra. 10 minut. N. w. ende N. w. ten Westen 20 mijlen, desen boozf/ hoech is genaemt Jonsolaet, strecht een dzoogte/ ofte vlachte af aen de w. zyde; am desen hoech Nooytwaerts aen 8 ofte 9 mijlen lept mandermallin, van Jonsolaet tot de slijk-Hoech w. N. w. 33 mijlen/hoo- te 3 graden 24 minuten/diepte 14. 12. 10 Vadern/twee ende 3 mijlen buyten Lants hier heeft Barneo een grooten inwojch.

Pulos
Laot.

Jonsolaet/
een hoech.
Manderm-
allin.
Slijk-
hoech.

47. Item van 't zupdelichste Eplant Pulo Lant, is de cours w. ten N. en w. N. w. 100 mijlen tot 3½ graet / in desen wech sult het Looet wel gebuyt- ken/diepte 25. 20. 15 badern: van 3½ graden ontrent n. n. o. 5 a 6 mijlen/is ge- legen 't Eplant Mancoy, van 't Eplant Mancoy, tot het Eplant Cremata. sijn gelegen noch meer clepne Eplandekens: by n. w. ten Westen 30 mijlen van 3½ graden tot Cremata is een laech Eplant/lept 1½ graden n. w. 32 mijlen: van Cremata tot Zuccadana o. ten n. 15 mijlen: van Cremata Z. o. ten oosten/ 22 mylen/lept een dzoochte/ 1½ myl van die dzoochte diep 25 badern siet men geen Lant.

Pulo
Lant.

Mancoy/
Eplant.
Cremata/
Eplant.
Zuccada-
na een
Stadt.

48. Oversteekende by Cremata, tot de vofelichste Eplandekens van 't Eplant Buitam n. w. wel so westelichste 54 mylen/hoochte een graet by nooy- den de Linie/diep in desen wech 26 a 28 badern.

Buitam/
Eplant.

49. Van Cremata tot Pulo Timoon n. w. ten nooyden 76 graden: timoon is een hooch Eplant / lept op de hoochte van 2½ graden: van Timoon Z. o. 6 a 8 mijlen sijn ghelegghen twee Eplandekens tamelich hoogh/ 't is ghe- raden dat men de 2 boazf/ Eplandekens / ofte Pulo Timoon in 't ghesichte loopt/

Pulo Ti-
moon.

- Pulo A-
dongh.
Pulo Ca-
pas.** loopt/om de court te stellen/buyten de Eplandekens Pulo Redong, om.
50. Van Pulo Limaon tot 2 Eplandekens ghenaemt Pulo Capas n. ten w.
16 mylen; van P. L. Capas tot de zuydelijchste Eplandekens Lantanga Redang
n. w. ten n. 14 mylen/5 graden 30 minutē; vande zuydelichste Eplandekens
Lantanga Redang tot de noordeliche Redon n. w. ten. w. 12 mylē/sijn gelegē op
de hoogte van 5 graden 56 minuten/ sult dat lant aen doen op 6 graden.
- Lantanga-
Redang/
Eplant.
Palana.** 51. Vande voorsz noordelijchste Eplanden/tot den hoeck Palana seyt op 7
graden/n. w. ten w 28 mylen; Vande voorsz hoeck/tot de Kieck/5. w. ten w. 2
grootē mylen/diep 9. 8. 7. 6. 5 vadem / ankeren op 4½ oft 4 vadem modder
gront ½ myl van't lant/ eenen hoogen Berg 3. w. ten 5. van u/en't zuyt eyn-
de van't Riff o. ten E. 1½ myl: Palana, ofte de Kieck is ghelegen op 6 graden
53 minuten/afgaende nooyt westeringe 5 graden.
52. Alsinen vercrecht vande Palana in de maent October/van in Pohem-
ber ist bequamer/overmits de westeliche winden dooz wapen: vanden hoeck
van Palana seyt op 7 graden/om binnen de Eplanden de ur te zeplen : van
den voorsz hoeck/tot 't Eplandeken Lapi 3. o. 10 mylen (dit Eplandeken is
gelegen dicht by't vaste Lant van de Lantij) tot de noordelijchste bay Pulo Ke-
don 3. o. 17 mylen/diep 16. 18. 20 vadem/buyten de Eplanden om.
- Schipje/
Eplandek-
ken.** 53. Vande noordelijchste Eplanden Redong. tot de zuydelijchste Lantanga
Redang 3. o. ten oosten 10 mylen/diepte tusschen de Eplanden / ende 't vaste
Lant/18. 16. 13 vadem steek gront/2 ende 1 myl van't Lant: men laet hier
twee dzoogten aen stierboort leggen: van't zuydelijchste Lantanga Redangh,
tot de twee Eplandekens Capas (leggen dyp Clippen by/aen de nooyt zyde)
3. o. ten Zuyden/12 mylen/diep 22. 24. vadem/ hoochte 4½ graden/ign gele-
gen dyp mylen van't vaste Lant.
- Capas/
Eplandek-
ken.** 54. Van Pulo Capas tot Bahang 3. ten w. 19 mylen/diep 22. 20. 15. 12. 10 va-
dem: Bahang seyt op 3½ graedt: Van Bahang tot de west zyde Pulo Timon 3. o.
ten zuyden 14 mylen/diep 22. 20 vadem/ 't middel lant is gelegen op 2 gra-
den 45 minuten: Van Limaon tot Pulo Baly 3. 3. w. 5 mylen.
- Bahang/
Pulo Li-
maon
Pulo Ba-
dy.
Pulo Tin-
ga.** 55. Van Limaon tot Pulo Tinga zuyden 8 mylen/is een hoog Eplant/seyt
op 2 graden 12 minuten: Van Pulo Tinga tot de oostelijchste Eplandekens/
van't Eplant Biantam hyeete een graet 12 minuten/S. ten oosten/ende zuyt/
23 mylen/diep 28. 26. 25 vadem/ 't zyn lege Eplandekens: van een graet 12
minuten/S. o. 4 mylen/is gelegen een Clip boven water.
- Blanc/
Eplant.** 56. Van een graet/12 minuten by noorden/oste die Eplandekens by oo-
sten Biantam tot Blanco op 2 graden/by zuyden de Linie/3. 3. o. 5 mylen/diep
20. 18. 16 vadem; vande voorsz hoochte streckt Blanco 3. o. ten Zuyden/ende
5. 3. oost/17 mylen/tot op 2 graden 57 minuten/ diep 13. 15. 17 vadem steek
gront/2 mylen buyten 't lant: Van daer/ tot de Zuyt hoeck Blanco 3. ten
oosten/ende 3. 9 mylen/die 30. 33. 25. 22. 24. 12 vadem byle gront : de zuy-
delighen hoeck van 't Epland Blanco is ghelegghen op 2½ graden: van dese
voorsz hoeck Oost 3 mylen/legghen eenige Eplandekens: n. oost: 6 mylen
by dese Eplandekens ist vol dzoochten /en ondiepten/so dat het een straet
maecht/ende is dyp mylen wjt/ te weten aen de oost zyde van Blanco; daer
harde stroom deur.
- Banta Ep-
lant.
Quinta.** 57. Om te zeplen aen de nooyt zyde van Blanco/ende voort vande west
zyde/tusschen Blanco ende Kieck deur/ vande Clippen/ghelegghen eben bo-
ven water S. S. Oost/en Zuyt ten Oosten 23 mylen/ tot een halve graedt
bezuyt.

byzuden de Linie/ ende sullen 't Eplant Linga komen te sien / van 1 graedt
 2. ten Westen naer 't Noort epnde van Banca. verby eenighe Eplandekens
 passeerende ontrent 20 mylen: komende by 't Noort epnde / kenghtmen al-
 temet niet meer als 4 Dadem diepte/ghy sult alle naerstigheyt doen/ om by
 de Cust van Sumatra te komen op 6 Dadem/overmits aende west-zijde van 't
 Eplant Banca onessen gront is.

58. Vande zuyt. hoeck Banca leyt op $3\frac{1}{2}$ graet / te weten die oost-zijde / 2.
 W. 6 mylen/ onessen gront / 14. 8. 12. Dadem/ daer na effen gront / 11. 12. Da-
 dem klep gront. Van den voorsz hoeck tot Sumatra ofte het Eplant/ met dat
 Rifs/ de oost-punct W. 2. W. 14 Mylen. 't Rifs streekt van 't Eplandt af 3 re-
 waerts O. N. O. twee groote Mylen.

59. Van den Zuyt-hoeck Banca tot Bantam 2. ten Westen/ ende 2. E. West
 40 mylen/ men sal dan een dwoogte gepasseert hebbē/ leyt van Bantam Noort
 ten Oosten 13 mylen: dese dwoogte is stepl/ comt niet naerder als 10 badem/
 is onder water gelegen. Ofte pemant vande Supd-hoeck over stach naer
 Sumatra, soo ist gheraden 2. W. aen te loopen 30 mylen/ tot twee Eplande-
 kens/ 3 jhm gelegen 3 mylen van Sumatra; van die 2 Eplandekens tot Bantam
 Zuyd ten Oosten 15 mylen.

Aenwijsinghe om te zeylen van Bantam door de Strate Balimban,
 ende Zabon, voor by Malacca tot Achin toe.

60. V. Ertreckende van Bantam na Achin den 15 Octobet/ so raechtmen ge-
 meenlijk noch wat voorszpoedig voort/ in 6 weken: van Bantam tot
 twee Eplandekens/ N. ten W. 15. mylen/ ghy meugt tusschen Sumatra ende
 de voorsz Eplandekens wel deur passeeren/ als de twee Eplandekens/ oost
 van u leggen een groot myl/ diepte 5 Dadem harde grondt. Vande voorsz
 Eplandekens/ tot den hoeck van Sumatra. ofte het Eplant/ gelegen dicht by
 de Cust/ dat men 't qualyck voort een Eplant kennen kan/ streekt een groot
 Rifs af O. N. O. twee groote mylen/ soo dat men van de twee Eplandekens/
 tot de Oost-punct van 't Rifs is N. ten Oosten 18 mylen/ niet nader als vyf
 Dadem harde gront/ 6. 7. 8. badem steech gront/ van Bantam tot het Rifs noort-
 den 33 mylen/ leyt op de 3 graden 48 minuten.

61. Van de Oost-punct van 't Rifs/ tot 't Eplant Lasapara. N. ten O. 8 a 9.
 Mylen/ dan men moet Noorden aengaen op de diepte van 7. 6. 6. Dadem
 steech gront. Lazapara is gelegen 3 mylen van Sumatra/ ghy sult by Sumatra Lasapara
Eplant.
 langens loopen/ op de diepte van 7 badem/ $1\frac{1}{2}$ myle van 't lant/ want aen de
 zijde van Lazapara. ist onessen gront en dwooghte/ daerom zyt gewaerschoot
 ondermael / niet verder van Sumatra als 1 Myl te gaen/ 't loot altoos inde
 hant.

62. Van Lazapara tot den hoeck A. N. W. ten Noorden 4 Mylen/ diep 6. 7.
 8. Dadem/ gront als vooren/ van A. tot den hoeck B. N. W. 7 mylen/ diep 10.
 12. 8. Dadem: een myl buyten Sumatra; tusschen Sumatra ende Banca ist wylt
 3 Mylen/ men sal hem wachten voort die zijde van Banca. want 't is daer on-
 effen gront: van B. tot een Riviere C. N. W. ten Noorden 6 Mylen/ van die
 voorsz Riviere tot 2. ende Noorden/ met die Riviere Paliboan, diep 7 Da- Paliboan
Rivier.
 dem/ W. N. W. 7 mylen: dit is een grooten inwyck/ met laeg voort lant/ dat
 men qualyck 't Lant kan sien.

Monopij Boek. 63. Die begeert aen de Boort 3de van Banca om te zeplen/ die sette den berch Monopijn op't Boort eynde van't Eplant Banca. 2. Oost van hem/lopende van N. ten Oosten/sult comen te sien 7 Eplandekens by den anderen leggen/genaemt Pulo Tayo. syn gelegen ontrent 12 mylen van Monopijn: dese boort 3 Eplandekens sullen byden aen de 3. 3de: als Monopijn 3. o. van u is/so steekt een Rifs af van Banca 2. W. ontrent een myl lant.

Tamian-bon/ten boech. 64. Van Suppen ende Noozden met de Revier palinboam 3 mylen/diep 7 badem; tot de hoech van Tamianbon. N. West ten Noozden 20 mylen/diep 7 badem; in dier hoech desden hoech is gelegen op een graet/bezuppen de 2 me; van Taciambor. N. N. O. 2 mylen/15 gelegen/t Eplandeken Varella, lant aen stier-boort leggen/lept op 52 minuten by suppen den Aquinochael, als men 't boort scheyven Eplant begint te genaechen op 2 ende 3 mylen/soo kragtmen dieper water/10: 12 badem/in desen wech regheleertmen hewzelen meer naer de diepten als naer de cours / overmits dat daer harde stroomen loopen.

Calathigaa/Eplandeken. Tynamballa boer. 65. Van't Eplandt Varella. tot de zupdelijerte Eplandekens Calatingas. N. W. ten Westen 6 mylen/diep 14. 15. 12. 10 badem/ gront als booren; van Calatingas, tot den hoech Tynamballa. hier heeft Sumatra een grooten inwoch/ dat men geen lant sien en can tot Tynamballa, te weten de zeelichste punt van't Rifs/oste d'boorte/N. W. ten N. 15 mylen.

66. Item van den hoech Tynamballa. hier heeft Sumatra mede een diepen inwoch/tot den hoech Taniambora. N. ten Oosten 7 mylen in desen wech diep 12. 14. 16 badem: so ghy hier int Oost Tupt Oosten/ende 2. O. ten oosten hoogh lander stier/sult werten datter Eplandt linge is: Danden hoech Taniambora tot Pulo Duray Noozden 7 mylen diep 10: 8: 7: 6. badem/slep grondt; tusschen Sumatra, ende 't Eplandt Duray ist wydt ontrent twee mylen/diep 6. a 7. badem/'t Eplandt laten aen stier-boort leggen.

Taniambora boer. Pulo Duray. Taniambora boer. 67. Van Pulo Duray, tot de twee Clippen Saratinga N. W. ten Westen 6 mylen/diep 6 a 7 badem/syn ghelegghen op 50 minuten benoorden de Linie: ghy sult dese 2 boort 3 Clippen aen stier-boort laten leggen / diep 6 a 7 badem: tusschen Sumatra ende Saratinga ist wydt een cleyn mylen/syn ghelegen met hoogh water onder/ende laech water boven van Sumatra comt een Revier up loopen/ ghenaeemt Camper, die stroom haldt naer die twee Clippen tot.

Sabon/ Eplant. Geramp/ meerde Eplant. 68. Van Sumatra tot Sabon ist wydt 2^e myle 2 Sabon ist Landt datmen aen stier-boort laet legghen: van de Westelijchste Clippe Saratinga, tot den Enael van't Geramp/ meerde Eplant N. 3 mylen/latende een Eplandeken met een doons/ende noch ten gantse sonder geboomten aen Bag-boort leggen/ diep 6. 7. 8. 7. 6 badem; aen Sabon crichtmen harde gront/ van't Geramp eerde Eplant tot Sabon ist wydt een cleyn myle / in 't midden van't vaer water is gelegen een steen/ van 3 badem onessen gront/ so dat daer niet wyder is als 1 van een Eplant/ int rechte vaer water diep 7 badem steek grondt/ ghy sult 't Geramp/ meerde Eplant aen Bagboort laten leggen/ende loopen by Sabon lantens op 7 badem als booren.

Alonalon/ Eplant. 69. Van't Canael van't Geramp over't Eplant/tot Alonalon. 't welcke aen stier-boort blyft leggen/ Noort ten Westen by mylen/diep 9 badem steek gront/ van Alonalon tot Sumatra West 21 mylen.

Malacca boer. 70. Van Alonalon tot Malacca N. W. 22 mylen/ diep 12. 15. 20. 25. 26. 28. badem.

Vadern: Malacca is ghelegghen op de hoochte van 2½ graden by Noorden de Linie: van daer tot Sumatra **E. W.** 7 mijlen: aen de West zijde van Malacca, ontrent 3 mijlen/leggen 2 droogten / 1 mijl van't land: van Malacca, tot de Caep de Rochado **N. W.** 9 mijlen/ een mijl vande boorz/ Caep diep 20 Vadern/ leyt op 2½ graden: vande Caep de Rochado, tot Sumatra **E. W.** 5 mijlen.

Cary de
Rachado.

71. Vande Caep der chado gediept 22, 20, 18, 16, 14, 12 Vadern/ t'vonts ten thien uren geanchert op 12 Vadern zant grondt / t' Noordelijckste Eplant **Aru West Noort west** van u so lange als Pulo Parclat, sien cont: ontrent half wezen zijnde/ blijft Pulo Parclat, mit Oosten/ ende wat naerder de Eplanden comende / in't Oost ten Zuiden/ soo zyt ghy by van de drooghten/ Pulo Parclat, is een hoeck/ gelegen aen de Cufte van Malacca, dan ghelycht van verde een ront Eplandt te wesen: al sinen buyten t' vaer water is/ soo reijgt men de grondt van grof zand/ ende swarte schelpen / ende moctinen van weder om soecken/ cleyn dupn swart zant/ ofte modder gront/ daer loopen harde stroomen.

Aru/ Eplant.
Pulo Parclat.

62. Vande Caep de Rochado, tot het Noordelijckste Eplandt **Aru West Noort West** 14 mijlen/ leyt op de hoochte van by graden/ diep (1½ mijl) boorz gaens af 18 Vadern/ latent aen bagboort leggen: vande noordelijckste Eplant **Aru**, tot het Eplandt pulverre noordt **W. ten W.** 20 mijlen leyt op 3½ graden/ diep 35, 36, 34, 32 Vadern: van Pulverre, tot Pottebackers Eplant Oost ten noorden 7 mijlen.

Pulverre/
Eplant.
Pottebackers
Eplant.

73. Van't Eplant Pulverre, tot Sumatra, op de hoogte van 5½ graden noordt West 31 mijlen: vande boorz/ haagte Sumatra, noordt West ten noorden/ ende West noordt west 26 mijlen/ tot een hoeck gelegen een mijl vande Riede Achin: de Riede van Achin is gelegen op de hoogte van 5½ grad, by noorden de Linie Equinoctial, afgaende noordt-westeringe 7 graden/ men leyt ten anchor op 9 Vadern cleyn grondt / parot mijl vande Lant / de bovenste hoeck noordt Oost: van u een cleyn mijl: een Clip/ leggende boven water noordt Oost ten noorden/ ist wijdt ½ mijl/ diep 7, 8 Vadern zant grondt / ghy mencht wel tusschen deur passeeren: inde maenden December/ Januarius/ Februarius/ waeyen hier n. O. ende a. n. oosten winden.

Achin.
Riede.

Aenwijfinge vande Coursen, om te seylen van Achin naer Zeylon, voorts naer Pundo Gallo, tot Mosulipatan toe.

74. I Tembertreckende van Achin, den 20 ofte 30 in Januarius/ ende begeret t' wester gadt upt te loopen / soo is het vande Riede / tot het boorz/ gadt 5 mijlen strecht upt West Zuidt West lauch 2 mijlen/ diep 18, 20, 25 Vadern duyle grondt / daer loopen harde stroomen deur/ in dit boorz/ gadt is gelegen een steen onder water/ de zee sietmen daer op byanden/ ghy sult die steen aen stierboort laten leggen/ ende een Rief aen bagboort/ t' welc strecht van een Eplant af/ gelegen dicht by Sumatra: van dese steen/ tot dat Rief noordt West een cleyn mijl: hier moctmen tusschen boorz/ passeeren/ latende de Gomes Poeles aen stierboort leggen / ghelyck als die steen/ dan't is beter tusschen de Gomes Poeles, ende Pulo Way, deur te seplen/ overnuidt dat het daer 3 mijlen wijt is / geen anchor grondt: soo lachten de Gomes Poeles aen bagboort leggen/ ende Pulo Way aen stierboort.

Gomes
Poeles.
Pulo Way

Niobatis
Eplant.

75. Van desen boorz/ steen/ tot dat zuidelijckste Eplant Niobatis noordt

Nooꝛt West twee-en-twintigh mylen / dit is te verstaen op een Compas ghelegen op 8 graden afgaende Nooꝛt-westeringe: van't Eplant Niobaris, tot Seylan, op de hoorchte van 7 graden/128 duysche mylen : in dit overzeplen/om dees tijdt des jaers/loopende harde stroomen / om den Zuydt/overmids dat de N. O. ende O. N. O. winden upt de Bocht van Bengale wapen.

Bocht van
Bengala.

Puncto
Galio/
Fogt.

76. Int gesicht van Puncto Gallo, so krijgense den 14 Martius de eerste westelycke winden / te weten W. Z. West/daer naer E. West / dan in't laetste van Meert wapen die vooꝛs ghestadich deur / de stroom hardt om den Nooꝛt/dat duert tot den eersten October toe/ dan beginnen de O. N. Ooste ende Nooꝛt Ooste winden te wapen / upt de Bocht van Bengala de stroomen upt de Zuyt; geduerende wederom tot in't laetste van Martius / als vooꝛen verhaelt; t'gebeurt somtijts wel dat de winden 14 dagen vooꝛer/ ofte later deur wapen.

Canada:
na Nap.

77. Van Puncto Gallo, tot de Bape Tanadara, Oost 5 mylen/heeft tot een teecken eenige roode aerde/ in desen wech diepte 33. 30 badem zant gront: ontrent een myl bupten lant / daer sijn ghelegen eenige groote steuen/soo dat de gront niet schoon is.

78. Item van Puncto Gallo, tot den hoeck O. ten E. ende E. Oost 7 mylen; van desen hoech streckt Ceylon Oost ten N. 6 mylen/ in desen wech heeft men geen laag Nooꝛt-landt; van daer streckt de Oost O. N. O. 15 mylen/tot op de hoorchte van 6½ graet; in dit baer-water/ 2 mylen buptens lant diepte 35. 40 badem zant gront/20 badem is krael gront.

79. Vande 6½ graden/tot een dwooch N. O. ten O. 7 mylen / gelegen op 6 graden 37 minuten/een myl van't lant; vande vooꝛs dwoochte/tot een andere dwoochte/N. O. wel so Oostelycke/ 6 mylen/ is ghelegen twee mylen van't lant/op 6 graden 50 minuten vande tweede dwoochte/tot Maracalo. Nooꝛt den 10 mylen; Maracalo is gelegen op 7½ graden / de beste Riede op 11. 12 badem zant gront/½ parrs myl van't lant; Cabo de Frille, ofte Muonix-cap. W. van u bevonden/daer 13 graden Nooꝛt-westeringe 11½ graden/een streck op't Compas: Die van Achin gaen't zepl/den 20 Januaris / ofte den 10 Februaris; die begheert naer Puncto Gallo, sal Ceylon aendoen op 7 graden/1½ myl buptens lant diep 24 badem zant gront/ofte op 7½ graden.

Maracalo
na Bract.

Cabo de
Frille/ ofte
Muonix
Cap.

Pulo
Gamma

80. Van Maracalo tot de Riviere Poel Gamma N. ten W. 5 mylen/in't in-comen vande Rivier/met hooch water/en spring-stroom/diep 9 voeten/aen de Nooꝛt zijde leyt een Clippe ontrent ½ myl van't landt: Van de Riviere Poel Gamma tot de Rivier Triquamalo. N. ten W. 13 mylen/ ghelegen op 8½ graden/ontrent 2 mylen aen de Zuyd zijde/ende 2 mylen aen de Nooꝛt zijde van Triquamalo, sijn gelegen eenige Ruitzen / ofte Clippen boven water; een half myl van't lant.

Triqua-
malo Riv.
vanc.

Marabara
na Rivier.

81. Van Triquamalo tot de Riviere Marabara (is gelegen een Banch vooꝛt streckt in Zee een myl) N. N. W. 11 myl/ te weten de zeelfschste punct van't Rifflept op 9 graden 26 minuten; inde distantie van 11 mylen ist diep 30 a 32 badem/1½ myl bupten lant.

82. Vande Zeelfschste punct / tot't Nooꝛt eynde Celon. Nooꝛt West/ 10 mylen/20. 15. 10 9. 8 badem schoone zandt grondt 1½ myl van't Landt; de Nooꝛdelichste hoeck van Celon is gelegen/op de hoorchte van 9 graden/55 minuten.

83. Item den 4 April 's avonts/de Nooxt hoeck van Celon Z. West van mij 17 mijlen/diep 15 badem/hoochte 10½ graden/met den zuydelijke wint/deben cours West ten Zuyden aen/lieten gestadig het loot gaen/dooogden op van 15/14/12/10/7/6 badem/mreest sterck gront/snacht ten 12 uren sagen 't vaste lant van Coromandel, debden doen cours langens de wal O. ten Oosten op 6 badem/met cleyn sepl/den 5 des smozgens sagen Negapatan, N.N. West leggen.

84. Vande nooxt hoeck Celon, tot Negapatan, is inde ghemeene pascaert w.n.w. 30 mijlen, ende naer mijn opinie/en gissinge na de stroom gemaect/ geseyt te hebben 21 mijlen: so dat vande nooxt hoeck Celon tot Negapatan behoorden te sijn n.w. 21 mijl; overnuds daer harde stroomen loopen/ is niet veel sekerheyt af te schryven: van is geraden/die van den nooxt hoeck oversteekt naer 't vaste lant Coromandel, 't loot gestadigh te ghebruycken: 't welcke sal waerschouwen.

85. De Stadt Negapatan is kenbaer/overnuds datter in staen veel witte huyssen/sept op 10 graden 55 minuten: men mach anchoren op de Riede/op 5 badem/sehoone sant grondt/ een gotelings sehoot van 't lant: die na Negenampatuam begeert/moet Negapatan in 't gesichte loopen.

86. Van Negapatan tot Negenampatuam nooxt ten Oosten 12 mijlen/men leyt ten anchor op de Riede in 7½ badem sant gront: ½ mijl van 't lant/hoochte 1½ graden aegaende nooxt westerlinge 15 graden: 5 mijlen aen de Zuyt zide Negenampatuam leyt een dooichte van wit sant/met laegh water boven/strechende van 't lant een mijl 't Zeewaerts.

87. Van Negenampatuam tot de Stadt S. Tome, (is kenbaer ghelijck Negapatan) n. 19 mijlen/daer leyt een cleyn bancken boort ½ mijl van 't lant: van S. Tome tot Palicarte, n. 6 mijl/men leyt op de Riede van Palicarte in 8 badem schoone sant gront/niet cleyn daer onder gemengt/ ½ mijl van 't lant Palicarte is gelegen op de hoochte van 13 graden 24 Minuten: heeft een Riede vier met hoog water/ende spring-stroom 10 voeten diep 1½ mijl aende nooxt zyde van Palicarte leyt een banck/streicht Zeewaert 2/ ofte 3 mijlen.

88. Item van Palicarte tot Arnegon-Noorden 12 mijlen / van Arnegon-Noorden 5 mijlen/is gelegen een banck / streicht langens de wal ½ mijl lant: en een mijl 't Zeewaerts: hier begint een bocht te comen/en deurt tot een langen hoeck lants/daer een Rifs afstreicht dyp mijlen 't Zeewaerts.

89. Van Palicarte tot den lage hoer/streicht 1 Rifs af 3 mijlen 't Zeewaerts/diep 3.4 badem on-essen gront/noorden 38 mijlen: desen boort hoeck is gelegen op 15 graden 45 minuten: als men op 't Rifs is / so leyt 't hooge Landt van Moupele W. ten noorden/ende w.n.w. van u.

90. Van 't Zeelichste punt van 't Rifs tot de Riede Perapoely n. o. ten noorden/wel soo nooxt delijcke 10 mijlen: om dese boort Riede te kennen/ heeft eenige Coors, ofte Seterij boomen/ als die o. ende o. ten zuyden / van u staen 1½ mijle van 't Landt Perapoely, soo is men op de boort Riede/ anchoren in 7 badem sant gront: ½ mijl van 't Landt Perapoely leyt op 16½ graden.

91. Van Perapoely, tot 't Rifs/de Zeelichste punt O.Z.O. 8 mijlen/boort langens 't Rifs O.n.O. dyp mijlen/ so is men om 't Rifs: en is de cours nae de Riede van Malipatan n. 3 ofte 4 mijlen/settent op dyp badem modder-gront een grooten boom rondt/west van u/ een mijl van 't Landt: die begeert op 1 d voeten waters te settten met een schip dat 12 voeten diep gaet/ can ½ mijl nader

nader komen/gront als vooren: Malulipatan is ghelegen op de hoogte van 16½ gract by Noorden den Equinoctiael; afgaende Nooxtwesteringhe 17 graden.

Matara 92. Alsoo te Matacala is 13 graden nooxt-westringhe/ende te Malulipatan 17 graden; differentie 4 graden/soo addeert 2 tot 13/maken 15 t'samen; om te weten dat dese coursen van Pancho Gallo tot Malulipatan toe / bescheyven sijn op een Compas; dat de naelde moet leggen op 15 graden nooxtwesteringhe; t'welcke 15 strecht op 't Compas is; dan ist geraden de Compasse Z. ende nooxt den te laten leggen/een peder kan daer na facit maechen: Dit achte genoegh te sijn tot behulp.

Aeym 93. Item in 't eerste van Junius begint in Malulipatan de landelicken wint te waepen/gedurende ontfrent 14 daghen/soo vertrecken de Schepen vande vereenighde Oost-Indische Compagnie na Achin, ofte nae Bancam, buyten Sumatro om/ doende haren cours by den wint over/om ooxsake/ dat deses tijts jaers in Zee de Winden Z. W. ende W. Z. W. waepen/ die stroommen loopen hart om de Nooxt; hebben altemet genoegh te doen Achin aen te seplen: Van Malulipatan tot Acioin Z. O. wel so zupdelijch 224 mijlen;

Aenwijfsinge vande Courssen, om te zeilen van Ternaten langhens de Caste Gilole, ende Bachian deur, voorts naer 't West eynde Borneo, tot de Cadieper toe.

Ternaten 94. V Ertreckende van Ternaten in 't laetste van Julio / dan ist bequamer als in 't beginsel van Augusto/ overmits de zupdelijche winden soo hart niet en waepen als in de maent van Julio: Van Ternaten tot de Caste Gilole. O. 3. mijlen; van daer tot de Riede Gnosfiquia Z. ten W. 7 mijlen; van Bachian, ofte de Riede Gnosfiquia, tot Gilole wydt 2 mijlen; van daer mit waeters/ tot de eerste engte/ ofte gat Z. ten O. wel soo oostelijch 10 mijlen; daer leggen by Eplandekens / waer van dat men twee aende Oost-3pde laten leggen by Eplandekens / langens; diep 30/40 badem; nyl wylt/ van 't lant valt harde stroom deur/ leyt op de hoogte van 23 minuten bezupden de Linie: oost-waerts dicht by de twee voorsz Eplandekens/ leyt e groot Eplant: 7 nyl vande Eust Gilole, leggen 3 klepne Eplandekens by / aen de Oost 3pde/ so dat het mede een gat maecht.

Bachian 95. Vande eerste engte/ tot een Eplant Z. O. 7 mijlen/ tusschen 't zupde eynde van Bachian, ende 't Eplant ist wydt twee groote myle; van 't gat Bachian, tot het Ooster gat Oby, Z. Z. O. 12 mijlen/ wydt 2 mijlen/ is ghelegen op de hoogte van een gract 30 minuten: 't Eplant dat aen bachboort blifft leggen/ is een lanch effen lant/ aen de Oost 3pde leggen 2 Eplandekens/ by zupden noch 2 Eplanden/ gelegen buyten 't waer-water; 't Eplant dat aen stier-boort blifft leggen/ is mede een lanch effen landt/ strecht meerder zup-waert: Van 't gat Oby, tot een Eplant west zupd west/ ende Z. W. ten westen 8, mylen.

Boure 96. Dan 't Oost gat Oby, tot het west-eynde van Bourc (lept op 3½ grad.) Z. W. ten zupden/ ende 5 W. 39. mijlen; van het west-eynde Bourc, tot de Eplanden/ ofte Canael Cadiepes Zupd West ten Zupden 24 mijlen/ hoogte 5½ gract; Van het west-eynde Bourc, tot het Zupd-eynde Sori Nooxt den thien mijlen;

nijlen; 't gebeurt wel als de winden zupdelijck wapen/dat men de Canael
van de Cadiepes niet wel bezeplen kan/homende op Botton te verballen/sult
veradverteert zyn daer een groote bocht/ ofte inwijck te wesen/ daer de
Joncken wel inghezept zyn/eenige daer van ghebleven; van 't west eynde
Bour tot de hoeck Cromp, ofte 't Door der gat van Botton, west zupd west
33. mijlen.

Botton
Epland.Cromp/
een hoeck.

97. 't Door der gat van Botton is wijs 1½ mijl / is gelegen op de hooghte
van 4 graden 18 minuten/streect booz eerst een mijl west/daer naer altemet
zupdelijck; tot het Z. westen 2 mijlen / latende dan een kleyn Eplandeken
met 2 klippen aen bagboort leggen/ van daer streect Botton Z. ten westen
7 mijlen/diepte 25. 22. 28. 30. 33. 24. badem goede anker gront/ hier begint
de eerste engte/ is wijs een half mijl; aen bagboort laet men leggen een Ep-
landeken/daer een rif af streect van wit zant/aen stierboort een dzooghte/
't welck een enghte maecht/diep 8. 9. 10. 11. 12. badem harde gront; van de
enghte tot een dzooghte Z. ten westen 5 mijlen / een musquet-schoot vande
dzooghte aen de west zijde/diep 25 badem zant gront/in dese weg van 5 mi-
len/ist wijs 1. 2. 3. mijlen; vande boort dzooghte tot het naufte/wijs een mus-
quet schoot/latende een kleyn Eplandeken aen bagboort leggen/ 't welck
met laeg water aen 't lant valt is/Z. ten westen 3 mijlen; van het naufte een
musquet schoot wijs/diep 50. 60. 70. badem buyle gront daer naer 1½ / so dat
't gat op 't naufte lanch is ½ mijl/daer valt harde stroom deur. . . tot Bor-
ton Z. ten westen/en Z. Z. W. 2 kleyn mijlen/diep 50. 45. 40. 35. badem cleyn
gront/de oostelijcke wal naest; van daer tot Botton, zupden een mijl/lept op
de hooghte van 5 graden 33 minuten; van Botton latende een Eplandt aen
bagboort leggen/daer een rif aen streect/van wit zant/tot dat zipt eynde
van 't Eplandt Cambona, 't Middellant w. 3. w. wel so westelijck 10 mijlen.

Cambona:

98. Als men de dogueronis passeert inde maent December ende Janua-
rius/en begeert met contrarie ofte noozdelijcke winden te zeplen naer Ter-
naren, soo is 't geraden tusschen Celebis ende de noort zyde van 't Eplandt
Cambona deur te loopen; van de dogueronis. tot dat gat O. N. O. 22 mijlen/
wijs op 't naufte 1½ mijl/dan sal u gemoeten een banch van 7. 10. 12. badem
buyle gront/Celebis naest gelegen; vande boort banch tot het Eplandt sael
N. O. 3 mijlen/latende twee dzoogten aen stierboort leggen/ groen water/
ende dicht by Celebis eenige Eplandeken/ wijs een half mijl/diep 25. 26. 28.
26. 30. badem; van Sael tot een rond Eplandeken dat aen bagboort blijft
leggen w. ten zupden ½ mijl/diep 30 badem; van sael tot 4. Eplandeken/die
aen stierboort bleven leggen N. ten O. 5 mijlen/diep 28. 24. 17. 16. 15. 14. 13.
badem goede anker gront; daer zyn gelegen veel laghe Eplandeken met
dzoogten/ leggen bupten dit waer-water om de oost; van 't westelijck Ep-
landeken vande hier tot 6 a 7 dzooghten met groen water/ te weten de oo-
stelijcke dzooghte W. ten O. 4 mijl/diepte 13 badem; van 't westelijckste Ep-
landeken booz eerst de cours N. N. O. naer N. O. 3 mijlen/daer naer O. N.
O. 5 mijlen/diep 14 15/20/24/20. badem schoone gront/een mijl van Celebis
tot een Eplandt dat aen stierboort blijft leggen; tusschen Celebis en 't boort
Eplandt ist wijs ½ mijl/diep 12 badem/streect oost 1½ mijl/ dan siemen N. O.
te O. in zee 't noozder gat van Botton uyt/ ofte de haec kront; vande 3 ynde
½ mijls wijs noort oost ten oosten 2 mijlen / diep 13. 18. 38. badem/ latende
een Bap aen Celebis leggen, aen de O. zyde vande Bap streect een rif af.

Dogueronis.
119.
Cernacchi.
Celebis.Sael/Ep-
landt.

99. Item van Celebris Noorden/wel so westelijck 4 mylen/diep 28. 30. 20. 18. 15. badem/ latende 3 klipkens/ daer na Eplandekens met 3 klipkens aen bagboort leggen/met een groot Eplant aen stierboort/ wjt op 't naufte een klepne Inghl/van de 3 Eplandekens tot een Eplandeken *P. P.* West 3 mylen/latent aen de Oost zijde leggē/met 2 aen de west-zijde: $\frac{1}{2}$ myle/van 't Eplandeken *P. P. W.* 6 mylen geen gront/ men laet veel dzooghten aen stierboort/en aen stierboort wjt $\frac{1}{2}$ myl/diep 30 badem/ schoone gront; van 't gat een half myl wjt/tot den rupgen hoeck/streckt een langhe dzooghte af *P. O.* twee mylen/diep 28. 9. 7. badem/lept op de hoogte van 3 graden 8 minuten; van de boort tot een Eplandeken *W. P. W.* $\frac{1}{2}$ myl/aen de *Z. Z. W.* zijde van 't Eplandeken/diep 10. 13. badem/schoone gront.

Ruppen
back.

100. Van de Ruppen hoeck/tot 4 a 5 Eplandekens/zijn gelegen in den inwyck van Celebis *P.* ten westen 2 mylen/diep 30. 36. badem/ schoone gront; in desen weg laetmen veel Eplandekens/ende dzooghten aen stierboort leggen/wjt op 't naufte een Goteling-schoort/diep 9. 10. badem/Cozael gront; van daer Noorden een myl/diep 30 badem/lept een dzooghte aen bagboort/met die 4 a 5 Eplanden: van 't nieuwe/ tot een Eplandeken leggen 3 klippen by/aen 't zupd-eynde *P.* ten Oosten/wel so Oostelijck 12 mylen; hoogte 2 graden 10 minuten: Als men de boort Eplanden aen de West-zijde laet leggen/van passeertmen 5 dzooghten/daer van 2 aen de Oost-3pde blyven leggen/loopen noch over een Banck van 3 badem/Cozael gront; dan *P. P. W.* aen 2 mylen/septmen noch door 7 Eplandekens/diep 8. 9. badem hier laetmen aen de Oost-3pde; van 't nauften tot een Eplandeken/Noorden ten Oosten 17 mylen; van dat boort Eplant/tot een ander Eplant *P. P.* Oost 2 mylen; Dese Eplanden al te mael aen de *O.* zijde/is de bequaemste wegh; van daer *P. O.* Oost 4 mylen/tot Berjaga; valt harde stroom uyt/ende is wjt $\frac{1}{2}$ myls/streckt Celebis Noorden ten Oosten 40 mylen/schoone rust/tot een graet by noorden de Linie; van een graet/tot dat noord-eynde van Ternaten *O.* 26 mylen.

Cromp.

Xula/Obp

Batshan.

101. Van 't noorder gat *Botton*. wijdt twee mylen/ofte den hoeck *Cromp.* tot het zupd eynde van Zoela. Noort Oost ten Noorden/wel so noordelijck 38 mylen/hoogte 2 graden 50 minuten; van 't zupd eynde *Xula* tot Oost gat van *Oby* noort oost/ende n. o. ten oosten 32. Mylen: van 't ooster gat van *Oby*, tot het zupder gat van *Batshan*. wijdt twee groote mylen n. n. West 12 Mylen; in dit waerwater is gelegen een steen onder water: van 't gat *Batshan*, tot de enghete/dat $\frac{1}{2}$ myls wjt is. *P. P.* West 7 mylen/lept op de hoogte van 25 minuten by zupden de Linie; van dese lenghte tot het Eplant *Macquian*, de Reede *Noffquila* mit water noord ten westen/wel soo westelijck 10 mylen; *Cuschen Gile*, ende dese boort Reede ist wjt 2 mylen; achte dese wegh bequaemer naer Ternaten te seplen/overmits wepnigh dzooghten zijn gelegen/als door de dzoachten/ende ondiepten langens Celebes.

Aenwysinghe van de Coursen, om te seylen van *Iaccatra* vaer *Iapan*, tot inde haven van *Firando*.

A Anno 1620. den 14 Junius/Sondaghs s' moorgens/daeghs boort de volle Maen/met de Oostelijck *Mauson* van *Jaccarra* t'sepl ghegaen/laeten 5 Eplandekens aen stierboort leggen/zijn gelegen van *Jaccarra P.* ten Oosten

Oosten 4 mijlen / waer van is 't noorderlijch 't grootsten / 't sabonts een Eplandeken / Oost van ons $\frac{1}{2}$ mijl / diep 20 badem; van Jaccarra tot de dooiz Eplandeken n. ten Westen 10 mijlen / diep 18, 15, 20, 24, 26, badem moddergront / van is geraden 't Eplandeken aen de West zijde te laten leggen; om reddenen / dat de stroom hart om den West loopt / met springstroomen / ende so veel hooger boden de andere Eplanden te zeplen / die daer deel in 't ghetal om den West blijven leggen.

103. Den 15 dito s' nacht de wint Oost / ende O. Z. Oost met een dooiz gaende coelte / diepte 23, 18, 20, badem / lieten alle de Eplanden aen bagdoozt leggen / 't naeste Eplandeken een mijl / behouden cours n. ten Oosten 9 mijlen; so dat wp van Jaccarra sijn 18 mijlen / sagen in 't west n. westen een Eplanden 3 mijlen; en Z. noch een Eplandeken 4 mijlen; dit Eplandeken leydt op 5 graden 8 minuten: alst dooizlepde Eplandeken W. Z. W. van u leyt 3 groote mijlen / ist diep 12 badem clep gront.

104. Den 16 dito dingsdaegs / den wint O. Z. O. hoochte aen de Sonne $3\frac{1}{2}$ graed / gesien Barca n. o. 4 mijlen van daer / deden onse cours W. n. W. twee mijlen / doer gesien het Eplant Luzapara n. w. ten Westen 3 mijlen van 't Eplandeken / gelegen op 5 graden 8 minuten: tot Luzapara n. ten Westen 27 mijlen / diepte 12, 13, 14, 13, 10, 8: badem / altemet groen water / ofte het dooizten waren van Jaccarra tot het Eplant Luzapara leyt op $3\frac{1}{2}$ graden / noorden ten Westen 47 mijlen / van meet u wel wachten dooiz de stroomen / die dees tijt van 't Jaer om den West loopen.

105. Den 17 dito s' morgens / den wint Z. oost: als ghy Luzapara n. o. van u begint te krijgen / so ist diep 4 badem; so lange Luzapara oost van ons lach 2 mijlen diep 4 badem / op dese diepte van 4 badem ende een voert / en 4 badem min een doer / gedurende twee groote mijlen weers: latende 2 derde waters aen de zijde van Luzapara, ende een derde deel aen de zijde van Samarra 't is van 't dooizscheyden Eplant Luzapara tot de vaste Eufte van Samarra wijdt 3 clepne mijlen: om u dooiz een dooizte te wachten die aen de oost zijde blijft leggen / is groen water: Samarra streckt tot den eersten hoe nooizden / wel soo Oostelijch dyp mijlen / diep 5, 6, 7, 8, 9, badem: nebens den dooizscheyden hoeck ist diep 9 a 10, badem; van den eersten hoeck / tot den tweeden hoeck nooizt West 7 mijlen / diep 10, 12, 15, 18, badem / clep gront.

106. Vande tweede hoeck tot den derden: n. west ten nooizden 6 mijlen / is een lage punct / diep daer nebens seven badem: Vande derde / ofte langhe punct tot de vierden hoeck / west ten nooizden 7 mijlen / latende een dooizte aende zupd zijde van Samarra ende een aen de ander zijde van Barca, diep in 't vaer water 14, 15, 16 badem steek gront: van den vierden hoeck tot den Berg Monapij gelegen op dat nooizt eynde van 't Eplant Barca n. ten oosten 5 mijlen; desen dooizscheyden Berg n. o. ten nooizden een mijl luyten 't dooizlant diep 15 badem / ende 't nooizt eynde van Barca nooizden van ons 2 mijlen: Op den 18 des avonts / van 't nooizt eynde Barcke tot de seven Eplanden / ofte Pule ray te weten aen de oost zijde n. n. oost 12 mijlen / diep 12, 15, 18, 20 badem; de seplen Eplanden sijn gelegen op een graed 8 minuten: als dese dooiz Eplanden west van u leggen een mijl / diep 16 badem; van 't noorderlijchste van de seven Eplanden / tot een ander Eplant o. n. oost 5 mijlen: van Pule ray tot Poulerson sijn ghelegghen twee clepne Eplanden: aende n. oost zijde is n. west 7 mijlen van 't nooizt eynde Pancka tot Poulerson leydte

Barca Eplandek.

Luzapara Eplant.

Monapij een Berg.

Pule ray.

Pulo Pora.

lept op 48 minuten zuydelijcker breedte / daer is mede vaer water op / is
 hoorden 17 mylen/sult in dit vaer water vinden 18/17/16/15/14/12/10/8/9/
 10/11. vadem.

107. Item bande Eplanden / tot Palo Timaoon, als 't west van u leydt 8
 Mylen/is de cours noorden 58 Mylen/diep in desen weg 17/18/23/24/27/
 30. vadem; 't Middel-lant van Palo Timaoon is gelegen op de noozdelijcker
 breedte 24 graden; heeft aen de noozdt ende west-zyde versch water: Van
 Palo Timaoon, tot Palo Candor, noozt noozdt oost 98 mylen/ diep 32/36/40/38/
 35/32/30. vadem kley-gront: als Candor noozt ten oosten/ ende noozt noozt
 oost van u leydt 27 mylen/soo hrijgt men zant gront 27/26/24/27. vadem/wy
 hadden hier 4 a 5 daghen harde Eken/ met regen upt den west noozt we-
 sten/altmetz noozd west / sepliden daer mede om den oost/wegen diep wa-
 ter/te weten 22 a 23 vadem grof zant-gront.

108. Den 22 dito Daterdaeghs naer noon ten 3 uren / ist wat opghe-
 klaert/gesien Palo Candor, west ten noorden van ons 6 mylen/diep 24 vadem
 zant gront / een uyt daer naer weder doncker gheweest: daerom ist ghera-
 den als men de lenggte van Palo Timaoon heeft/ 8 mylen daer van/(als boven
 verhaelt) dat men cours sal stellen Noozt ten Oosten: overmits de Caec-
 ken/die dees tges Jaers niet ongestadigh weer/upt den west noozt westen/
 ende noozt westen komen/niet kleyne zeplen moeten loopen, Palo Candor, is
 een hoogh Berghachtig Eplant / heeft aen de noozt oost zyde 5 a 6 kleyne
 Eplandekens/lept op de hooghte van 8 graden 40 minuten / verschepten
 bande Euste Champa ontrent 14 mylen; als Palo Candor oost van u leydt/ ist
 diep 18 vadem 3 Myl daer af.

109. Van Picolander, tot de Banck de brute Noozdt Oost seventhien
 mylen/ghy sult dese Banck niet naerder komen als 16 vadem/ is ghelegen
 op 4 Mylen/te Zeewaerts bande Euste van Cambaya: bande noozscheyden
 Banck tot de Caep de Cecir Noozt Oost ende Noozdt Oost ten Oosten 32
 Mylen/ diep 19/21/20. vadem/ eerst wit sandt/ daer naer schelp grondt:
 Bande Caep Cecir de terre, tot Palo Cecir de Maer, Zuyt ende Zuyt ten We-
 sten 10 Mylen: Caep de Cecir is ghelegghen aen de Eust van Champa, op de
 hooghte van 10 graden 53 Minuten; 't is tot Auerhella Noozdt Oost / ende
 Noozt Noozt Oost/langens de Zee 33 Mylen/geen anchor gront/ a 3 my-
 len bukten lants.

110. Primo Zulij, van d'Avarella, ghelegghen op de hooghte van dertien
 graden/is een Steen-Rots/staet boven op eenen Bergh/ghelijck een Caep
 Baecche/ ofte Looyu/ tot Palo Canton, Noorden/ ende Noorden ten Westen
 21 Mylen; als de Avarella Noozdt Noozdt West van u leydt / ende zyt d'yp
 Mylen van het vasse Landt/daer legghen eenighe Clippen/ niet diep on-
 der water; soo ny veradverteert is / mooghter wel dooz/ ofte tusschen Ca-
 ton, ende tusschen het vasse Landt deur; het is daer wydt twee en een hal-
 ve Myl/ diep 30/35. vadem/ half zandt/half kley grondt: Van Palo Canton
 tot de Noozdt Oost punct Aymaon, ofte twee hooge Eplandekens Noozdt
 Noozd Oost 45 Mylen.

111. Van de Noozt Oost punct van 't Eplant Aymaon, ghelegen op 18
 en een halve graedt/ tot Ilhas de Lemo, zyn vier Eplanden/streken aen de
 binnen ofte Noozdt zyde Noozdt Oost ten Oosten/ 4 Mylen/diep inde Ca-
 nael/d' Eplanden naest/ 10/14/15. vadem kley-grondt: dit Canael is wydt
 twee

Palo Can-
 dor.

Banck een
 Banck.

Cambaya.

Palo Ce-
 cir.

Champa.

Avarella
 een Rots.

Palo Ca-
 ton.

De noot
 Eplant.

Mijlen/daer seyltmen dooz/ als men van Japan komt naer Macan, van het
 voozscheyven Canael/ tot Pedro Blanco. Oost Nooyd Oost 10 Mijlen/ een miyl
 daer as diep 18 a 19 Vadem/ gront als voozen: blanco is ghelegghen van het
 vaste Lant 5 a 6 Mijlen: Pedro Blanco leyt op 22 graden 24 Minuten/ vooz Japan/
Pedro
Blanco.
 eerst oost nooydt oost 11 Mijlen/ daer naer nooyd oost ten oosten 12 Mijlen/
 tot het Riss/ ofte 3 klippen/ die op de Zuyd Oost zijde van het Eplandt Ay-
 maon legghen; soo dat van de Nooyt Oost planct van Aymaon tot het vooz-
 scheyven Riss/ is 't Nooydt Oost: ende Nooyd Oost ten Oosten/ ten wepnigh
 oostelijcker 120 Mijlen/ diep 35/38/40/35/30/27. Vadem kley gront; als men
 het Riss begint te ghyenaecten / diep 24/22. Vadem wit / ende swart sant
 gront.

112. Item het Eplant Aymaon, doet het van derde op als twee Eplan-
 den/ dan als men daer by komt/ ist een Eplandt met een Zael; van de Zee
 lyckste Eplanden/ ofte by klippen Aymaon, zyn ghelegghen op 23 graden 6
 minuten tot de by Eplandekens Kyrobo. waer van dat nooydelijckste het Aylobo
Eplanden
kens.
 klepnste is/ wesende de anderen een wepnigh grooter: nooyd oost 10 Mij-
 len van Aylobo. tot een rondt Eplandeken/ dat aende zuydt zijde vande Re-
 vier Chynchon nooydt oost/ wel soo Nooydelijcken acht Mijlen; leydt op de Chynchon
Revier.
 hooghte van 24 graden: vande ronde Eplandekens tot de Riviere Chyn-
 chon Nooyd Nooyd West 2 en een halve Miyl/ heeft Eplandekens in't inke-
 men/ een groot/ met noch eenighe kleppen / doch meught aen beyde zijden
 wel in seplen; van Chynchon tot de Disschers Eplanden Zuyd oost ten Oo-
 sten 18 Mijlen/ hooghte 23 graden. Van 't Riss Aymaon tot de Zuydelijck-
 ste Discaboys Oost 24 Mijlen: van het voozscheyven Riss Chinchio sult op Discaboys
Chinchio.
 de gronde vinden kleyn sant / met sommighe schelphens vernemght / ende
 tegens Chinchio over kley gront de diepte van 18 tot 22 Vadem: van Chin-
 chio ghelegghen op 24 graden 20 minuten/ tot Cabo de Cumbor Nooydt Oost Cabo de
Cumbor.
 87 Mijlen/ langens dese Cuyt is 't al vol Eplanden; ontrent Chinchio. sult
 daer sandt gronde vinden/ die ghy te voozen niet ghehadt hebt/ op 18/20/21
 Vadem: van het ronde Eplandt vooz Chinchio tot Cabo de Cumbor Nooydt
 Oost/ ende Nooyd oost ten nooyden 8; Mijlen/ langheng dese Cuyt ist al vol
 Eplanden.

113. Caep de Cumbor is gelegen op de hoogte van 28 grad./ tot gebroke Mazante
maximale
plan-
ten.
 Eplanden van maxima, waer van 7 in't getal sijn/ n. o. ten oosten 84 mi-
 len/ ontrent half wegen sult een modder bank vinden van 35/36/40 vadem:
 van Cumbor tot dese vooz/ ende over de Zand/ diep 52/54/58 vadem aen-
 de oost zijde van maxima geen gront/ aende West zijde wel.

114. Vande oost hoeck Leque Potosi gelegen op 25 graden tot maxima Leque Po-
tosi.
 Nooyd oost ende nooyd oost ten nooyden hondert ende dertigh mijlen: dan
 met de zuydelijckie winden die ghemeenelicken inde maent van Julio ende
 Augusto upt den Z. Oosten waepen/ ist gheraden een sterck oostelijcker/
 aen te gaen.

115. 't Middell-sant vande Eplanden maxima op de hoogte van 21 gra- Nangas-
lacque.
 den 50 minuten/ 4 graden wassende nooyd oosteringhe/ tot Nangelackque n.
 o. ten oosten 20 mijlen; in desen weg geen ancker gront/ als by de Cuyt van
 Nangelackque; tot vier Eplandekens/ waer van het zuydelijckste spits/ heeft
 het satsoen van een Toozn/ daer is ver s water op / men laetse alle vier aen
 slierboort leggen/ nooyd nooyd West 4 Mijlen vande vooz/ Eplanden/ tot

Firando.

Croesima
Epland.

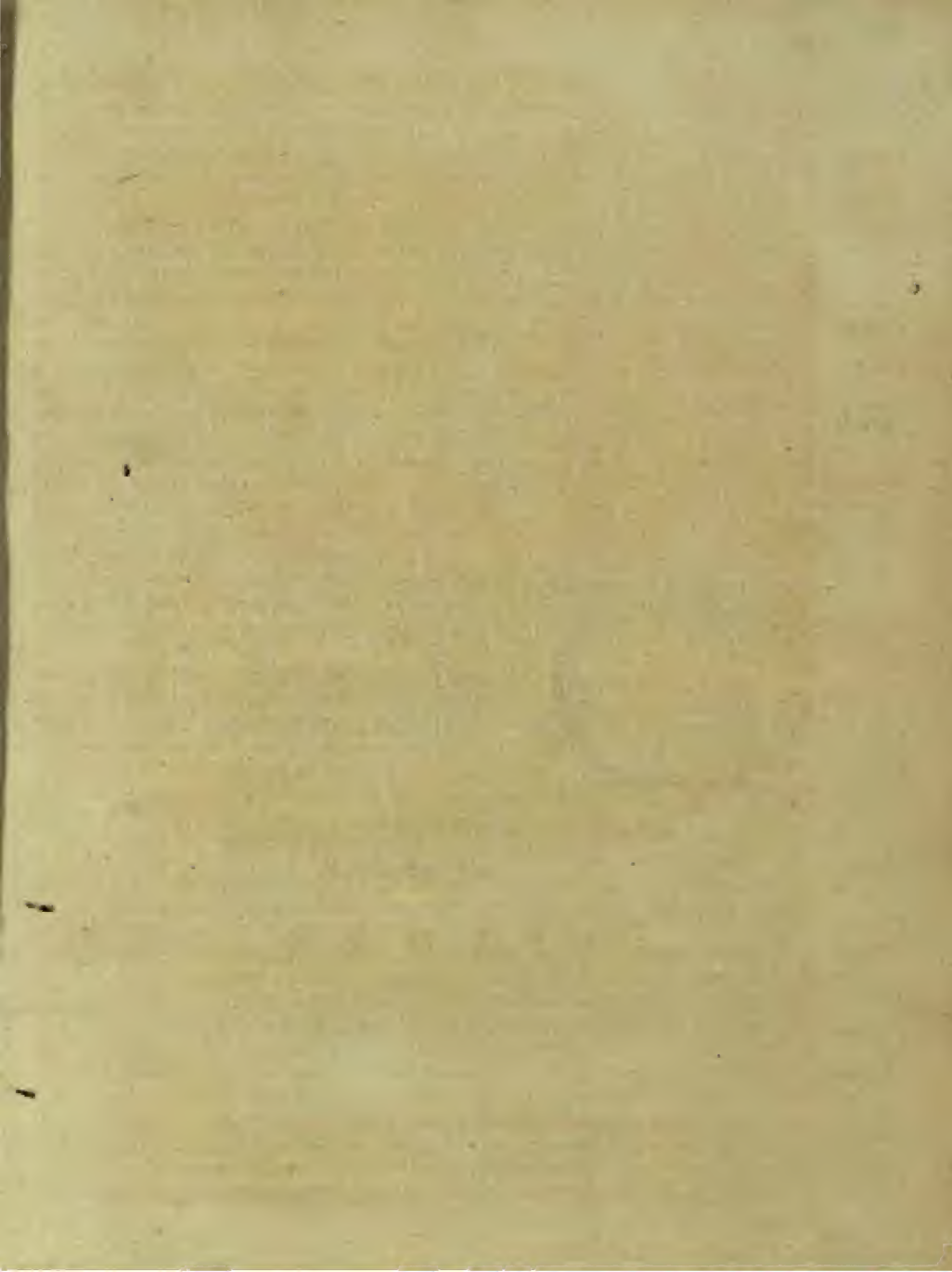
Coertche.

een rondt Eplandt/ende noch een lanch-werpigh Eplandt / nooydt west
ten nooyden dyp mylen; alst ront Eplandeken nooydt west/van u leyt
ist diep 26 badem Schelp grondt / dat wy aen bagbooydt lieten legghen:
't Epland Firando is seer kenbaer/heeft aen de Zuyt ende Z. oost sijde eenen
scharpen Dieck staen; van looyt het met een Sadel af; van comender twee
vande Berghen van't ronde Eplandeken / tot 't Eplandt Croesima streckt
een clepne dzyooychte af; aen't nooydt eynde ontrent een myl nooytliker/sijn
gelegen twee Eplandekens d'een groater als d'ander / is Nooydt / ten oo-
sten 4 mylen/diep 27, 28. 24 badem/latense aen stierbooyt leggen/op't nau-
ste een groot mple wist; vande twee laetste Eplandekens / tot vooz de Ba-
pe Coertche nooyt ten oosten 3 mylen/ soo dat van Nangelackque is tot Coer-
che 14 mylen. Item/ men mach't ronde Eplandeken / ende lanchwerpigh
Eplandeken wel aen stierbooyt laten leggen / en eenige Eplandekens aen
bagbooyt; daer mede een goet Canael is/wydt een myl/diep 23 a 24 badem;
van dit Canael/ tot een Clip/ die effen boven water leydt nooyt ten westen
een myl/22 badem; vande voozseyde Clippe/tot het tweede Canael nooydt
ten oosten twee mylen/wydt een groot half myl; vande laetste Canael/ tot
de Bape van Coertche nooydt oost / ten oosten / wel soo oostelycke vier my-
len/diep byuten de Bape 24. 26 badem inde Bape van Coertche leyt men ten
Anchor op 10 a 12 badem vaste clep grondt / is gelegen op de nooyder byee-
van 33 graden 20 minuten/ men leydt beschudt vooz alle winden/ behalven
vooz een Oost / ende Zuyt oosten windt: oost Zuydt ooste cours recht de
Bape in/is wydt ontrent een myl van't landt / dat oost Zuydt oost van u
leydt; vande Bape Coertche tot een Clippe/ die men aen Bagbooyt laet leg-
gen/nooyt nooyt oost/een clepne myle.

Vande Clippe/tot de Logie/ofte Hollants Dupp nooyt west/ een goteling
schoots; men sal hem wel wachten voort lant aen Bagbooyt/ also de hoeck
blach afftrecht/in het obersteken vallen harde stroomen/ men wert ghe-
meenlych daer niet Bercken in ghewicht / 't is al duyple grondt.

Alst hoogh water is/ soo valt de stroom de Haven van Firando
in, daer meugen in seggen 5 a 6 Schepen/ alwarr wy op
den 4 Augusti sijn ghearriveert; van Jaccatra tot
Firando in Jappan sijn seiven honderdt
bystigh mylen.

F I N I S.

Cat.
V.R. 17/9/76

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY
GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.